

კავკასიონი

ყოველკვირეული გაზეთი

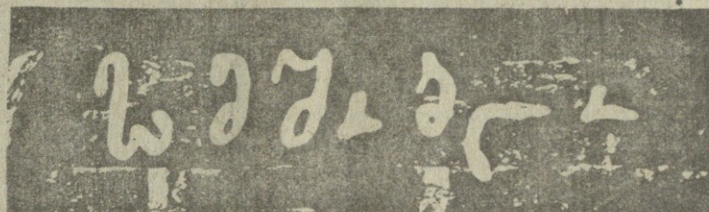
KAVKASIONI

28 ლექსი * ფასი 1000 კუპონი

1993

- 1 იანვარი — ახალწლის ღამეს, გამთენიისას, დაიწყო სოხუმის ცენტრის ინტენსიური დაბომბვა.
- 19-20 იანვარი — ელუარდ შევარდნაძის ვიზიტი ირანში.
- 26 იანვარი — თბილისში დაფუძნდა გაეროს წარმომადგენლობა.
- 23 თებერვალი — რუსეთის არმიის ორმა „სუ-25“-მა დაბომბა სოხუმის საცხოვრებელი უბნები.
- 10 მარტი — საკუთარ ეზოში დაუდგენელმა პირმა მოკლა ქალაქ თბილისის პროკურორი მიხეილ ქურდაძე.
- 15 მარტი — დილით აფხაზთა ფორმირებებმა მდინარე გუმისთაზე გაარღვიეს სოხუმის დაცვის ხაზი. საღამოს საწყისი პოზიციები აღდგა.
- 1 აპრილი — არტილერიით და ავიაციით კვლავ სასტიკად დაიბომბა სოხუმი. დაინგრა 800 საცხოვრებელი სახლი, დაიღუპა 110 მშვიდობიანი მოქალაქე.
- 5 აპრილი — მიმოქცევაში შემოდის ქართული კუპონი.
- 12-13 აპრილი — ელუარდ შევარდნაძის ვიზიტი უკრაინაში.
- 14 მაისი — მოსკოვში ერთმანეთს შეხვდნენ ელუარდ შევარდნაძე და ბორის ელცინი. დაიღო შეთანხმება 20 მაისიდან აფხაზეთში ცეცხლის შეწყვეტის თაობაზე.
- 26 მაისი — თბილისში გაიმართა სამხედრო აღლუმი.
- 1 ივნისი — ელუარდ შევარდნაძე ოფიციალური ვიზიტით გაემგზავრა ყაზანისა და ჩინეთში.
- 23 ივნისი — ელუარდ შევარდნაძემ სიტყვა წარმოთქვა ნატოში.
- 24-26 ივნისი — ელუარდ შევარდნაძის ვიზიტი გერმანიაში.
- 30 ივნისი — თბილისში გაიმართა ფირმა „კოკა-კოლა-კავკასიონის“ პრეზენტაცია.
- 4 ივლისი — აფხაზთა ფორმირებებმა ხუთი მიმართულებით განაგრძეს მასობრივი შეტევა სოხუმზე.
- 20 ივლისი — აფხაზეთის მინისტრთა საბჭოსა და თავდაცვის საბჭოს თავმჯდომარედ დაინიშნა ჟული შარტავა.
- 27 ივლისი — სოკში დაიღო ზღელეშვილებმა აფხაზეთში ცეცხლის შეწყვეტის შესახებ.
- 6 აგვისტო — გადადგა საქართველოს მინისტრთა კაბინეტი.
- 20 აგვისტო — მინისტრთა კაბინეტის თავმჯდომარედ დაინიშნა ოთარ ფაცაცია.
- 23 აგვისტო — მოსკოვში ერთმანეთს შეხვდნენ ელუარდ შევარდნაძე და ბორის ელცინი.
- 9 სექტემბერი — ქობულეთში მოლოდინი გააჩნდა საქართველოს ხელისუფლებისა და ზვიად გამსახურდიას მომხრე შეიარაღებული ფორმირებების წარმომადგენლებმა.
- 10 სექტემბერი — ფსოუს სამეთვალყურეო პუნქტიდან გამოაქვეს ქართველ მეთვალყურეთა შვიდაცხადი ჯგუფი.
- 14 სექტემბერი — პარლამენტის სხდომაზე ელუარდ შევარდნაძემ განაცხადა, რომ გადადგა. საღამოს, მოქალაქეთა მოთხოვნით, ელუარდ შევარდნაძე დაბრუნდა.
- 15 სექტემბერი — იღებენ გადაწყვეტილებას საქართველოში საგანგებო მდგომარეობის შემოღების შესახებ, წყდება პარლამენტის სხდომა.
- 15 სექტემბერი — ლოთი ქობულეთის რაზმები შეიჭრნენ ლანჩხუთის რაიონის ტერიტორიაზე. მზადდება შეტევა სამტრედიის რაიონის დასაცავად.
- 15 სექტემბერი — გამოვიდა გაზეთი „კოკა-კოლა-კავკასიონის“ პირველი ნომერი.
- 16 სექტემბერი — აფხაზთა მხარე დაარღვია სოკის ზღელეშვილები და განაწლა საომარი მოქმედებები.
- 17 სექტემბერი — ელუარდ შევარდნაძე სოკში შეხვდა პაველ გრაჩოვს.
- 20 სექტემბერი — საქართველოში გამოცხადდა საგანგებო მდგომარეობა.
- 27 სექტემბერი — სოხუმი დაცა.
- 1-6 ოქტომბერი — ექსპრეზიდენტის მომხრე შეიარაღებული ფორმირებები გადამწყვეტ შეტევას ახორციელებენ.
- 8 ოქტომბერი — ელუარდ შევარდნაძე იღებს გადაწყვეტილებას საქართველოს CHG-ში შესვლის თაობაზე.
- 25 ოქტომბერი — სამთავრობო ჯარები ათავისუფლებენ ფოთს.
- 26 ოქტომბერი — სამთავრობო ჯარები სენაკში შედიან.
- 6 ნოემბერი — სამთავრობო ჯარები ზუგდიდში შედიან.
- 21 ნოემბერი — დაფუძნდა საქართველოს მოქალაქეთა კავშირი.
- 30 ნოემბერი — დაიწყო ჟენევის მოლაპარაკება.
- 6-10 დეკემბერი — აფხაზთა მხარე დაარღვია ჟენევის შეთანხმებანი და მასობრივი სამხედრო ოპერაციები განაგრძო კოდორის ხეობაში მდებარე ქართული სოფლების ასაკლებად.
- 16 დეკემბერი — სახელმწიფოს მეთაურის ბრძანებულებით სატრანსპორტო მაგისტრალის დაცვა მთლიანად დაცვა შინაგან საქმეთა ორგანოებს და აიკრძალა ამ ღონისძიებებში სხვადასხვა სამხედრო ფორმირებების გამოყენება.
- 17 დეკემბერი — მსოფლიოს ეკონომიკური თანამშრომლობისა და განვითარების საბჭომ საქართველოს მხარეა განვითარებადი ქვეყნის სტატუსი.
- 23-24 დეკემბერი — ელუარდ შევარდნაძემ პირველად მიიღო მონაწილეობა აშშ-ში გამართულ CHG-ს ჭეცხების მეთაურთა შეხვედრაში.

ჩვენი სტუმარია გაზეთი

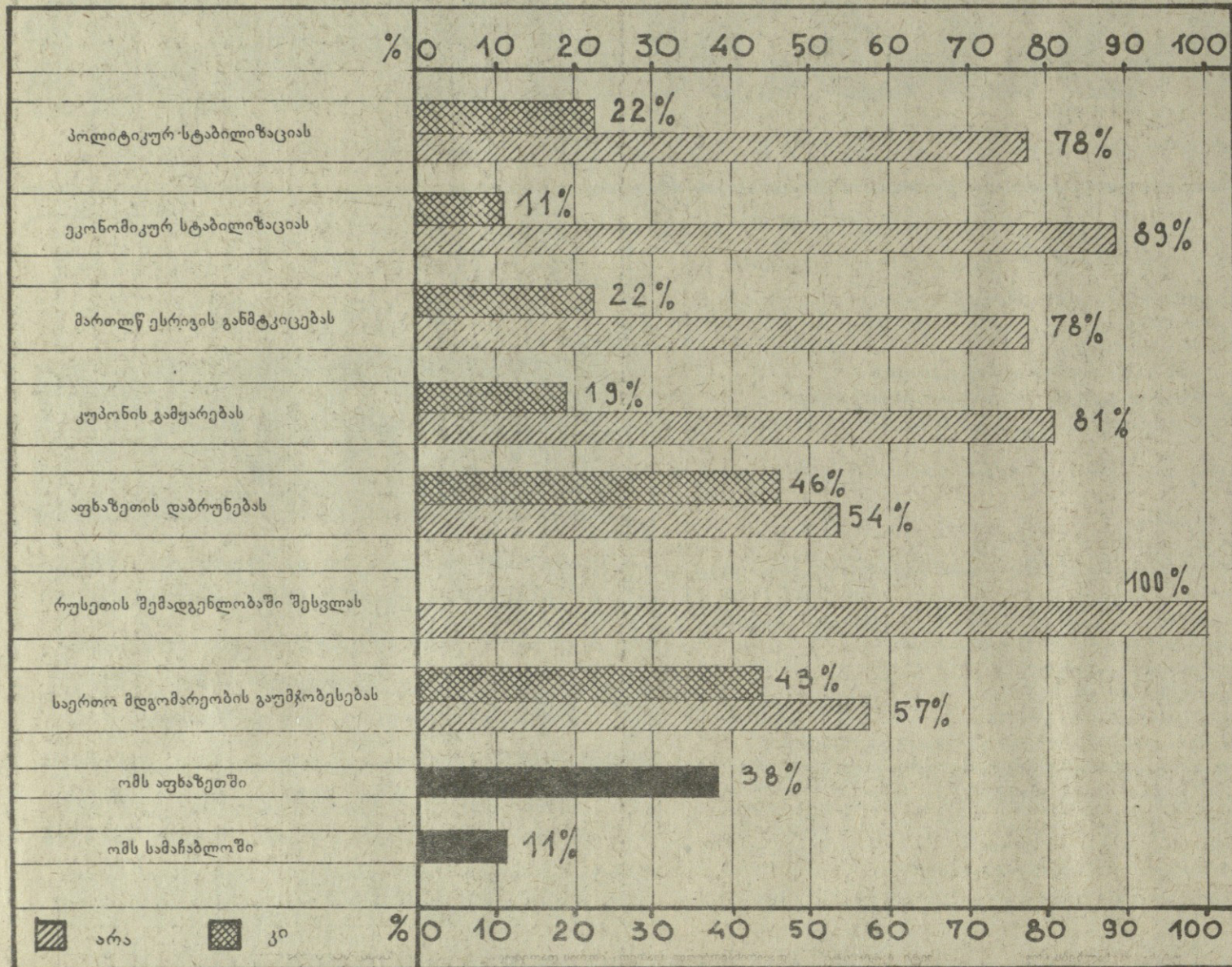

როცა ამდენი გაზეთი გამოდის და იბრძვის თავისი ადგილის დამკვიდრებისთვის, ცხადია, გამძაფრებულია კონკურენცია. მაგრამ ინტელექტუალურ ასპარეზზე ეს პროცესი ერთმანეთთან ქიშპობას კი არ ნიშნავს, არამედ საერთო საქმის კეთებაში გაჭიბრებას, რაც, საბოლოოდ, საერთო დონის ამაღლებას უწყობს ხელს, ამიტომ ამგვარი კონკურენცია თანადგომასაც გულისხმობს. „კავკასიონის“ 1993 წლის ბოლო ნომერი დიდი პატივისცემით მასპინძლობს უფროს კოლეგას — გაზეთ „სამშობლოს“, რომელიც წლების მანძილზე პირნათლად ემსახურა თავის ქვეყანას და ამჟამად კი გარკვეული პრობლემების წინაშე დგას. აქვე უნდა განვაცხადოთ, რომ „კავკასიონი“ შეძლებისდაგვარად მხარში ამოუდგება ყველა გაზეთს, რომელიც კეთილის დამკვიდრებას უწყობს ხელს და ასეთივე დამოკიდებულებას ელის სხვათაგანაც.

„კავკასიონის“ რედაქცია დამდეგ ახალ წელს ულოცავს ყველა კოლეგას და მთელ საქართველოს!

გაუგონებელი უზსპოვნით!

რას ელით 1994 წელს?

რეპლიკა

„ლიტერატურული საქართველოს“ 17 დეკემბრის ნომერში გამოქვეყნდა ტარიელ ჭანტურიას მორიგი წერილი ციკლიდან „დინოზავრიდან დინაინამდე“, რომლის სუსხმა ახლადდაარსებულ „კავკასიონსაც“ დაჰვრა.

მაინც რა ჩაიდინა ჩვენმა გაზეთმა ასეთი?

მან ცნობილ მწერალს, გივი მალულარიას, საშუალება მისცა, მწერლობაზე ესაუბრა. მკვეთრად განსხვავებულ აზრს ჩვენი გაზეთი აუცილებლად დაუთმობდა ადგილს, მაგრამ, სამწუხაროდ, მას ამის შესაძლებლობა არ მიეცა; ბატონმა ტარიელ ჭანტურიამ, ცხადია, მისდა უნებურად, „კავკასიონი“ გაღმა დატოვა, იქ იგულა, სადაც თითქოს ქართულ მწერლობას, მის ჭირისუფალ უპირისპირდებოდა.

„კავკასიონის“ რედაქციას, ეტყობა, გივი მალულარიას წერილის გამოქვეყნების გარდა, სხვა ცოდვებიც დაუგროვდა, თორემ ბატონი ტარიელი ტყუილ-უბრალოდ არ ბრძანებდა — „სხვას რომ ყველაფერს თავი დაეანებოთ“. იმედია, შეცოდებათა სრულ ნუსხას მალე გაგვაცნობენ.

ბატონ ტარიელ ჭანტურიას წერილში, ჩვენი აზრით, საკმაოდ საკმაოდ ბევრია, მაგრამ „კავკასიონი“ დაპირისპირების გზას პრინციპულად ერიდება. იგი სიამოვნებით დაბეჭდავს პოეტის მიერ შერჩეული ლექსების მცირე ანთოლოგიას ნიშნად მისდამი სიყვარულისა და პატივისცემისა, როგორც ეს ადრევე იყო ნაგარაუდები.

„კავკასიონის“ რედაქცია

პოლიტიკა

ხსნის გზა ჯერ კიდევ არსებობს, საქართველომ არჩეული უნდა გააკეთოს

აჭარ უკვე მერამდენე წელიწადი იწურება, რაც უოფილი საბჭოთა კავშირის ტერიტორია ლოკალური ომების არენად იქცა. კონფლიქტები მეთოდურად მატულობს, მათი დარეგულირების არავითარი ტენდენცია არ ჩანს და ყოველად გაურკვეველია, თუ რა სახეს მიიღებს ყოფილი იმპერიის შიდა საზღვრები. ვერავინ იტყვის, როდის ან რა შედეგით დასრულდება ომი სომხეთსა და აზერბაიჯანს შორის, ინგუშისა და ჩეჩენების თუ ვერც წოდებული სასაზღვრო არეულობა ტაჩიკეთში. ვერავინ იწინასწარმეტყველებს როდის, როგორ და რა სახით დასრულდება ირან-თურქეთის და როგორი ძალით ირან-თურქეთის დროებითი დაკონსერვებული კონფლიქტები, რა ბედი ელის აფხაზეთს.

ჭერაც გაურკვეველია, როგორ განვითარდება ბაშკირთა და თათართა დავა. ვოლგასა და ურალს შორის მცხოვრები ეს თურქულენოვანი ხალხები ათწლეულების განმავლობაში შეორეხარისხდნენ რაღაც იუვენს ჩაქუნებული რითი დამთავრდება მათი ბრძოლა მაღალი სტატუსისათვის? და თუ მოაწვევენ ამ სტატუსს, ადვილი შესაძლებელია, მათმა სასაზღვრო დავამ კიდევ ერთი ცხელი წერტილი წარმოშვას, მიუთმეტს, რომ ბაშკირეთში თათარი მოსახლეობა სპარობს. ვინ იძლევა სტაბილურობის გარანტიას უზბეკეთის კულტურულ-ისტორიულ ცენტრებში — ბუხარასა და სამარყანდში, სადაც მოსახლეობის უმრავლესობას სპარსულენოვანი ტაჩიკები წარმოადგენენ და გარშემორტყმულნი არიან არცთუ კეთილად განწყობილი ფურქული ორიენტაციის უზბეკებით?

როგორ გინდა გაიგოთ თავი და ბოლო, როდესაც საუკუნეების მანძილზე რუსეთის იმპერიაში არ არსებობდა ადმინისტრაციული დაყოფის მეტ-ნაკლებად მისაღები კრიტერიუმები. რუსი გენერლები და ბოლშევიზმის იდეოლოგები სრულიად უფუფუნოდ ებრძოდნენ ეროვნულ-ეთნიკურ, კულტურულ-ისტორიულ პრინციპებს და ხელმძღვანელობდნენ მხოლოდ საშინაო-სტრატეგიული, სოციალური და, ასე განსაზღვრული, პროფესიული კრიტერიუმებითაც კი. პრინციპების აგვარი აღრევა რომ შეგნებულად, სრულიად გარკვეული მიზნით ხდებოდა, ამაზე სიტყვის გაგრძელება ზედმეტია. ასეთი დემოკრატიული პოლიტიკის საბოლოო მიზნის საილუსტრაციოდ ისიც კმარა, რომ ყოფილი საბჭოთა რესპუბლიკების დედაქალაქების მოსახლეობისა და დიდი სამრეწველო კომპლექსების მუშა-მოსამსახურეთა უმეტეს ნაწილს რუსები შეადგენდნენ. რუსეთის იმპერიის არსებობის ყველა ეტაპზე შიდა საზღვრები მხოლოდ ფორ-

მალსარული მე-3 გვერდზე

დასასრული მე-3 გვერდზე

კავკასიონი

სარედაქციო კომისიის
გამორბი
ალიბაგაშვილი,
პასილ
გალაფარიძე,
მამუკა
ფანუაშვილი.

პასუხისმგებელი რედაქტორი
პაატა მუშაბიძე
გაზეთის დირექტორი
მანანა ნალია
პასუხისმგებელი მდივანი
გონდო მინარაშვილი
ნამყანი რედაქტორები:
მერაბ ბორაძე
თეიმურაზ მალაფარიძე
დავით კახაბერი
გადამხანაურად
ფოტოილუსტრაციის
განყოფილების გამგე
მურმან ჩაჩუა
შხატარ-დინაინური
დამამხმარებელი მოსულიშვილი
კომერციული დირექტორი
ზაზა ჯიფარაძე

გამოდის ოთხშაბათობით.

მასალების გამოყენება რედაქციისათვის შეთანხმების გარეშე განიხილება, როგორც საერთო უფლებების ძეგლები, გაზეთი არ გამოხატავს არც ერთი პოლიტიკური პარტიის ინტერესებს. ავტორები თავად ატვირთენ პასუხს მასალაში მოყვანილი ფაქტებისა თუ ციფრების სიზუსტეზე. ოთხ ნამუდგარზე მეტი მოცულობის მასალა არ გამოქვეყნდება. წერილები არ რეცენზირდება და ავტორებს არ უბრუნდება.

მისამართი:
თბილისი,
პეტრიაშვილის ქ. № 7.
ტელ.: 294-805
ფაქსი 347-306

იბეჭდება ოფსეტური წესით საგაზეთო ქოროგრაფიის, ხოშარაულის 29.

რეგისტრირებულია საქართველოს რესპუბლიკის იუსტიციის სამინისტროში, რეგისტრაციის № 1122.

დამფუძნებლები:
შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოება „კოკა-კოლა კავკასიონი“
და კერძო პირები:
გიორგი ალიბაგაშვილი,
პასილ გალაფარიძე,
მამუკა ფანუაშვილი.

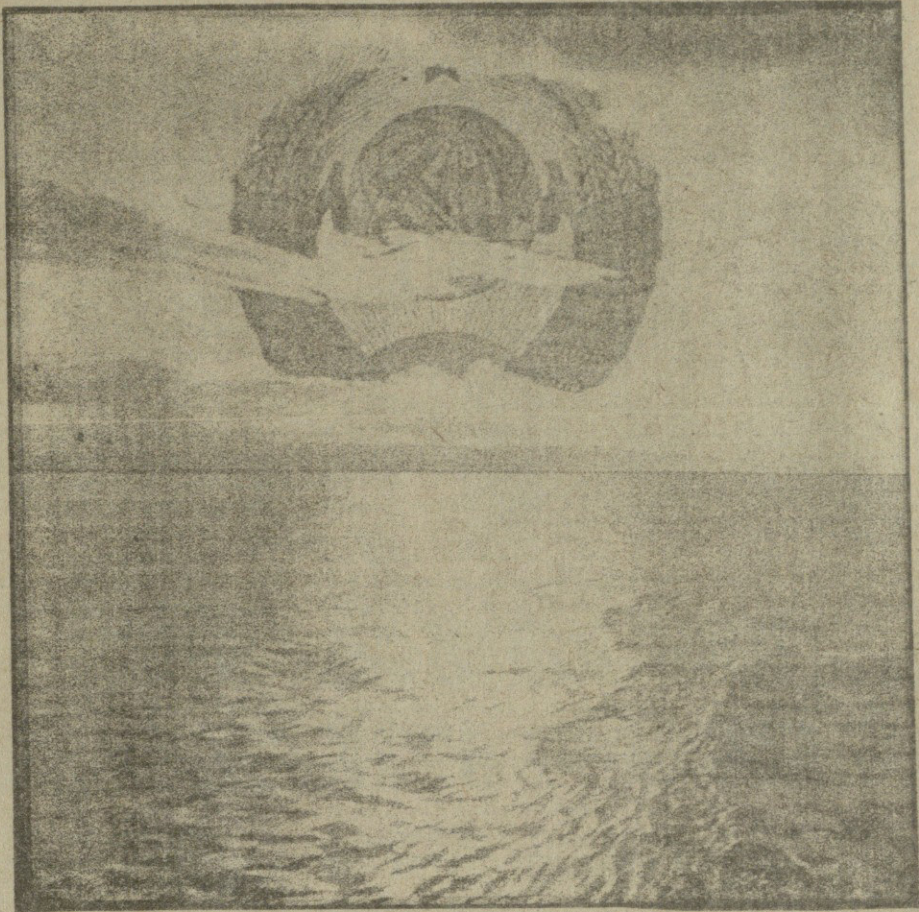
მ-2 გვერდიდან

მართალია, დღეს არსებული საზღვრები უკიდურესად პირობითია, ზოგან გეოგრაფიული პრინციპითაა გადგებული, ზოგან — ფეოდალური სამთავროების მიხედვით, როგორც შემთხვევებში მხოლოდ ეთნოგრაფიული ფაქტორია გათვალისწინებული. ყველაზე ზნეობიერად კი საზღვრების დადგენასა და ცვლილებას განსაზღვრავდა იმპერიის მმართველთა თვითნებობა — მოუნდებოდნენ, შეცვლიდნენ, მოუნდებოდნენ, სულაც გააუქმებდნენ. შედეგად ის მივიდეთ, რომ არც ერთ რეგიონში არ ითვლება ეს საზღვრები ბუნებრივად, კანონიერად, ისტორიის ან თუნდაც ომების შედეგად ჩამოყალიბებულად. ამას თუ დავამატებთ ხალხთა იძულებით აწრაფადსახლებასა და მათ ადგილას სხვა „სანდო“ ეთნიკური ჯგუფების ჩასახლებას, კატეგორიულად შეიძლება ითქვას, რომ ის რაც დღეს წდება ყოფილ საბჭოთა კავშირში, მხოლოდ დასაწყისია დიდი ეთნიკური და სასაზღვრო ომისა, რაც ცივ ომზე არანაკლებ (თუ მეტს არა) საფრთხეს უქმნის მსოფლიოს სტაბილურობას. ამგვარ რადიკალურ დასკვნას კიდევ უფრო ამაგრებს იმის პერსპექტივა, რომ უახლოეს მომავალში მსოფლიოს წინაშე დადგება იმ საზღვრების პრობლემა, რომელიც რუსმა გენერლებმა, არც მეტი, არც ნაკლები, ხალხთა ცოცხალ სხეულზე გადაატარეს და ერთმანეთისაგან გაუყვეს მოლდაველი და რუმინელი ძებნი, საბჭოთა და ირანელი აზერბაიჯანელები, საბჭოთა და ავღანელი ტაჯიკები. უცხოელი ექსპერტები კიდევ განიხილვენ მთელი წინა და ცენტრალური აზიის აგრეთვე აღმოსავლეთ ევროპის პოლიტიკურ რუკაზე შესაძლო ცვლილებებს. ამ რეალობის გათვალისწინება სწორედ რომ აუცილებელია და თავლების დახუჭვა დანაშაულებრივ ახლომხედველობად უნდა ჩითვალოს.

კარგა ხანია დაიწყო (გავიხსენოთ ფერაბისა და სუმგაითის მოვლენები) და დღეისათვის წარმოუდგენელი მასშტაბი მიიღო ხალხთა იძულებითი მგრაცია. ეს პროცესი არც სამომავლოდ შენდებულა, რადგან ეს გადაადგილება გარდუვალია, ხოლო კრემლი, ჭერ წითელი დროშითა და შემდეგ „ტრიკოლორით“ ქიშკიშებულმა, არაფერს აკეთებს ამ პრობლემის მოწესრიგებისათვის. ნაცვლად ამისა, მოსკოვი ამხედრებდა და კვლავაც ამხედრებს აფხაზებსა და ოსებს ქართველთა, აჭარელებისა და დნესტრისპირელების — მოლდაველთა, ბელორუსებისა და პოლონელების — ლიკველთა, თავად რუსებს კი — ყველას წინააღმდეგ კვლავაც გრძელდება ასე კარგად ნაცნობი „გათიშე და იბატონე“ პოლიტიკა, კვლავაც იღვრება სისხლი, უსახლკაროდ რჩებიან ადამიანები.

საბჭოთა კავშირის რღვევის პროცესი ზეგარდა უმეტესწილად იქნებოდა, მასში შემავალი ხალხების ერთიანი ანტიიმპერიული ფრონტის ჩამოყალიბება რომ მოხერხებულიყო. ასეთი რამის მიღწევა „საბჭოთა კონგლომერატში“ პრაქტიკულად შეუძლებელი იყო, რადგან იმპერიის შემავალი ხალხების ეროვნული თვითშეგნება სხვადასხვა დონეზე იდგა, არათანაბრი იყო სხეულშეფუთვრივი არსებობის ისტორიული გამოცდილება და, ამდენად, ამ ხალხებს პოლიტიკურ, სოციალურ და ეროვნულ მისწრაფებებში ძალზე ცოტა შეხების წერტილები ჰქონდათ. ანტიიმპერიული ფრონტის ერთადერთი, თუნდაც თეორიული ვარიანტი, დასაშვები იქნებოდა მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ თავად რუსეთი იქცეოდა იმპერიის წინააღმდეგ ბრძოლის ცენტრად, მაგრამ, სამწუხაროდ, რუსეთში ველიკოდერჟავუმი „შოვინისტურმა ტენდენციებმა“ იმლაგრა. უკვე გაცივითი ფრწულა, მაგრამ გაკვირვებით: არავის ისე არ სჭირდება იმპერიისაგან გათავისუფლება, როგორც რუს ხალხს.

ტრაგიკული ბარადოქსია, მაგრამ არ არსებობს ჩამოყალიბებული, ერთიანი რუსი ერი. არსებობს უდიდესი რუსული კულტურა, უმდიდრესი ენა და არსებობს „Немытая россия“, ერთი მხრივ, საჩუქრად უდავოდ ქრისტიანული სახელმწიფოებრივი განვითარება და, მეორეს მხრივ კი — აშკარა ისტორიული ტენდენციები აღმოსავლურ სამყაროსთან აღიარება. რუსეთი დღესაც მრავალსახოვანია და არასტაბილური, რაც დადასტურდა უკანასკნელი არჩევნებით — შეუძლებელია პარლამენტში „ერთად ძოვონ“ დემოკრატებმა, კომუნისტებმა და აშკარად ფაშისტური მისწრაფებების პარლამენტარებმა. კვლავაც განუხორციელებელ პერსპექტივად რჩება ეროვნული მთლიანობის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი მახასიათებელი — საერთო-ეროვნული, პოლიტიკურ-სოციალური მოძრაობის არსებობა. რუსეთის პატრიოტული მოძრაობების მცდელობა ერთიანი ეროვნული კონცეფციის ჩამოყალიბებისა, მასობრივი მხარდაჭერის უქონლობის გამო, „პაპიატი“ მსგავს მახინჯ ფორმებს იძენს, რუსეთის ეროვნული სენიულის ჩამოყალიბება არ მოხერხდება, ვიდრე კონსოლიდაციის ერთადერთი საფუძვლად რუს ხალხს იმპერიალისტურ იდეოლოგიას სთავაზობენ. ამიტომ სჭირდება რუსეთს ყველაზე მეტად იმპერიისაგან გათავისუფლება. თურქეთის, გერმანიის, იაპონიის სახელმწიფოები ახალ, არაიმპერიულ ეროვნულ გზაზე გარეშე ძალის მიერ დამარ-

ხსნის გზა ჯერ კიდევ არსებობს, საქართველომ არჩევანი უნდა გააკეთოს

ცნებამ გაუყვანა, რამაც დიდი შინაგანი აღმავლობა მოუტანა ამ ხალხებს. რუსეთის კემპარტი პატრიოტი, ნამდვილი მეგობარი ახლა უნდა ოცნებობდეს იმპერიის რაც შეიძლება სწრაფ შიდა რღვევაზე და რუსი ხალხის დახსნაზე. ველიკოდერჟავუმი კომპარტიდან. საკვალაოდ, თავად რუსეთში ასეთი ცოტა არიან და იმპერიის რეაინტეგრირების სპარბობები.

დაშლილი საბჭოთა კავშირის რეინტეგრაცია СНГ-ს სახით ნეოიმპერიალისტური მეცადინეობა და სხვა არაფერი, რადგან ამ პროცესს თან ახლავს პოლიტიკური, ეკონომიკური და სამხედრო ძალადობა. გაზეთ „Московские новости“-სათვის (N 47, 21.11.93 წ.) მიცემულ ინტერვიუში, თვალსაჩინო პოლიტიკური ექსპერტი, თითქმის შეუცდომელი „წინასწარმეტყველი“ ზაიონეც ბუჩინსკი ასე განიხილავს ყოფილი საბჭოთა კავშირის ტერიტორიაზე მიმდინარე ინტეგრაციულ პროცესს (დოკუმენტურობისათვის ციტატა რუსულად მომავალს):

„Если она (реинтеграция) будет происходить через расширение экономического сотрудничества и при уважении политического суверенитета новых независимых государств, то я не вижу здесь ничего плохого. Если же, напротив, речь пойдет о применении силы и о поддержке внутренних дезинтеграционных процессов в этих странах, которые представляют собой полиэтнические образования, то это будет империалистический процесс. В конечном счете он будет нести в себе угрозу не только для Запада, но и для подлинной демократии в самой России. В связи с этим у меня вызывает озабоченность поведение российской армии в Таджикистане, Грузии, Молдове“.

ვარება და როგორც უზამავალმა, ვერ უზრუნველყო დაპირისპირებულ მხარეთა შორის დადებული ხელშეკრულებების შესრულება. მოყვანილ ციტატაში ბატონ ბუჩინსკის მიერ ნახმარი სიტყვა „Если“ დიდიშემატური მითითებაა რუსეთის ხელისუფლებისადმი, რომ ჭერ კიდევ არის შანსი ყველაფრის გამოწერებისა, რუსეთისათვის პოზიტიური, ცივილიზებული ფუნქციის ჩამოყალიბებისა. ეს დიდი პოტენციური ძალის მქონე ქვეყანა კი მნიშვნელოვან გავლენას ახდენს ყოფილი საბჭოთა კავშირის ტერიტორიაზე (და არა მარტო აქ) მიმდინარე ყველა პროცესზე.

უქვეყნა, რომ პოლიტიკური ინფანტრობა კავკასიაში მიმდინარე პროცესების რუსეთის ფაქტორის გარეშე განხილვა. რუსეთის რომ ამ რეგიონში დიდი სტრატეგიული ინტერესები გააჩნია, ამაზე არაფერს ვიკვამ. ამაზე განაპირობა ის, რომ სწორედ კავკასიაში მფლავნდებოდა ყველაზე მეტად იმპერიის ვერაკობა. საზღვრების თვითნებურმა ცვლამ, ხალხების სხვის ნასახლარზე დასახლებამ, ათწლეულების მანძილზე აგრესიული ნაციონალიზმის შეგნებულმა გაღვივებამ ყელში ლავაშოვლილ ვულკანად აქცია კავკასია. დღეს ეს ვულკანი მოქმედია და არაფერს იცის, კიდევ რა ცეცხლს მალავს გულში, რადგან დიდამიწის ამ პატარა ნაქერს ეთნიკური, პოლიტიკური, რელიგიური და სოციალური სიჭრელით ძნელად თუ შეედრება ქვეყნის სხვა რომელიმე ნაწილი.

საქართველო იყო და რჩება კავკასიის გეოპოლიტიკურ ცენტრად და, ამდენად, სტრატეგიული ინტერესების განსაკუთრებული ობიექტია არა მარტო რუსეთისათვის, ამ რეალობას გააზრება სჭირდება და მისი გათვალისწინებით უნდა შექმნადეს სამომავლო სტრატეგია.

უპირველეს ყოვლისა, დაეკვირდეთ ერთ ასეთ მოსაზრებას: განა დასავლეთი უფრო სიმოვნებით არ დათანხმდება, რომ კავკასიაში სტაბილურობის გარანტიის როლი საქართველომ იკისროს და არა რუსეთმა? ციტატა შედგება თვითდაჭერებულობა ხომ არააო, იკითხავს სტრატეგია. არა, ბატონებო, იმიტომ, რომ პირველყოველისა საქართველოს სახელმწიფოს მეთაურმა უკვე დაუმტკიცა ცივილიზებულ სამყაროს, რაოდენ პოზიტიური მოღვაწეა და რამდენად დიდი როლის შესრულება შეუძლია კონფლიქტური პრობლემების მშვიდობიან გადაწყვეტაში. აქედან გამომდინარე, დასავლეთი მეტად ენდობა ედუარდ შევარდნაძეს, ვიდრე ბორის ელცინს. ამ აზრის დასტურად კვლავ ზაიონეც ბუჩინსკის სიტყვებს მოვიშველიებ. ზემოთ ხსენებულ ინტერვიუ-

ში იგი ამბობს, რომ სექტემბერ-ოქტომბრის დაპირისპირების დროს მხარს უჭერდნენ ბატონ ბუჩინსკის სიტყვები დასტენს: „Но я вовсе не думаю, что он вообще будет строить демократию или что он вообще способен утвердить демократические институты в России в обозримом будущем. Я думаю, что наиболее вероятно возникновение в России авторитарно-модели“. ამ გამონათქვამის საპირისპიროდ ყველამ კარგად ვიცით, თუ როგორ აფასებს თავად ბატონი ბუჩინსკი და საერთოდ, დასავლური სამყარო (მოუხედავად ყველაფრისა) ედუარდ შევარდნაძის პიროვნებას.

მეორე უმნიშვნელოვანესი ფაქტორი, რისთვისაც დასავლეთი კავკასიის პრობლემების მოგვარებაში უფრო ენდობა საქართველოს, გახლავთ ის, რომ ობიექტურად შეუძლებელია რაიმე ზეგემონაზე ლაპარაკი კი. რაც ზემოთ ითქვა რუსეთის იმპერიაზე, საქართველოსთან დაკავშირებით ასეთი საფრთხის არსებობა სტრატეგიულად გამორიცხულია.

მესამე ფაქტორი, რისთვისაც დასავლეთი გვანდობს კავკასიური პრობლემების დარეგულირებაში უპირატეს როლს, არის საქართველოში ისტორიულად დაგროვილი გეოპოლიტიკური და აღმსარებლობითი პლურალიზმის უმდიდრესი ტრადიცია. რაც მთავარია, საქმით და დიპლომატიური თუ საინფორმაციო საშუალებებით უნდა დავარწმუნოთ ცივილიზებული სამყარო, რომ ეს ტრადიციები თანამედროვე პირობებშიც არსებობენ და საქართველოს სახელმწიფოებრივი არსებობის რეალიზებს ქმნიან.

ჩვენმა დიპლომატიურმა კორპუსმა ყველაფერი უნდა ილონოს, რომ სწორედ კავკასიაში სტაბილურობის მოტივით გააძლიეროს ევროპისა და ამერიკის ინტერესი საქართველოსადმი. ასეთი ინტერესი უკვე არსებობსო, გვიანსებენ, მაგრამ დასავლეთი რასაც აკეთებს, შესაძლებლობათა მაქსიმუმიაო, ასეთ მოსაზრებას ვერ დავეთანხმებო. უფრო მეტიც, ევროპასა და ამერიკას ბევრად მეტი პოტენციის გამოვლენაზე შეუძლია, თუკი ამის საშუალება ჩვენ თავად მივცემთ. საიდან მომდინარეობს ასეთი დასკვნა?

ყოფილი საბჭოთა კავშირის ტერიტორიაზე შექმნილი სიტუაცია, მიმდინარე პროცესები და რუსეთის თანდათან უფრო გამოკვეთილი ნეგატიური როლი, აიძულებს დასავლეთს მთელს ამ სივრცეში ეძებოს მეტ-ნაკლებად სერიოზული და სტაბილური პარტნიორები, რათა მოხერხდეს იმპერიალისტური ექსპანსიის როგორმე განეიტრალება. დიდი შედეგულის ქვეყნები უკვე პატივად თათბირობენ იმის თაობაზე, რომ რუსეთის პარალელურად შექმნადეს უკრაინისათვის და სხვების პატივად, უალერესად ინტენსიურ-დდება ამ ქვეყნის ლიდერთა კონტაქტები ყაზახეთის ხელმძღვანელობასთან. უნდა გვცადოთ, რომ უქვეყნლად მოვხვდეთ ამ არეალში. დასავლეთი ამისთვის მზად არის, ერთადერთი ბარიერს საქართველოს არასტაბილურობა წარმოადგენს, თანაც ლაპარაკია არა იმდენად პოლიტიკურ ან ეკონომიკურ სტაბილურობაზე (ეს პრობლემები საკმაოდ მშვივედ დგას როგორც უკრაინაში, ისე ყაზახეთში), რამდენადაც ქვეყანაში ელემენტარული მართლწესრიგის დაყარებაზე. აქედან გამომდინარე, საქართველოში ამ პრობლემების მოგვარებამ საერთაშორისო რეზონანსი შეიძინა, ჩვენთვის კი უპირველეს პოლიტიკურ ამოცანად იქცა. თამამდ შეიძლება ითქვას, რომ საქართველოს მომავალი ახლა მთლიანად დამოკიდებულია იმაზე, თუ რამდენად სწრაფად მოხერხდება ქვეყანაში ელემენტარული მოქალაქეობრივი უფლებების უზრუნველყოფა. თუ ხელისუფლებამ ეს ვერ შეძლო, ლაპარაკი კი შედგება ყოველგვარ მერსე-ქტივებზე.

ამჟამად ოპტიმიზმის არავითარი საფუძველი არ გავაჩნია, მაგრამ ჭეშაც არსებობს ხსნის გზა, რომელიც არ არის ერთადერთი და მიაცდამიანე СНГ-ზე არ გადის. ამ გზას ძებნა, მოზანდება და გაწმენდა სჭირდება. იწურება 1993 წელი, დგება 1994, რომელიც ურთულეს კატაკლიზმებს მოგვცის და ერთ-ერთი უმძიმესი უფრცული იქნება საქართველოს უკანასკნელი მერიოდის ისტორიაში, რადგან შთამთხვლა აღარ მოითმენს. მომავალ წელს საქართველომ არჩევანი უნდა გააკეთოს. არაერთხელ დავიცვია ფეხი იქნებ ამჟამად მინც წაღმად გვლოთ.

ამ ბოლოს, ედუარდ შევარდნაძის არაერთხელ უთქვამს, რომ თუკი ცივი გონებით გავაანალიზებთ, საქართველოში ჩამოსვლა პოლიტიკური შეცდომა იყო, მაგრამ როგორც ჩემი ქვეყნის შვილს, სხვა გადაწყვეტილების მიღების უფლება არ მქონდაო. სრული კემპარტიზმა და ისიც ეჭვარეშეა, რომ საბოლოოდ ედუარდ შევარდნაძის ისტორიული როლის შეფასებაში გადაწყვეტილება მნიშვნელობა ექნება იმას, თუ რას შეძლებს ეს უდავოდ მასშტაბური პოლიტიკოსი საქართველოში. Finis coronat opus — ბოლო აჯიროვინებს საქმეს. ამბობდნენ ძველი რომაელები.

პაატა შუშაიძე

გამომავალი მკვლელაბზე

გვასაუბრება თბილისის პროკურორის განსაკუთრებული საჩხეთა გამომავალი, იუსტიციის მრჩეველი — ბატონი გოდერძი ხიზანიშვილი

— ბატონო გოდერძი, თქვენ მკვლელობების საქმეების გამოძიების სპეციალისტი ბრძანდებით. ამ ბოლო დროს თბილისში მკვლელთა გაზარდა ამ სახის დანაშაულობათა რიცხვი. ძირითადად რა მოტივებით ხდება მკვლელობები?

— ერთ-ერთ ძირითად მოტივად კვლავ შურისძიება რჩება, განსაკუთრებით გაიზარდა ყაზაქური თავდასხმების დროს ჩადენილ მკვლელობათა რაოდენობა. გაიზარდა ახალი ტენდენციაც. ჩვენში თანდათან იმეორდება ფეხს დაჭირებულ მკვლელთა ინსტიტუტი. ეს საშიში მოვლენაა და მას განსაკუთრებული ყურადღება უნდა მიექცეს.

ახალი ეკონომიკური ურთიერთობების დამკვიდრებას რეკვირუმების გაჩენა მოჰყვა. გაზარდა რევერსის დროს ჩადენილი მკვლელობები.

გვხვდება ერთი შეხედვით კურორტული მოტივებიც. ახალგაზრდებს შორის გავრცელდა ერთი უცნაური ჩვეულება. ისინი ერთმანეთს უცვლიან ქურთუკებს, შარვლებს, პერანგებს. სწორედ ამ ნიადაგზე მოხდა მკვლელობა: ორი ყმაწვილი შეთანხმდა, რომ ღინის ქურთუკებს გაუცვლიდნენ ერთმანეთს. დამთქმულ დღეს ერთ-ერთმა უარი განაცხადა. დაიწყო საქმის გარჩევა და კიდევ ერთი ქართველი ბიჭი დააკლდა ოჯახს, ქვეყანას.

— ცნობილია, რომ სისხლის სამართლის დაწესებულება დიდი პროცენტი გაუხსნელა, რა სუბიექტური და ობიექტური მიზეზებით შეიძლება ამგვარი მდგომარეობის ახსნა?

— მძიმე კატეგორიის სისხლის სამართლის საქმის წარმოებისას გამოძიების გზით ვაღივებ დაზარალებულს, მაგრამ აუცილებლად გვჭირდება ოპერატიული სამსახურების თანადგომა. ჩვენ ვაძლევთ პოლიციის სხვადასხვა ქვედანაყოფებს სასწრაფოდ მოგვარდნის საქმესთან დაკავშირებული

მოკვლევის მასალები, ისინი კი, ხშირ შემთხვევაში, პასუხის ღირსად არ გვთვლიან, არადა სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 127-ე მუხლში ხაზგასმით წერია: „გამომძიებლის ასეთი დავალებანი და მითითებანი მოკვლევის ორგანოებისათვის სავალდებულოა“. პოლიციის თანამშრომლები ძირითადად თავს იმით იმართლებენ, რომ მათ პროფესიული საქმიანობისათვის ნაკლებად ცალკადაა, რადგანაც ომია და საბრძოლო დავალებების შესრულება უწყევთ.

არსებობს სხვა სუბიექტური მიზეზებიც.

ჩვენი აპარატის 70 პროცენტს ახალგაზრდა გამომძიებლები შეადგენენ. მათ უმადლეს სასწავლებლებში სათანადო პროფესიულ ცოდნას არ აძლევენ, ჩვენებს არ უფასობენ. ხშირად ამგვარი კატეგორიის გამომძიებლები შემთხვევით აღდიდს ათვალეობებს ზერელედ — არ იღებენ თითების ანაბეჭდებს, სისხლის სინჯებს, არ ხდება ფეხის კვალის ფიქსირება. ამას წინაშე ერთ-ერთმა ამგვარმა „სპეციალისტმა“ მკითხა: მოკლულის ტანსაცმელი რა ჯანდაბად გვინდა? არადა, გვაქვს ლაბორატორია, სადაც ტანსაცმლის ბიოლოგიური ექსპერტიზა ტარდება.

გამოუცდევი გამომძიებლები მოწმეთა და ექვმიტანითა დაკითხვებს ხერხდენ ატარებენ. მათთვის მთავარია, ბოროტმოქმედმა აღიაროს დანაშაული და მტკიცებებს არ დაგიდევნენ. შედეგად ექვმიტანილი გამომძიებლის შემდგომ ეტაპზე გადათქვამს ხოლმე ჩვენებას და ჩვენ უმძლურნი ვხდებით.

არც ობიექტური მიზეზების ნაკლებობას განვიცდივთ. ხშირია შემთხვევები, როდესაც მოწმე არ მოიხსნის, დაზარალებული თავად იმალდება, ბიოლოგიური ექსპერტებს არ აქვთ რუკა-

ტივები, რის გამოც სისხლის ანალიზს ვერ აკეთებენ...

— თქვენ ბრძანეთ, რომ ახალგაზრდა სპეციალისტები დაბალი პროფესიული მომზადების არიან. ვინ უნდა დავხმარდეთ მათ კვალიფიკაციის ამაღლებაში?

— ისევ და ისევ ჩვენ — გამოცდილი გამომძიებლები. მათთვის უნდა ტარდებოდეს სემინარები, მეცადინეობები. ახალგაზრდებს უნდა ვასწავლოთ გამოძიება, გავუზიაროთ ჩვენი გამოცდილება, მაგრამ თავად განსაკუთრებული ვერაფერი არ უნდა გავუცხოვოთ. რაგორაა მკვლელთა სოციალური სექტორი?

— ამ უმძიმესი დანაშაულის ჩადენთა შორის არიან თითქმის ყველა სოციალური ფენის წარმომადგენლები, მათ შორის, სამწუხაროდ, სამართალდამცავი ორგანოების თანამშრომლებიც გვხვდებიან. განსაკუთრებულ გულისტკივილს იწვევს ის ფაქტი, რომ მკვლელები ან მკვლელობის თანამონაწილეები ქალებიც არიან. ვახსოვთ, ალბათ, ამ რამდენიმე თვის წინ, ვარკეთილში, თუ როგორ გამოასალმეს სიციხეებს ქურთუკის გულისტკივილი ახალგაზრდა კაცი „მშვენიერი სქისის“ წარმომადგენლებმა.

მართალია, პროკურატურის კომპეტენციის არაა შემოღობილი, მაგრამ უნდა გავხსოვდეთ, რომ ჩვენს ხელში არსებული ინფორმაციით, ამგვარი დანაშაულების რიცხვიც გაიზარდა.

— რით შეიძლება ახსნას დანაშაულთა საშუალო ასეთი გააქტიურება?

— ჩვენში გაიზარდა დაუწყევლობის და განუკითხაობის სინდრომი. უბასუხისმგებლობა გაბატონდა. თითოეულმა, თუ საზოგადოების გადარჩენა გესურს, ჩვენი საქმე კარგად, პროფე-

სიონალურად უნდა ვაკეთოთ.

— ბატონო გოდერძი, საქართველოში დანაშაულები უმრავლესობაში აღმოუჩნდება ხოლმე. თქვენც ხომ არ გავუხმებთ ამგვარი „კეთილისმყოფელები“?

— ჩვენ განსაკუთრებით მძიმე დანაშაულთან გვაქვს საქმე და, საბედნიეროდ, ამ საყოველთაო პროტექციონიზმის ეპოქაშიც კი, არ გვაწუხებენ. როგორც ჩანს, საბოლოოდ არ გაეთასირებულვართ.

— ცნობილია, რომ ბოროტმოქმედნი ბოლო დროს განსაკუთრებული სისასტიკით გამოიჩინებინ.

— შემოგთავაზებთ ჩემი გამოძიებული საქმეებიდან ემიზონებს და თავად განსაკუთრებით.

ვლადიმერ ც. მივიდა ყოფილ მეუღლესთან თავისი ორი მცირეწლოვანი შვილის სანახად. მას სურდა, ბავშვები სოფელში, თავის მშობლებთან წაეყვანა საახალწლოდ.

ყოფილი მეუღლე, მეუღლის და და სიდედრი წინ აღუდგნენ ამ განზრახვას. დავა გაგრძელდა და მხარეებმა ერთმანეთი სიტყვიერად შეურაცხვეს.

განაწევრებულმა ვლადიმერმა, მცირეწლოვანი შვილების თანდასწრებით, ჭრილობა მიყენა გულმკერდის არეში მეუღლეს, მეუღლის დას ორჯერ, ხოლო სიდედრს სამჯერ ჩაურტყა დაწა, რის შედეგადაც მეუღლე და მისი და ადგილზე გარდაიცვალნენ, სიდედრი კი მძიმედ დაიჭრა.

განსაკუთრებული სისასტიკე გამოიჩინა დავით ს.ზ. ნუკრი მ.მ და დავით ს.მ გადამწყვეტს დრო გაეტარებინათ ნაცობ გოგონებთან. მათ ნუკრის მანქანაში ჩასვეს თამარ გ., რომელსაც სთხოვეს, თან წამოეყვანა მეგობარი ჯოგოზა, მაგრამ იგი სახლში არ დახვდა. უკან მობრუნებულმა ავტობუსის გაჩერებაზე მანქანაში ჩასვეს მათთვის უცნობი ინგა გ. გაცნობის შემდეგ ინგამ განაცხადა, რომ იგი მიიღოდა აზნაურის დაბადების დღეზე.

ნუკრი მოგვამარცხა ინგას და დათქვეს, საღამოს შეხვედროდნენ ერთმანეთს. 20 საათზე ინგა გამოვიდა ქუჩაში, ჩაუტყდა მანქანაში იქ მყოფ პირებს, რის შემდეგ ოთხივენი გაემგზავრნენ მაქობის ტყეში დროს გასატარებლად. ღვინის სმის დროს ნუკრი და დავითი შეკამათდნენ და ერთმანეთი შეურაცხვეს.

ღამის პირველ საათზე ოთხივენი ნუკრის მშობლების ბინაში მივიდნენ, სადაც ნუკრი და დავითი კვლავ შეკამათდნენ. იმასთან დაკავშირებით, თუ რომელმა მათგანს უნდა დაეჭირა სქესობრივი კავშირი ინგასთან, დავითმა ნუკრის შესთავაზა თამარი, თავისთვის კი ინგას დატოვება სურდა, რაზეც ნუკრი არ დავთანხმდა.

დავითი გაბრაზდა, მაგრამ, რადგანაც ნუკრი ფიზიკურად მასზე ძლიერი იყო, იძულებული გახდა, ინგა დავითთან, რის შემდეგ დავითმა და თამარმა ცუდე ოთახში დატოვეს ნუკრი და ინგა.

ცხოვრება

„მგზავრის ნატილი“

ამ ცოტა ხნის წინ ახლო ნათესავის გასვენებაზე ქართლის ერთ-ერთ სოფელში მომხდია გამგზავრება. წინადადით შევიტყვე, რომ ავტობუსები, საწვავის უქონლობის გამო, არ დადიოდა. ამიტომ გადაწყვეტიტ, საგარეუბნო მატარებლით წავსულიყავი. დილით, რვის ნახევარზე, „ბორჯომის ვაგზალზე“ გავდი. ვაგზალს მოსადგედი დარბაზი და საღაროები მიგრეულ-მოგრეული და ჩახერგილი დამხვდა. სამაგიეროდ, ბაქნის დასაწყისში დაგვათ ორი უბადრუტი ჭიხური — როგორც ჩანს, თბილისის არქიტექტურის „ჭიხრუიერსანეცია“ აქაც ჭიჭურ შემოქრილიყო. როდესაც მოღარეს ბილეთი ვსთხოვე, მთქნარება უცებ მოსწიბა და კარგა ხანს უფრადლებით მთვალეობდა. პილეთი ავიღე და ჭიხურს რომ ვცოდებოდი, აშკარად ვგრძნობდი, ახლო-მანდო მდგომარეობაში ვაგვირგებოდა და ირონიული ღიმილით შემომცქეროდნენ. შემდეგ, უკვე მატარებელში მივხვდი, რაშიც იყო საქმე. ბილეთის აღება სულაც არ ყოფილა საჭირო, რადგან ჩამოვივლიან ვაგონში კონტროლიორები და ზვითონ კრეფენ მგზავრობის ღირებულებას.

მატარებელი სათანადო გარემოებით ჩამოვდგა. ბედნიერი მგზავრები (თურმე არც თუ იშვიათად, დილით გასასვლელი მატარებელი, შეზინდებულზე გადის) ვაგონის შესასვლელს ეკვეთნენ. უფრო მეტიერებულნი და გამოცდილნი ჩამსხერცილი ფანჯრებიდან მივხერხებოდნენ. წეწვა-გლეჯას მოვერდი და ბოლოს, როცა მეც შევედი, ჩემდა გასაცრად აღმოვაჩინე, რომ ვაგონი სანახევროდ თუ იყო შევ-

სებული. როგორც ჩანს, პირველობისათვის ბრძოლა სისხლსა და ზოცში გვაქვს გამჭდარი.

როგორც იქნა, მატარებელი დაიძრა. ორი საათისა და ოცი წუთის მგზავრობის შემდეგ დანიშნულების ადგილს მივაღწიე (არადა, სადღერო კავითი-საბოროტოში ორი შუახნის კაცი კარტს თამაშობდა, თუ დენი არ გამოირთო, ორ-სამ საათში მატარებელი ჩამოვივლიო, — მომეო ერთ-ერთმა მათგანმა. რაღა ჩარა იყო, კოცონთან აცმუტებულ მომლოდინე ხალხს შევეურთდი. ვინ წარსულ დროს ისხნებდა, ვინ კუპონზე და უფრობაზე ჩიოდა, ასე გავიდა დახლოებით სამი საათი და ვილაკამ დაიძახა, მოდისო. მგზავრები დაფიქრდნენ, უკუნ სიბნელეში ბაგის გარჩევა დაიწყეს.

ამასობაში ჭრილ-ჭრილითა და რახარებით სადგურში შემოვიკრიდა ფანჯრებჩამსხერეული, ჩაშავებული მატარებელი. არცერთ ვაგონში, არცერთ ნათურა არ ენთო. ვილაკამ ანათო, ასე მოვანახეთ თავისუფალი ადგილები და დავესხედით.

მატარებელი დაიძრა. სუსხიანმა ქარმა დაუბერა. არა, ბაქანზე ასე ვერ ციოდა. გავიხსენებ, ჩაშავებული მატარებელი. არცერთ ვაგონში, არცერთ ნათურა არ ენთო. ვილაკამ ანათო, ასე მოვანახეთ თავისუფალი ადგილები და დავესხედით.

ლთა გაფრთხილებაც გამახსენდა და, არ ვიცი სიცივი-საგან არ ვიცი შიშისაგან გამაფრთხილა. ეგებ ვინმე მოხელემ იცოდეს-მეთქი რამე? სადგურის ჩაშავებული შენობიდან ერთი ფანჯრა ანათებდა იქით გავემართე. სამოროტოში ორი შუახნის კაცი კარტს თამაშობდა, თუ დენი არ გამოირთო, ორ-სამ საათში მატარებელი ჩამოვივლიო, — მომეო ერთ-ერთმა მათგანმა. რაღა ჩარა იყო, კოცონთან აცმუტებულ მომლოდინე ხალხს შევეურთდი. ვინ წარსულ დროს ისხნებდა, ვინ კუპონზე და უფრობაზე ჩიოდა, ასე გავიდა დახლოებით სამი საათი და ვილაკამ დაიძახა, მოდისო. მგზავრები დაფიქრდნენ, უკუნ სიბნელეში ბაგის გარჩევა დაიწყეს.

ამასობაში ჭრილ-ჭრილითა და რახარებით სადგურში შემოვიკრიდა ფანჯრებჩამსხერეული, ჩაშავებული მატარებელი. არცერთ ვაგონში, არცერთ ნათურა არ ენთო. ვილაკამ ანათო, ასე მოვანახეთ თავისუფალი ადგილები და დავესხედით.

მატარებელი დაიძრა. სუსხიანმა ქარმა დაუბერა. არა, ბაქანზე ასე ვერ ციოდა. გავიხსენებ, ჩაშავებული მატარებელი. არცერთ ვაგონში, არცერთ ნათურა არ ენთო. ვილაკამ ანათო, ასე მოვანახეთ თავისუფალი ადგილები და დავესხედით.

ცადე, ცაბცაბი შემეგავებინა.

მცხეთაში მისვლას ცოტაა გავალდა, მატარებელი რომ გაჩერდა დაახლოებით ორმოცი წუთის შემდეგ ვილაკა ჭალმა სიბნელეში დაიძახა: წადით კაცები და მგზანქანისაგან გაივით, ეგებ დენი გამოირთო. ჭკუაში დაგვიჭდა და ვაგონ-ვაგონ ხელების ცეცებით მგზანქანის კაბინისაკენ გავმართეთ. კაბინა ცარიელი დავხვდა. მატარებლის მასლობლად, ათი-ოთხ ნახევრად, კოცონი ენთო. მგზანქანები თბებოდნენ ძაბვა დაცვა და არ ვიცი რამდენ ხანს ვიდგებოთ. კიდევ ერთი საათის შემდეგ ახალი „რაციონალური“ წინადადება: „გაიხსნა სიბნელეში: მცხეთაზედ ფენით ჩავიდეთ და იქიდან რაღაცას გავყვებითო. ასეც მოვიქცეთ. მცხეთაში სადგურთან „რაფი“ იდგა. მძღოლმა თითო კაციდან ხუთი ათასი მანეთი ითხოვა. ბევრს, მათ შორის მეც, ასეთი თანხის გადახდა არ შეგვიძლია. სხვა გზა არ გვქონდა, ისევ მატარ-მატარა ნაფოტების ძებნა დავიწყეთ, რომ კოცონი დაგვენთო, სადგურის მორეგებ გავთხოვა, სკამები არ დაგვეყვა. დაახლოებით ორი საათის შემდეგ მცხეთის სადგურში ჩვენი მიტოვებული მატარებელი შემოჩაჩაჩადა. ასეთი სიხარული იშვიათად მიგრძენია, თბილისის სადგურში ფანჯრებიდან შემოსულმა სინათლემ ვაგონი რომ განათა, აქა-იქ დამტკრეული სკამები გამოჩნდა. ეტყობა, მატარებელში დარჩილები თბებოდნენ.

ღამის 11 საათი იყო. სახლსაკენ მიმავალმა გონებაში გადავფიქრე: 16 საათი გავიდა მას შემდეგ, რაც სახლიდან გამოვედი. აქედან, მაქსიმუმ ოთხი საათი გასვენებაში დავყავი, დანარჩენი კი გზას ზოვანდობე. „გზას ვიტყვი“, თორემ, მტრის და ავს, რაც ამ გზაზე ტანჯვა-წამება გავიარე.

ასეთი მოზიგური

ომია საქართველოში...

მას მერმე, რაც პეტერბურგში მეფის კარში შეძლო მოტყუებითა და ინტრიგებით, 1801 წელს, მოკავშირე სახელმწიფო-საქართველო რუსეთის კოლონიად გადაქცევა, არ ყოფილა წუთი, ქართველებს დაკარგული თავისუფლების დაბრუნებაზე არ ეზრუნათ და თუ შესაძლებლობა მიეცემოდათ, ნაციონალურ-გამათავისუფლებელი მოძრაობა არ წამოეწყო.

ჩვენს საუკუნეში ეს ორჯერ მოხდა: ცარიზმის დამხობისა და საბჭოთა იმპერიის კრახის შემდეგ.

მაგრამ თუ რუსეთში ვითარება ცოტა მაინც გამოსწორდებოდა და სათავეში მოსულ ახალი რეჟიმის წარმომადგენლებს, ხელისუფლების დაკარგვისა აღარ ეშინოდთ, მაშინვე ხელახლა შეეცდოდნენ ხოლმე საქართველოს.

რუსეთის ტანკებმა, თვითმფრინავებმა, არტილერიამ და დაქირავებულმა მკვლევებმა „აფხაზეთის არმიისამ“, სოხუმისათვის ომი მოუგეს ქართულ ნაციონალურ გვარდიას.

1991 წელს მე ვესწრებოდი თბილისის სტადიონზე გამართულ აღლუმს, სადაც ახლადშექმნილი გვარდია ერთგულების ფიცს აძლევდა პრეზიდენტს. აღმაინებოდა აღლუგებითა და სიამაყით ტიროდნენ იქვე სტადიონზე, ანდა სახლებში, ტელევიზორის ეკრანების წინ. კი, მაგრამ ვის წინააღმდეგ შეუძლია ომი, ვფიქრობდი მე, არ არსებობდა მოყვარულთა, არარეგულარულ, თანაც მცირერიცხოვან არმიას, უტანკებოდ, უთვითმფრინავებოდ — წუთუ უახლესი ტექნიკით კბილება-მდე შეიარაღებულ, მთელ მსოფლიოში უძლიერეს სახმელეთო დივიზიებთან?

ახლა ნაწილები რუსის არმიისა, ერევანში და ბაქოში მიმავალი სტრატეგიული რკინიგზების დაცვის მომიზეზებით, კონტროლს უწევდნენ დასავლეთ საქართველოს. მაგრამ განა ამ ბოლო ოპერაციამდე, საბჭოთა არმია, ახლა რომ სახელად რუსული დაურქმევია, აქაა დე კი არ აკონტროლებდა საქართველოს? ამ არმიას, რაც აქ ხდება, ალბათ, ოპერეტად მიაჩნია. ერთს „ბუთქებს“ და...

ახლა საქართველოს ხელისუფალნი იძულებულნი არიან, რუსის არმიას დასახმარებლად უხმონ, და ამით შეაჩერონ დამხობილი პრეზიდენტის, გამსახურდიას სამხედრო რაზმების სვლა თბილისისაკენ. კაცმა რომ თქვას, ასეც იყო მოსალოდნელი: პრინციპი „დაუავი და იბატონე“, მოქმედებს.

რუსეთის ახალი სამხედრო დოქტრინის მიხედვით, ყოველივე, რაც ძველი სსრკ-ის ტერიტორიაზე ხდება, უშუალოდ ეხება კრემლის ინტერესებს. რუსეთი ამ რეგიონის პრობლემებს მოაგვარებს ისე, როგორც საჭიროდ მიიჩნევს, ნებართვას არავის დაეკითხება.

ამგვარი რამ უკვე მომხდარა ისტორიაში, არ ახალია, ძველია... „მონროს დოქტრინის“ თანახმად, მთელი ამერიკა, მათ შორის სამხრეთი, აშშ-ს ინტერესთა სფეროდ ცხადდებოდა... ხოლო ჩვენთვის უფრო ახლო დროში, მთელი აღმოსავლეთი ევროპა („ვარშავის ხელშეკრულების ქვეყნები“) კატეგორიულად გამოცხადდა სსრკ-ის ინტერესთა სფეროდ („ბრეჟნევის დოქტრინა“).

„ბოროტების იმპერიის“ შაგრენის ტყავმა იკლო, მაგრამ რუსეთი მაინც ეჩრება აღმოსავლეთ ევროპის ქვეყანათა საქმეებში, რამეთუ უკმაყოფილოა მათი NATO-ში შესვლის წადილით.

ალთქმული ქვეყანა

საქართველოს რუსეთთან დამოკიდებულება მარტივ სქემაში ვერასოდეს თავსდება. იყო ოცნება თავისუფლებაზე, მაგრამ, მეორეს მხრივ, რელიგიური მტრებით გაბრუნებული (სპარსეთი, თურქეთი, დაღესტ-

მლადიმირ გორბაჩოვი 1975 წელს „ბავი-ცანი, სპანეთში. მოგზაურის დაშვებულ-ლი პინით შეაპრობირეს, სანიმაროდ უკვე მომსწრო თითქმის მთელი საქართველოს ფანით შემოვლა და ზოგიერთი ჩვენი მცოდნე თანამგზავისგან განსხვავებით, ძალზე ბევრი რამ იცოდა საქართველოს ისტორიის, გეოგრაფიის, კულტურისა და ყოფის შესახებ. მერმე მოსკოვშიც ვხვდებოდით ერთმანეთს, ამავე ხშირად ჩამოდიოდა და, ბოლოს, საქართველოს გაუფრთხილი და უკომპრომისო მემოზარი გახდა. გორბაჩოვი პრეზიდენტის სამართაშორისო შურნა-ლისტია, ამერიკატმცოდნე, მუშაობდა მოსკოვის შურნალში „США“, ამაჟამად შეერთებულ შტატებშია, კამოდ, ბოსტონში ცხოვრობს და რედაქტორობს რუსულენოვან გაზეთს „Бостонский курьер“. წინამდებარე ნაბეჭდი სწორედ ამ გაზეთიდანაა ამოღებული.

მთარგმნელი.

ნუ განეზოვრებით სიყვარულს თქვენსა

(ნანი ბრეჟაძის კონცერტი გოსტონში და ზოგიც სხვა)

ნელგე...), ქრისტიან ქართველებს მხოლოდ ერთმორწმუნე ჩრდილოელების სოლიდარობის იმედი ჰქონდათ: არცერთი სხვა ქვეყანა და ხალხი ისე არ უყვარდათ ქართველებს, როგორც რუსები.

არსად, მაგნი, რუსებს ისე კარგად არ ეგებებოდნენ, როგორც საქართველოში. სულაც არ არის შემთხვევითი, რომ მხოლოდ საქართველოში (სსრკ-ის სამფლობელოებიდან), ვერ იხიარა „ინტერფრონტმა“, არც რუსული „პატრიოტული მოძრაობა“ იქ, არ ისმის ჩივილი, „რუსებისადმი ცუდად მოაპრობა“.

და საერთოდ, ვინც საქართველოს იცნობს, დამეოწმება უცხოტომელებს ყოველთვის კარგად ეცხოვრებოდათ ქართველთა შორის, აქ არასოდეს იცოდნენ და არც ახლა იციან, რა არის ანტისემიტობა. აი, უკვე 26 საუკუნეა საქართველო ებრაელთათვის აღთქმული ქვეყანა. და არა მხოლოდ მათთვის.

ბრალის დადება „ქართულ იმპერიალიზმში“, „ნაციონალურ უმცირესობათა“ ჩაგრაში ყალბია თუნდაც იმიტომ, რომ სულში არ უზის ამ ერს სტუმრის უპატივცემლობა, საერთოდ, „სხვებისადმი“ ცუდად მოქცევა. ქართულ სტუმართმოყვარებას ბადალი არა აქვს, უპრეცედენტოა, იგი მსოფლიო კულტურული ფენომენია, სიმდიდრე, გამოცანა — ჭერაც გაუშოვრავი მეცნიერთაგან. თუ, რაღა თქმა უნდა, ახლანდელი ტრაგიკული მოვლენები გამოფხიზლებს არ აიძულებენ ქართველებს და რომანტიულ ილუზიებზე ხელს არ ჩაქნევენებენ. მაგრამ იცოდეთ, კაცობრიობა ბევრს დაჰკარგავს ამით.

აი, უკვე ორი საუკუნეა თავისებურ ტრადიციად იქცა ვისაც კი ოფიციალური რუსეთი აღმაცერად უმზერდა, იგი ეძიებდა და პოულობდა კიდეც გულითად მეგობრებს ქართველთა შორის. განა საჭიროა ჩამოვლია იმ რუს მწერალთა და პოეტთა სახელებისა, რომლებმაც საქართველოსადმი უღრმესი სიყვარული გამოამჟღავნეს? ბორის პასტერნაკი ხშირად იმეორებს, საქართველოში მეორე სამშობლო კიდეც. ქართველ მწერლებთან და პოეტებთან, რომლებთანაც იგი მეგობრობდა, მთელი ცხოვრების მანძილზე მიმოწერა ჰქონდა, მას სიყვარულით ეპასუხებოდნენ.

„ქართველებს გაზრისკან მიეჩაგრებათ“

მაგრამ სხვა რამეებიც ხდებოდა. ჩადიოდნენ საქართველოში შოთა რუსთაველის

იუბილეზე და მერმე ცინიკურად ქირქილდნენ: „რაცა გვაქამეს, რაცა გვასვს და რუსთაველიც შემოგვატენეს“...

მწერალი ასტაფიევი კურორტ გაგრაში (აქ განდგურებულია), რაღაცაზე განწყენდა და დაწერა საზარელი მოთხრობა, სადაც ქართველები ველურებად და მაიმუნებად გამოიყვანა („ჭიჭინების ჭერა საქართველოში“).

როცა ქართველ მწერალთა დელეგაციამ მოიწადინა რუსი კოლეგებისათვის თავიანთი ალფოთების გაზიარება, მწერალთა საკავშირო ყრილობამ ვერც გაუგო და მხარიც არ დაუჭირა მათ. მაშინ ქართველები, პროტესტის ნიშნად, ადგნენ და ერთხმად გაჟმართნენ დარბაზის გასვლელისაკენ. აქ ამ დროს, ვილაქამ ბოროტად წამოისინა „ქართველებს ბაზრისაკენ მიეჩქარებათ“, — რაზედაც მთელი დარბაზი სიცილით გადაფიქინდა.

ჟურნალმა „კოკოდოლიმა“ გამოაქვეყნა კარიკატურა ქართველთა სათაყვანებელ მეფე თამარზე, გამოსახეს იგი ვითარცა უკანასკნელი კახა, სამიწუნო თავდასავლებში გაუმადარი, ეტყობა, იმ დედოფალში აერიათ, ეკატერინე რომ ჰქვია სახელად. კონფლიქტის გასაჩაღებლად მეტი მიზეზი რაღა იქნება, თუ ეროვნულ სიწმინდეს შეაფურთხებ?

უცნობილესმა პოეტმა ქალმა სრულიად რუსეთისა, ოდესღაც დაწერა: „ქართველ ქალთა სახელებს ჟურმანის სურნელი ასლით“ (ბელა ახმადულინა). იგი ათწლეულების მანძილზე სიყვარულს ეფიცებოდა და ელმერთებოდა „საკარტველოს“, იქ იბეჭდებოდა, სტუმრადაც ხშირად ჩადიოდა... უცებ კი მონიებით გამოვიდა, დაწყევლა საქართველო და სახალხოდ უარყო ამ ქვეყნის მიმართ ოდესმე დაწერილი აღტაცებული სიტყვები.

მეორე ფიქრთა მპყრობელმა მთელი მოაზროვნე რუსეთისამ, თავს ნება მისცა — საქართველოს ყველაზე მეტად რომ უჭირდა სწორედ მაშინ, გამოეთქვა უსამართლო შენაშენა: ვითომცდა, საქართველოც „ხალხთა საპყრობილე“ და „მცირე იმპერია“ ყოფილიყო და ხალხთა ისეთივე მჩაგვრელი, როგორც რუსთა იმპერია... (ლაპარაკია ანდრია სახაროვე — მთარგმნელი). ეს განცხადება ძვირად დაუჯდა საქართველოს: გამოჩენილი უფლებადამცველის მოსაზრებამ, მრავალი გაანაწყენა საქართველოზე, მათ შორის — დასავლეთშიაც, აიძულა პოტენციალური მოკეთებები, პოზიცები გადაესინჯათ.

და როცა რუსეთმა საქართველოს დამოუკიდებლობას ომით უპასუხა, ჯერ პროპაგან-

დისტულად, ინფორმაციულად, მერმე კი ეკონომიური ბლოკადითაც, აქ, კრძანიაში, ვაგლას, ერთხმად ჩაება „დამოუკიდებელი“ რუსული პრესა და ჭეშმარიტი მეგობარი საქართველოს ერთი-ორი თულა შემორჩა.

სკილო და ქინძლა?

მოსკოვმა სამხრეთ ოსეთს შეიარაღებული კონფლიქტის პროვოცირება მოუწყო. წუთუ ვინმეს ეეჭვება, რომ მცირერიცხოვანი ოსები, ისევე, როგორც აფხაზები, ყველანი ერთად, ძალზე იოლად რომ დაეტვიან ერთი სტადიონის სკამებზე, ხუთმილიონიან საქართველოს ფიქრშიაც ვერ გაუბედავდნენ ომს, წამქვებლად რომ დიდი ჩრდილოელი სახელმწიფო არ ჰყავდეთ?

კონფლიქტთა ისტორია იმაში მდგომარეობდა, რომ ოსებმაც და აფხაზებმაც ქართველთაგან ჩაგრა, დისკრიმინაცია, უფლებათა შელახვა, ჩანაშობა... მოიმოწეს. თუმცაღა, რითია უკეთესი, ვთქვათ, რუსეთის ტერიტორიაზე მცხოვრები ჩრდილოოსების მდგომარეობა? ანდა, ადილელებისა, აფხაზთა უახლოესი ნათესავები რომ არიან? სინამდვილეში, მათ ხომ გაცილებით უჭირთ.

ცნობილია: უფროს ძმასთან ჩახტებულებმა ოსებმა დაჰკარგეს კულტურა, ისტორიული მასსოვრობა, დაჰკარგეს ნაციონალური ცხოვრება და ნაციონალური დაწესებულებანი, დაივიწყეს მშობლიური ენა, ვეღარ შეიძლეს დამოუკიდებელი სულიერი ცხოვრება, ასიმილაცია განიცადეს... საქართველოს ტერიტორიაზე კი ოსებმა და აფხაზებმა შეინარჩუნეს კულტურა, ენა, ნაციონალური სიამაყე. ნეტავ თუ იციან, რას უქადის მათ რუსეთის შემადგენლობაში შესვლა, რისთვისაც ისინი დღეს სისხლს ღვრიან, როგორც თავისას, ისე ქართველი მოძმეებისას?

მსოფლიომ დიდი ხანია დაივიწყა ადილელები, სოჭის სიანლოვეს რომ ცხოვრობენ, მთის აულებში. აფხაზებსაც იგივე ელით. იქნება რუქაზე ისტორიული სახელწოდება — „აფხაზეთი“ (ისევე, როგორც კარელია, მაგრამ ქდილი ხანია კარელები აღარ არიან). და სოხუმი „დიდი სოჭის“ ნაწილი შეიქნება. თუკი 17 პროცენტმა აფხაზურმა ეთნიკურმა კომპონენტმა, რაკილა სარგებლობდა „ავტონომიური სსრ“-ს სტატუსით, შეძლო მოსახლეობის დანარჩენ 83 პროცენტზე ებატონა, ეთნოკრატია განეხორციელებინა, არავითარი მსგავსის უფლებას არ მისცემს მას რუსეთი, სადაც აფხაზი ნაციონალისტები სწრაფად ჩაიძირებიან. თბილი ნაპირისაკენ გადამთიელთა ლტოლვა, გაუცხოება და მიწის ნაკვეთების გაყიდვა იმას მოიტანს, რომ 17 პროცენტში აფხაზეთი, შემცირდება, ვთქვათ, ჯერ 1,7 პროცენტამდე, მერმე 0,7-მდე და გარკვეული დროის შემდეგ, მათ საერთოდ დაივიწყებენ. აი, მაშინ კი გვიანდა იქნება გამოფხიზლება.

ეს ყოველივე მომავალში, მაგრამ ამჟამად, აფხაზთა ხელით ჩატარებულმა „ეთნიკურმა წმენდამ“ ის გამოიწვია, რომ საქართველოს ამ კუთხიდან განიდევნა იმთავითვე აქ მცხოვრები ქართველი მოსახლეობა, რომლებიც ყოველთვის მეტნი იყვნენ რაოდენობრივად სხვებზე და ამით პირველი ნაბიჯი გადაიდგა რუსიფიკაციის გზაზე. მშვიდობიანაი მოსახლეობის სვანეთში გადასვენა — მთიანი უღელტეხილის გავლით, ისეთ კოშმარად გადაიქცა, რომელსაც ათასწლეულების შემდეგაც გაიხსენებენ.

ომს შემდგომ სახელმწიფოსთან, შინაომი ახლავს. საქართველოს თვითონვე შექმნილი არჩევანი მოეხდინა ზვიად გამსახურდიასა და ელუარდ შევარდნაძის შორის, ან იქნებ, არც ერთი და არც მეორე და ვინმე სხვა, მესამე? მაგრამ რუსეთი არ დაუშვებს ისეთ

მ-5 ბეგრადი

არჩევნებს, რომელიც ხელისუფლებასთან მიიყვანდა თავისუფალი საქართველოს მე-სიტყვეს.

„სიყვარული“

ნანი ბრეგვაძე სიყვარულზე მღეროდა. პირველივე ქართული სიტყვა, პირველივე სიმღერა, რაც ჩემმა სმენამ აღიქვა, სიყვარულზე იყო. სხვა ბევრი იმდერა, რუსული თუ ქართული, მაგრამ ყველა სიყვარულზე.

„სიყვარულს ნუ განეშორებოდა, მთელი გულით ჩაეზარდე მას“... ბოსტონში გამართულ ძვირფასი მომღერლის კონცერტმა მრავალ მსმენელს, უდავოა, ნოსტალგიის განიცადა ალუბრა, გარდასული დროების მონატრება, როცა „სახლში“ მეტ-ნაკლები სიმშვიდე იყო და ჩვენი ვტყებოდით საყვარელი ფილმებით, რიანოვის სახალწლო ფილმის ტიპის, საიდანაც მოვიდა ეს სიმღერა — „ნუ განეშორებოდა სიყვარულს თქვენსა“...

ყველა თავისას ფიქრობდა... მე, მაგალითად, საქართველოზე ფიქრობდა. ჩვენ ხომ ყველანი დამწავენი ვართ ამ უთბილესი და უდიდესი ქვეყნის, ბავშვურად გულუბრყვილო და ალტაცებული ერის წინაშე, რომლისგანაც მთელი სიცოცხლე ვსწავლობ სიკეთის ქმნას. და რატომ ვერ შევძელი მე დამოუკიდებელი ქართული წინააღმდეგ?

ხოლო კეთილშობილი ნანი ბრეგვაძე არ გაბოროტდა, იგი კონცერტებს მართავს რუსეთში, ჩამოვიდა ამერიკაში რუსთა წინაშე გამოსასვლელად, თან ჩამოიტანა რუსული რომანსები, რომელსაც ისე ასრულებს, რომ... დაე, იყო ეს მხოლოდ ჩემი სუბიექტური აზრი: როგორც სხვა არავინ ამქვეყნად! და ეს იმიტომ, რომ მისი ტრედიციული რუსეთისადმი ისეთივე მარადიულია, როგორც ჩემი — საქართველოსადმი და არ არსებობს ძალი, რომ ამ სიყვარულისაგან განდგომა მაძილოს, მაიძულოს „განეშორო სიყვარულს ჩემსას“.

დარბაზში „სახლი ინგლისი“ თავისუფალი აღვიდა არ იყო. ან თუ იყო, იქნებ სადღაც ბოლოში შემორჩა აქა-იქ. მაგრამ ნიუ-იორკში კონცერტზე, როგორც იმპრესარიომ მაიმომ, არანაული ამბავი ტრიალებდა: შემოიტანეს დამატებითი სავარდლები... ფერადი წარმატება იმპრესარიო სამოგზნებით უყვებოდა ნაცნობ-მეგობრებს, თუ როგორ გასაოცრად სადა ქალია ნანი, არავითარი ამპარტავნება, არც „ვარსკვლავთა ავანშოვობითა დაავადებული, ყოფაშიც უპრეტენზიოა“...

თავის მხრივ, ნანი კონცერტის შემდეგ საუბრობდა, თუ რა მშვენივრად მოაწყო მან კონცერტები, რეკლამაზე ხარჯი არ დაიშურა, არც საუკეთესო დარბაზებზე. შედეგად კი, გამოსვლები მართლაც რომ ფართო პუბლიკის წინაშე მიმდინარეობს.

მრავალმა დააფასა მომღერლის არჩევანი „ანტურაჟისა“; ნანისთან ერთად გამოდიოდნენ მისი ნიჭიერი ქალიშვილი ეკა მაიალიძე, რომელსაც შესანიშნავი სცენური გარეგნობა და ძლიერი, ლამაზი ხმა აქვს და თორმეტი წლის ალექს ბერმენიშვილი, ნამდვილი ჯუნდერკინი, რომელმაც ჩვენი თავის მსმენელებს შეუდარებელი რობერტინო ლორეტი გაუცოცხლა. ამ საღამოს ალექსიმ იმდერა ინგლისურად და მერმე იტალიური საოპერო რეპერტუართაც წარმოადგა ჩვენს წინაშე, ხოლო ამერიკაში პოპულარულმა „ჰორჯიამ“ აპოლონისმენტების ქარიშხალი გამოიწვია იმიტომ, რომ სიმღერა საქართველოსაც ეკუთვნის... ეს პატარა შანსონი სცენაზე ნამდვილი ჭენტლმენივით ირგება, განსაკუთრებით მაშინ, როცა მასთან ერთად მოქმედებენ შესანიშნავი მომღერალი ქალები.

ჩემთვის პირადად, კონცერტის მწვერვალი იყო რუსული რომანსები, რომელთაც ნანი ბრეგვაძე ასრულებდა საკუთარი აკომპანიმენტით (რითაც დაამტკიცა, რომ როალი მას ისევე მომხიბვლელად ემორჩილება, როგორც საკუთარი ხმა). გულუბრყვილო, უბრა-

ლო სიტყვები რომანსებისა ერწმოდნენ ასეთსავე სადა ფრაზებს და პოეზიის ისეთ მშვენიერებად გარდაქმნიდნენ, რომ გული სიამოვნებით მეცხებოდა: სხვა რომელი ენა გადმოსცემს ასეთი გენიალური უბრალოებით გრძნობათა სისასესს? განა შეიძლება ჩვენი გულის, ჩვენი არსის წვდომა, თუ არ იცოდა და არ გესმის ამ რომანსთა პოეზია?

გემოვნებაზე არ დაობენ. ზოგს კლავდია შელენკო მოსწონს, ზოგს — ედიტა პიენა, თითქმის ყველა ალტაცებულია ალა პუგანოვა... ჩემთვის კი „სიმღერის დედოფალი“ ერთია მხოლოდ: ნანი ბრეგვაძე.

ლიან, იგი პირველყოფილისა ქართველისა ცოცხალი განსაზიერება იმ ქართული იდეისა, თუ როგორი უნდა იყოს ქალი, როგორ დადიოდეს, საუბრობდეს, მღეროდეს, მიმარ-

ნუ განეშორებით სიყვარულს თქვენსა

თავდეს მაყურებელს ჭეშმარიტი დედოფალი და სამშობლოში ეს ტიტული მას მხოლოდ სიმღერისათვის როლი მიანიჭებს...

საყოველთაო გადარევის ეპოქაში, როცა ვულგარულობა, აგრესიულობა, თავბრუსხვევა მანქანა-გრესა სცენაზე მომღერალთა ნორმად და ბრბოს მიზიდვის სახად იქცა, ნანი ბრეგვაძე, ჩემს თვალში (ვიცი, რომ ძალიან სუბიექტურად ვმსჯელობ), იყო და რჩება ქალური ღირსების, სიამაყისა და ნამდვილი ჭეშმარიტების განსაზიერება.

უნდა გამოვტყუდე, ვერ ვიტან „ცოვანშინას“, მაგრამ ძალიან მიყვარს ბოშური სიმღერები. ამაზე, სწორედ ბოშები იყვნენ რუსული რომანსებისა და ხალხური სიმღერების უკეთესი შემსრულებლები საუკუნის დასაწყისში. ხოლო შემდეგ, როცა ისინი მთელ ქვეყნიერებას მოკლდნენ ემიგრაციისა გამო, იყვნენ დიდებული ინტერპრეტატორები რუსული სიმღერისა — რატომ მაინც რომანსების შესრულება ვაღიანებთა ბონომაროვას აგრეთვე ბოშას. ელდარ რიანოვმა თავის ფილმში „მკაცრი რომანსი“?

არის ბოშური სტილიში განსაკუთრებული სინარჩავი. არტისტულობა, რომელიც არასოდეს გააჩნდა ნეფანოვას, ობუხოვას შიშის, „ოპერულ“ შესრულებაში.

ნანი ბრეგვაძე, რუსული რეპერტუარის შესრულებისას გვატყობს იმ მანერით, რომელიც მოდური იყო საუკუნის დასაწყისში, აგრეთვე, ომის წინა წლებში: თბილისის მრავალ ოჯახში, სულ ახლახან, დიდი სიამოვნებით უსმენდნენ დები იშინელების ფირფიტებს. მაგრამ სსრკ-ში ეს მანერა და რეპერტუარი „თვითგარდოვლად“ ითვლებოდა, პუბლიკას სხვა სტანდარტებს ატენიდნენ.

„ერთი ხანთელი მაგიდაზე, ხანთელი ენით“... ნანი ბრეგვაძე სიმღერას პასტერნაკის ლექსზეც ჩვეული მანერით ასრულებს. იგი ძალზე ფორსილად არჩევს თავის რუსულ რეპერტუარს და ამორჩეულ სიმღერას საკუთარი „ხარისხის ნიშნისა“ ანიჭებს.

პატარა გადახვევა: ამასწინად, საღამო რუსულ რესტორანში ვაგატარე, აქ, ბოსტონში. მე გამაკვირვა, რა ენთუზიაზმით ასრულებდა ორკესტრი სიმღერას სამშობლო მესალმერზე და მის გულისხვად კატოშაზე, რომელიც მესალმერს საღამოს უძღვნის შორიდან. ამ მესალმერს სულ ახლახან, დარბაზში მყოფნი მკაცრი იზოლიაციაში შეყვდა ჩამწყვდელი გიგანტურ გულავაში... ყოფილ მსგავრდებულებებს ხსენები წამოქარბებოდათ, ბედნიერი იყვნენ, ცეცხლის დროს ექსტაზით გაქიოდნენ მისამღერს: „კაზანოკა კაზანოკა“... სიმღერის არჩევისას, ნანი ბრეგვაძე მხოლოდ იმაზე კი არ ზრუნავს, რომ რეპერტუა-

რის სპეციფიკა და მისი ხმის შესაძლებლობანი ერთმანეთს შეესატყვისებოდეს, არც საკუთარი სცენური როლის ნახატზე. მან იცის, რისი თქმა უნდა, რა აქვს საამბობელი. ამიტომაც, რომ მისი ყველა სიტყვა გვტყავს: „მე ჩერ ვერ შევიტყებ ჩემი შემოდგომა“... ეს საკუთარ თავზეა ნათქვამი.

„ცრემლები მახრჩობს“...

ხოლო შემდეგ მე ინტერვიუს ვიღებდი. მომღერალს ვაგახსენე, როგორ გავიცანი ჩვენ ერთმანეთს 1991-ში, საქართველოს სახელმწიფო სახალილოში, მოსკოვში და ვუთხარი, ამერიკაში მივდივარ-მეთქი სამუდამოდ. „ძალიანაც კარგი, ეს ხომ მშვენიერი ქვეყანაა“... მიიხრა ნანამ. მე ნაღვლიანად ვუბასუხე: „კი მაგრამ იქ აღარ მექნება ეს ბედნიერება შევ-

დივარ სახალილოში და ვხედავ ნანი ბრეგვაძე მოდის“... გაგვიცინა.

როგორც ჩანს, ამერიკაში ყველაფერი იოლია, თვით ნანი ბრეგვაძესთან შეხვედრაც კი.

კითხვებს გასაოცარი სისწრაფით უბასუხებს, სადაღ, გულდაღ.

— თბილისიდან ახლახან ჩამოხვედით?

— დიან, ახლახანს.

— როგორ გამოიყურება თქვენი ქალაქი?

— თბილისს ვეღარ იცნობთ. ისეთი კომპარია. (ხანგრძლივი პაუზა, ნანი ღრმად იხრავს) ნახევარი ქალაქი საერთოდ გაქრა.

— რუსთაველის პროსპექტი...

— კი, დანგრეულია. დაიწყეს რეაბილიტაცია, აღდგენა, მოგესწავნებათ, მთავარი ჭეხია... გვესმარებინა. ვინ? არ ვიცი. ახლა ყველაფერი აირია, როგორც ობოლსკების სახლში. ვინ რას ფიქრობს და ვისზე ფიქრობს, ამასაც ვერ ვაიგებ. მოხდა საშინელი ურთიერთგანხილვა: ადამიანებს, შეხვედრისას ერთმანეთის ცნობა არ უნდათ. ქართველებს ისეთი თვისებები აღმოაჩნდათ, რომელთა ცოდნა... არ მინდა მე. ვერც კი ვიფიქრებდი, თუ ადამიანები ამდენ ბოროტებას ფარავდნენ. შეიძლება ერთმანეთი ეტყობა, ძალიან შეგვცოდნენ ღვთის წინაშე!

— კი, მაგრამ რატომ? რა ჩაიდინეს ცუდი ქართველებმა?

— არ ვიცი, არ ვიცი.

— ჩამოსულხს ისე კეთილად ეპყრობოდნენ!

— ჩამოსულხს ახლაც კარგად ექცევიან.

— თავისიანებს?

— თავისიანებს ცუდად. იმდენმა საზოგადოებამ წამოყო თავი საერთოდ, ვერ გავიგია, რა ფენომენია ეს ჩვენი საქართველო, ვერც სხვებისათვის აიხსნა... მე ისე მეამაყებოდა ჩემი ქართველობა, ისე მსიამოვნებდა ამის სიამაღლე თქმა, სხვათაგან გავიწყობა... ახლა... რაღაც გატყდა ჩემში შიგნით...

— თქვენი სიმღერა თუ სჭირდება დღეს საქართველოს?

— კი, კი, სიმღერა, ხელოვნება — ძალიან სჭირდებათ. ოღონდ გაიგონ, რომ სადაღ კონცერტია — ბუზებივით ესევიან. რაღაც სულის მოთქმა ხომ უნდათ: ხალხი დაიღალა. არა, კონცერტები, მუსიკა, მიუხედავად ყველაფრისა, გრძელდება.

— მაგრამ საღამოს ექვსი საათის შემდეგ ქალაქი მართლა კვდება, ადამიანები გარეთ არ გადიან? ხომ არ აჭარბებთ?

— არა, არ ვაჭარბებ. მართლა გვემინია ქუჩაში გამოსვლა.

— რა მიზეზით?

— ომია. ახალგაზრდობა ძალზე ცუდად იქცევა. ისე იოლად კლავს, ვინც ახლახანს გორც... არც კი ვიცი, რატომ ვაჭარბებ!

— თითქმის ყველა დაეღლია?

— კი, ვფიქრობ, რაღაც დაბნელებამ გვიწია. მაგრამ როდისმე ხომ უნდა გამოანათოს? აი, მაშინ ისევ დაიწყება ნორმალური, მხიარული, ლამაზი ცხოვრება... არადა, რამდენი ახალგაზრდა დაგველუბა — უკეთესთა უკეთესნი, სწორედ ისინი, ვინც რაღაცის გაკეთებას ცდილობდა, ვინც სამშობლოს იცავდა. მაგრამ ვისაც სიკეთე არაფერი მოუტანია... აი, სწორედ ისინი ძარცვდნენ და კლავდნენ. ეშმაკმა იცის, რა ხდება.

— რუსეთში თუ სჭირდებათ თქვენი სიმღერები?

— მეორე სჭირდებათ.

— გასტროლები ხშირად გაქვთ?

— ხშირად. ყოველივე იმის შემდეგ, რაც მოხდა, მეგონა ცუდად შემხედბოდნენ. სინამდვილეში, პირიქით მოხდა, დარბაზიდან მესმის: „ნანი, ჩვენ თქვენთანა ვართ!“ (აღელვებით ჩაახველა) „თქვენ მარტონი არა ხართ!“ ძალიან მახარებს ამის მოსმენა. და როცა კონცერტს „თბილისი“ ვამთავრებ (ყოველთვის ამ სიმღერით ვამთავრებ ხოლმე), დარბაზში იკრებლებიან... მეც მეტრეხა, ცრემლები მახრჩობს... აი, ამანარად მხედბობან.

— სად მოხდა ასე?

— მოსკოვში, პეტერბურგში, დიდ ქალაქებში. პატარა ქალაქებში ადარ ვმოგზაურობ, ძალა არ მყოფნის, მიჭირს, განწყობაც აღარაა.

— ამერიკაში პირველად ხართ?

— არა, მეორე, მეხუთე.

— ქართველები ხშირად გესწრებიან კონცერტზე? ქართველი ემიგრანტები ხომ ცოტანი არიან.

— ცოტანი იმიტომ იყვნენ, რომ ძალიან უყვართ თავისი მიწა. აი, ახლა კი დაიწყეს საქართველოდან წასვლა. ვისაც შეუძლია, ყველა მიდის. ამერიკაში, ამჟამად ბევრია ქართველი. არის სხვა მიზეზიც: მოხარბებს შეუძლიათ სასწავლებელში წასვლა, სხვადასხვა გაცვლებიც ხდება, გვაქვს ახლა ასეთი შესაძლებლობები. ბავშვებს კი მშობლებიც გაუკიდებინა ხოლმე და თუ შეუძლიათ დარჩენა, რჩებიან. აი, მე კი, დანამდვილებით ვიცი, არსად დავრჩები, უფრო ზუსტად, დანამდვილებით დავრჩები საქართველოში.

— თქვენ სჭირდებათ საქართველოს...

— არ ვიცი, ვის ვჭირდები, მაგრამ მე რომ მჭირდება ჩემი ქვეყანა, ეს ცხადია!

— დედოფალი თავის ტახტს ვერ მიატოვებს, არა?

— ოო, ძვირფასო, გმადლობ კეთილ სიტყვისათვის...

— მადლობა თქვენი

ბოლომეტყველება კონცერტისათვის
19 ოქტომბრის 1992 წლისა, პრეზიდენტმა ქლინტონმა საქართველოს სახელმწიფო საბჭოს თავმჯდომარეს — შევარდნაძეს დებუა გაუგზავნა „ფურადღებით ვადევნებ თვალს ტრაგიკულ მოვლენებს, საქართველოში რომ ხდება, მინდა დღაწმუნოთ, რომ მთლიანად ვუჭერ მხარს თქვენს ხელისუფლებას, აგრეთვე საქართველოს ტერიტორიულ მთლიანობას და სუვერენიტეტს“.

პრეზიდენტის მხარდაჭერა იმით გამოიხატა, რომ საქართველოს გაუგზავნეს საზენი, ჰმადი, წამლები... აგრეთვე, შუამავალი ქართველთა და აფხაზთა შორის მოლაპარაკებისათვის.

გაზეთი „ბოსტონ გლოუზი“ ასე გამოცხადებდა პრეზიდენტის ამ გარგას: „ძალიან ცოტა, თან — ძალიან გვიან“. ბოსტონის მეორე გაზეთმა „კრისიენ საიენს მონიტორმა“ კიდევ უფრო მწარე გამოთქმა იხმარა: „ვის რა სჯემ აქვს ახლა საქართველოსთან? ღი ძლიერი პატარა, ხოლო მისი სტრატეგიული წონა უმნიშვნელო. ცხადია, ურჩევნიათ მხარი დაუჭირონ ელცინს მის ისტორიულ ბრძოლაში ბარლამენტთან და აურზაურთ არ ატყნონ პატარაპატარა ბინძური ომებისათვის რუსეთში“.

ნანი ბრეგვაძეს რომ ვუსმენდი, ერთი წამითაც ვერ ვიფიქრებდი, თუ როგორი დამწავედა მთელი მსოფლიო მისი პატარა სამშობლოს ბედის წინაშე.

ვლადიმერ პოინა

„ბოსტონისკი პოინა“

19 ნოემბერი, 1993

თარგმანი ლევან დოგელმა

“მოსახლეობის დამატებითი ქრისტიანული ირწა ბათუმისათვის”

„ესე არს დღე, რომელსა და ვინაჲმდებარდა“

შს. 117,24

„მომისა გარდავისა-
ვით, ვარსკვლავისა თანა-
ვით ვიდრე მთა და მთა-
ვით თანა თაყვანისვრცით
და მწყემსთა თანა გამთ-
ვრცინდით და ანგულმთა
თანა დიდებით მივცით“.

გამომცემი ნაზარეტელი

ქრისტეს შობის თვე და რიცხვი
საღმრთო წერილში ნაწილები არ
არის იგი ეკლესიის მამებმა და მასწავ-
ლებლებმა გამოიკვლიეს ხანგრძლივი
კანონისა და გამოწვევების შემდეგ
მითხრობდა არაა გასაკვირი, რომ შესაბამი-
სი დღესასწაული შედარებით გვიან შე-
იქმნა და ჩამოყალიბდა. ეს საკითხი
თანამედროვე მეცნიერებაში სათანადო
სიღრმეითაა შესწავლილი. აღნიშნულია,
რომ მე-6 ს-მდე ერთმანეთს უპირის-
პირდებოდა რამდენიმე თვალსაზრისი
და ტრადიცია. ძირითადად: დასავლური
ანუ რომაული და აღმოსავლური, რაც
მოიცავდა იერუსალიმის, ანტიოქიისა
და კონსტანტინოპოლის ეკლესიას
პირველი მსხვერპლისა და მა-
ცხოვრების ხორციელ შობას 25 დეკემ-
ბერს ღებდა, მეორე — 6 იანვარს. ამ
დღეს ზარ-ზეიმით აღინიშნებოდა და
აღინიშნება ნათლისღება ანუ ყოვლად-
მშობელის განცხადება.

მამასადა, იგი დრო, როდესაც
ბერძნულსა და აღმოსავლეთის საქ-
რისტიანობაში შობას ნათლისღებასთან
ერთად დღესასწაულებდნენ. ე.ი. ორი
ხანგრძლივი საიდუმლო და სასწაული
აღინიშნებოდა ერთმანეთს ანუ ერთი და
იმევე დღესასწაულის მიერ იმკობოდა
და იღვწებოდა. აღნიშნული ჩვეულება
დღემდე შემორჩენილია სომხეთის
გრიგორიანულ ეკლესიაში. დანარჩენ
ქვეყნებში კი ვითარება თანდათან შეი-
ცვალა რომაული ტრადიციის სახარე-
ბლოდ. პირველად კონსტანტინოპო-
ლსა და ანტიოქიას ჩაჭარდა რეფორმა.
ეს უნდა მომხდარიყო 376 წელს, რასაც
გვამყარებს იოანე ოქროპირი. შემორ-
ჩენილია მისი ქადაგება, სადაც ეკლესი-
ის მამა საღვთისმეტყველო არგუმენ-
ტებით ასაბუთებს 25 დეკემბრის ანუ
დასავლური წესის უპირატესობას.

ამ არგუმენტების შესახებ ქვემოთ
ვისაუბრებთ. ამჯერად კი აღვნიშნავთ
შემდეგს: მიუხედავად იოანე ოქროპი-
რის სადარ მამათა — ბასილი დიდის,
გრიგოლ ნოსელისა თუ გრიგოლ
დვინისმეტყველების — დარღვევებისა,
აღმოსავლეთის ეკლესიებმა ნაწილს
ძველი ჩვეულება ადვილად არ ეთმო-
ბოდა. ყველაზე მჭიდროდ კონსერვატიზმი გა-
მოიჩინა „ქრისტესი“ აკანონა — იერუსა-
ლიმში. მე-6 ს-ის ერთ ბერძნულ დოკუ-
მენტში ნათქვამია: „მამინ, როდესაც
ქრისტეს შობას ყველაზე დეკემბერში
წინასწაულობენ, მხოლოდ იერუსა-
ლიმელები არამტკიცებენ მოსაზრებით მას
ნათლისღებასთან ერთად უქმობენ“.
ფიქრობენ, რომ წმიდა მიწაზე რომაე-
ლი პრაქტიკა 549 წლიდან უნდა დაე-
რეოდა. ამ ვარაუდს ზურგს უმაგ-
რებს იუსტინე იმპერატორის ეპისტო-
ლე რომლის ზოგადი ანალიზი წინამ-
დებარე სტატიის ერთ-ერთი მიზანია.
თუკი ორივე სიტყვა ჯერ ხსენებუ-
ლი რეფორმის საფუძვლებსა და მიზე-
ზებს უნდა ვთქვათ.

შობისა და ნათლისღების ერთად
დღესასწაულობის პრაქტიკას განაი-
როებდა მათი შინაარსობრივი სია-

ლოვე: ორივე გულისხმობდა ღვთის ძის
ანუ ქრისტე ღმერთის გამოჩენას, განც-
ხადებას, უხილავი ხილულქმნას, დაუ-
ტყვენელის დატყვნას. პირველი — შობის,
მეორე — ნათლისღების ზნით. მახარებ-
ლები გვაუწყებენ, რომ სწორედ მდინა-
რე იორდანეზე გაეცხადა პირველად
ქრისტეს ღვთაებობა, რადგან მამამ საყ-
ვარელი ძე უწოდა მას. შეიძლება ითქვას,
რომ კაცთა შეგუებაში ქრისტეს ღმერ-
თად პირველად სწორედ ნათლისღების
ჟამს იშვა. ეს თვალსაზრისი უკანასკ-
ნელს მართლაც ასწავლებს ბეთლემის
საიდუმლოსთან, მაგრამ აქ თავს იჩენს
დოგმატური ხასიათის უხერხულობანი,
რასაც იმხანად შეეძლო დაეხმობა გუთუ-
თცნობიერებელი და გულბრწყინო-
ბორწმუნები. ამით კი ესარგებლათ
მწვალებლებს. მეტადრე — არიონთან-
ღებასა და მონოფიზიტებს. პირველი
ქრისტეს მიხედვით ქმნილ არსებად,
რომელმაც მხოლოდ ნათლისღების მი-
ერ შეიძინა ღვთაური სიბრძნე. მეორე
უარყოფდნენ მხსნელის ადამიანურ ბე-
ნებას და, შესაძლებელია, მის ხორციელ
შობას არც მიაგებდნენ სათანადო პა-
ტივს. ასე რომ, მღვდელ არიონის თანა-
ხმად, ქრისტეს „ღმერთქმნა“ ანუ ღმერ-
თად შობა მონად ნათლისღებას ე.ი. ფა-
ქტურად და არსობრივად შობა უდრის
ნათლისღებას. და სწორედ იმის გამო,
რომ მორწმუნეს არ შესულავნებ შე-
ცდომაში, არ მოსჩვენებოდა, რომ ნა-
თლისღება ქრისტეს ღმერთად შობაა,
აღმოსავლეთის წმიდა კათოლიკე ეკლეს-
ია მივიდა დასკვნამდე: აუცილებელია
დაკანონდეს საგანგებო დღესასწაული
ქრისტეს ხორციელად შობისა და გამო-
იყოს საეკლესიო დღე. არჩევანი შეა-
ჩერეს დასავლეთის იორტალოგურ ანუ
საღმრთო სასწაულო პრაქტიკაში ქველთა-
განვე დამკვიდრებულ თარიღზე.

ამ ინიციატივას, როგორც ჩანს,
ბევრი ეპისკოპოსი თვალთ უყურებდა, რის
გამოც ეკლესიის მამებმა ტრაქტატები
შეიტანეს და დაასაბუთეს, რომ მაცხო-
ვარი 25 დეკემბერს იშვა. აღნიშნული
ტრაქტატების საფუძველზე შედგენი-
ლი ზემოთხსენებული ეპისტოლე, რომ-
ლის ბერძნულ დვანად დაკარგულად
ითვლება და შემორჩენილია მხოლოდ
ქართული თარგმანით. ამდენად, ამ დო-
კუმენტს დიდი ზოგადქრისტიანული
მნიშვნელობა აქვს. ტექსტი დაცულია
მე-10 ს-ის „პრაგმატიკებში“ — სვან-
რსა და პარხლის (შეისწავლა გამოაქ-
ვენა და რუსულად თარგმნა კ. კეკელი-
ძემ). აღსანიშნავია, რომ ორივე ხელნა-
წერი შესრულებულია ტაო-კლარჯე-
თში, სადაც მე-7-მე-10 სს-ში გაცხარე-
ბული პოლემიკა მიმდინარეობდა დიო-
ფიზიტ ქართველთა და მონოფიზიტ
სომეხთა შორის. ცილიზის ერთ-ერთი
საკანი, ცხადია, იქნებოდა შობის აღი-
ვლის გარკვევა კალენდარში. ამიტომ სა-
ფიქრებელია, რომ ზემოთხსენებული ეპი-
სტოლე ქართულად აღრევე ითარგმნა,
კ. კეკელიძის ვარაუდით, მე-7 ს-ში. ამა-
ვე მეცნიერის მტკიცებით, საქართვე-
ლოს ეკლესია წარმოშობით იერუსა-
ლიმური. მე-10 ს-მდე აქ მოქმედებდა
ქრისტეს საფლავზე შემოქმედებული გა-
ნებება — იერუსალიმის ტიპიკონი და
უეჭველია, რომ იმხანად შობას ჩვენში
ამავე ტრადიციისამებრ იხდიდნენ. ამ
ტრადიციის მოსაშლელად უნდა ეთარ-
გმნათ ეს ეპისტოლე. შემოხილი იშე-
რატორის ავტორიტეტით, რომელმაც
ჩანს, მიზანს მაღწია. „აბო ტფილელის
წამება“ მიგვანიშნებს, რომ აქ შობის
ნათლისღებისაგან გამოიჯანს პრიცი
მე-8 ს-ში უკვე დამთავრებული იყო.

სამეფო ეპისტოლის შინაარსი გა-
ცხადებულია სათაურში: „საკითხავი,
თქმული დღესასწაულთათვის, რომე-
ლი იგი მიწაზეა იერუსალიმის ისტინი-
ანეს მიერ, შეუფასა მართლმორწმუნისა,
ხარებისათვის და შობისა, მიგვებისა-

თვისა და ნათლისღებისა“. მამასადა, აქ
გარკვეულია ნათლისღების, შობისა და
ქრისტიანობის მასზე დამოკიდებუ-
ლი დღეების: ხარებისა და მარტის ად-
გილები კალენდარში. უზენაესი სელი-
სუფალი, მცირე საღვთისმეტყველო და-
რეგება-შეფარების შემდეგ, აღნიშნავს:
„გვესმ, ვითარმედ იერუსალიმს შეე-
თმინა ვინმე არა შეუდგან წმიდათა
წერილთა და სწავლას მამათა და მოძრ-
ვართა და არა აყოფენ წმიდასა ამის
ხორციელად შობას უფლისას ოცდა-
ხუთსა თვისა მის დეკემბერისას... და
შობასა და ნათლისღებას ერთად აყო-
ფენ... ხოლო მე არააოთ მძლეარობითა,
არცა ხელმწიფებითა, არამედ საღმრ-
თოთაგან წმიდათა წიგნთა და წმიდათა-
გან მოძღვართა გამოძიებითა და სწა-
ვლითა ვისწრაფე ესე უწყებად თქვენდა
და მათა, რომელნი იგი გარდააქცივენ
დღესასწაულთა მათ, და გამოიხიზნად
უმეტრებათა მათთა, რათა მოიქცენ ცნო-
ბად“, ავტორი ეყრდნობა ეკლესიის დიდ
მოძღვართა — გრიგოლ ნაზიანზელის,
გრიგოლ ნოსელის, იოანე ოქროპირისა
და ნეტარი აგუსტინეს — მოსაზრებებსა
და შეხედულებებს, შემოქმედებითად
აერთიანებს მათ, მეცნიერულ დონეზე
წარმართავს კვლევას და გამოაქვს დე-
ბულები, რომელთაც ეკლესიისათვის
აქვს პრაქტიკული და მეცნიერული მნი-
შვნელობა. ესაა:

1. ქრისტეს წმიდათაგან წიგნთა და
სახარებისაგან, ვითარმედ სხვა დღე
არს შობისა და სხვა დღე არს ნათლი-
სღებისა“. შობა და ნათლისღება ორი
სხვადასხვა დღესასწაულია.
2. იესო ქრისტე 25 დეკემბერს
იშვა, რასაც ადასტურებს შემდეგი
ჟღისებულისათვის ზაქარიას გზარა
კმეგასა საქმელისას, რომელ არს თვე
მეშვიდე“. ბიბლიური განაწესის მიხედ-
ვით, კმეგა უწყება სექტემბერში ანუ
ებრაული კალენდრით, წლის მეშვიდე
თვეს. მამასადა, ელისაბედი დორსუ-
ლებელა სექტემბრის თვეში. კონკრე-
ტული გამოანგარიშებით — 25 სექტემ-
ბერს. ლუკა მახარებელი გვაუწყებს
(1,26), რომ მარიამს ანგელოზი გამოე-
ცნადა ელისაბედის ფეხმძიმობის მეექ-
ვთე თვეს — 25 მარტს. ესაა ხარებისა
ქალწულის მეტყველების დღე. აქედან
მარტვიად გამოდინარეობს დასკვნა:
იესო ქრისტე იშვა ხარებიდან 9 თვის
შემდეგ — 25 დეკემბერს. იოანე ნათლი-
სმცემელი კი 25 ივნისს (25 სექტემბე-
რი 9 თვე).
3. საგულისხმოა და ყველაზე არ-
სებითი აღნიშნული თარიღების — 25
ივნისისა და 25 დეკემბრის — ასტრო-
ნომიული ადგილი და მნიშვნელობა,
რაც ცხადყოფს ღვთის წინაგანგებუ-
ლების ეპოქალურ მოვლენათა ციკლში
სხვაგვარად რომ ვთქვათ, — საეკლესიო
კალენდრის საღვთისმეტყველო-
რელიგიურ საფუძვლებს. ეპისტოლე
ნეტარ აგუსტინეზე დაყრდნობით, შე-
გვაგონებს: „დღე ესე იოანეს შობისა
გამოაჩინო, დასაბამი და დასასრული,
რამეთუ ორი ჯერი არს მზისა ქცევა
წელიწადსა და დასწორება დღეთა. ერ-
თი ესე ქცევა თვესა დეკემბერსა ოცდა-
ხუთსა... იოანეს შობა დღეთა მოკლე-
ბასა იყო, ხოლო ქრისტესი დღეთა აღ-
მატებასა; და ამის იოანე თვით იტყვის,
ვითარმედ „მედა ჯერ არს მოკლეა,
ხოლო მისა აღმატება“. და ესეცა საკვი-
რველი გულისხმა ვყოთ, ვითარ იოანე
ლაშქრითა შემატებასა იშვა და ქრისტე
დღეთა შემატებასა იშვა“. მამასადა, მე-
ძველი აღთქმის განმარტებების —
იოანე ნათლისმცემლის და ახალი აღთ-
ქმის ებრაის — იესო ქრისტეს შობა
მითითებულ დღეებს უბრალოდ არ და-
მთხვევია და არც ეკლესიის განუჩინე-
ბა მათთვის შემთხვევითი შესაბამისი
ადგილი კალენდარში: იოანე ნათლისმ-
ცემლის შობისათვის — 25 (მოგვიანო

ტრადიციით, — 24) ივნისი, ქრისტეს
შობისათვის — 25 დეკემბერი. პირველი
არის მზის უკანაცხევის დღე: 25 ივნისს
გარდატეხება ისარი ღამის სასარგებ-
ლოდ, რაც სიმბოლურად ძველი აღთქ-
მისა და ეპოქის დასასრულს გამოხატავს.
25 დეკემბერს კი მზე და დედამიწა იწყე-
ბენ ერთმანეთთან დაახლოებას: დღე
იმატებს, ღამე იკლებს. გრიგოლ ნოსე-
ლის სიტყვით, „ნათლისა და დღესა შეე-
მატების და ღამესა მოკლეების, და ამი-
თცა ჩანს, ვითარმედ შობა ქრისტესი 25
დეკემბერსა არს“.

ამდენად, შობა უეჭველად 25 დე-
კემბერს უნდა ვიდგენასწაულოთ. ხო-
ლო 25 დეკემბრად თავად ეკლესიის
მამათა და მასწავლებელთა მიერ სახე-
ლებულია წელიწადის ის მონაკვეთი,
როდესაც დღე იწყებს მატებას. ამ რი-
ცხვში წარმართები დღესასწაულობ-
ნენ „მზის დაბადებას“ ანუ სინათლის
მიერ სინების ძლევას, დღის ღამეზე
გამარჯვებას. ქრისტეს ხომ ჭეშმარი-
ტი მზეა, რომლის შობამ აღმოაჩინა
ნათელი მეცნიერებისა? ასე რომ, შო-
ბის შინაარსს წლის ვერცერთი დღე
იხე სრულყოფილად ვერ ასაბუთებს,
როგორც 25 დეკემბერი.

უნებლიეთ იბადება კითხვა: საქარ-
თველოს ეკლესია შობასამეფად წმიდა
მამების მიერ განწესებულ დღეს ზეი-
მბის! ორივე სიტყვა კალენდრის მე-
სახეობა უნდა ვთქვათ:

„კალენდარი“ ლათინური სიტყვაა
და ნიშნავს დროის შედარებით ხანგრ-
ძლივ პერიოდებად — დღეებად, კვირე-
ებად, თვეებად, წელიწადებად და საუ-
კუნეებად — დანაწილებებსა და აღრიც-
ხვის სისტემას. ძირითადია ორი: მთვა-
რისა და მზის კალენდარი. პირველი
ცვალებადია და გარდაამავალი, მეორე —
მყარი და უცვლელი. ერთი ტრიპიკუ-
ლი ანუ ზუსტი წელიწადი უდრის დე-
დამიწის ერთ გარემოტყვევას მზის გარ-
შემო. აქ თავს იჩენს სირთულე: ერთი
ტრიპიკული წელი შედგება დღე-ღა-
მეთა არა მთელი, არამედ წილადი რი-
ცხებისაგან: 365,2422 დღე-ღამე ანუ 365
დღე-ღამის, 5 საათის, 48 წუთისა და 46
წამისაგან, ე.ი. ყოველი წლის ბოლოს
ჩრება, ნაშთის ნაწილი, ზედმეტი დრო —
ზედნადები. ყველაზე სრულფასოვნად
ითვლება წელითადრიცხვის ის სისტემა,
რაც დღესათვის საყოველთაოდაა გა-
ვრცელებული. მისი ისტორია მოკლედ
ასეთია: იულიუს კეისარმა ჩვენს ერამ-
დე 45 წელს ეგვიპტელი ასტრონომის
სოსიგენეს რჩევით, შემოიღო სისტემა,
რომლის მიხედვითაც ყოველი მომდევ-
ნო სამი წლის ხანგრძლივობა უდრის
365 დღეს, ყოველი მეოთხისა — 366
(ესაა საკიანი წელიწადი, როდესაც თე-
ბერვალი 29 დღე-ღამეს ითვლის). ამ-
რიგად, წელიწადის საშუალო ხანგრძ-
ლივობა 365,25 დღე-ღამე, რაც ძალი-
ან ახლოა ტრიპიკული წელიწადის ხა-
ნგრძლივობასთან (365,2422). იულიუ-
სის კალენდარი ქრისტიანულმა ეკლესი-
ამ სმარებაში შემოიღო 325 წელს.
მაგრამ ამით პარალელმა ვერ გადაიჭრა.
საქმე ისაა, რომ თოხნი წლის მანძილზე
დაგროვილი განსხვავება იულიუსის სა-
შუალო და ტრიპიკულ წელიწადთა შო-
რის უმნიშვნელო (44 წთ. და 46 წმ.),
საუკუნეთა მანძილზე კი იგი იმდენად შე-
სამჩნევად ხდება, რომ მისი უგულებელ-
ყოფა შეუძლებელია. მაგ., მე-4 ს-ში გა-
ზაფხულის ბუნიობა 21 მარტს მოდიოდა,
მე-16 ს-ში უკვე 16 დღე-ღამით „ჩამო-
რჩებოდა ბუნებას“. ამან მოითხოვა
იულიუსის სისტემის რეფორმა, რომე-
ლიც განახორციელა რომის პაპმა გრი-
გოლ ყიით-მ 1582 წელს. მისი დადგენი-
ლების თანახმად, დღეთა ანგარიშმა გა-
დაინაკლა 10 დღით: 4 ოქტომბრის მო-
მდევნი დღე გამოეცხადა 15 ოქტომბ-
რად. ამის შემდეგ გაზაფხულის ბუნიობა
ეკლავ 21 მარტს დაემთხვა. ე.წ. გრიგო-

რიანულ კალენდარს უწოდებენ წელთა-
ღრიცხვას ახალი სტილით, იულიუსისას
— ძველი სტილით. ახალი სტილი აშკა-
რად წინადადებული ნაბიჯია: თუ
იულიუსის კალენდარში ყოველ 4 საუ-
კუნეში გროვდებოდა 3 ზედმეტი დღე,
გრიგორიანულ კალენდარში 3300
წლის მანძილზე გროვდება ერთი ზე-
დნადები დღე, რაც, ფაქტურად, კალე-
ნდრის პარალელის გადაჭრას ნიშნავს.
მიუხედავად ამისა, რეფორმა ერთბა-
შად არ გავრცელებულა პირველად იგი
შემოიღეს მე-16 ს-ის 80-იან წლებში
დასავლეთ ევროპის კონტინენტზე.
უფრო გვიან — ინგლისსა და აზიის ზოგ
ქვეყანაში. რუსეთში იგი დააკანონეს
1918 წლის 24 იანვარს. ამ დროისათ-
ვის იულიუსის კალენდარი 13 დღე-ღა-
მით „ჩამორჩებოდა“. ამიტომ 1 თებერ-
ვალი 14 თებერვლად გამოცხადდა. ამა-
ვე წლის 1 მაისიდან კალენდარული რე-
ფორმა საქართველოშიც გატარდა.

„ახალ სტილზე“ გადასულია ქრის-
ტიანული ეკლესიის დიდი ნაწილი. მათ
შორის — მართლმადიდებლურიც, გარ-
და საქართველოს რუსეთისა და ზოგი-
ერთი სხვა ეკლესიისა. ჩვენთვის ცნობი-
ლია, რომ „ახალ სტილზე“ გადასვლის
საკითხი საქართველოს საპატრიარქოს
წინაშე იდგა მე-20 ს-ის 20-იან წლებში.
საკათალიკოსო საბჭომ რამდენჯერმე
შიძლი დადგენილება რეფორმის თაობა-
ზე. ეს დადგენილებანი დადასტურა
სრულად საქართველოს იქ საეკლესიო
კრებამ 1927 წლის 24 ივნისს. ამ იდეას
შხარს უჭერდა სამღვდლოების უმრავ-
ლესობა. მათ შორის, კათოლიკოს-პატ-
რიარქი ამბროსი (ხელაია). ვიცით აგრე-
თვე, რომ მან პატრიარქობის დროს (1923-
25 წწ.) მარცხები ახალი სტილით დაიჭი-
რა მიუხედავად იმისა, რომ იმხანად ინ-
ტელექტუალურ დონეზე არავინ დაიბ-
რისიძიებდა კალენდრის რეფორმას,
აღნიშნული სახელე მისცე ვერ დამკვიდ-
რდა. ხალხმა იგი კომუნისტურ მოკლე-
ნად შეაფასა და საკათალიკოსო საბჭო,
რომელიც მაშინ საინფორმაციო საშუა-
ლებებს მოკლებული იყო, ლათინობაზე
წავიდა, — მოვიდა მრევლში მფოთისა
და განხეთქილებას. დღეს, ვფიქრობთ,
ყველასათვის გასაგებია, თუ რაოდენ
უხერხული ფაქტის წინაშე მდგა: პატრიარქი ახალი სტილის მიხედვით
გველიცავს კალენდას — 1 იანვარს, შემ-
დე კი — შობას, 25 დეკემბერს, რომე-
ლიც ჩვენს ცხოვრებაში რეალურად მო-
ქმედი კალენდრის 7 იანვარს თანხედება.
ე.ი. იულიუსის კალენდრის 25 დეკემბე-
რი დღეს აღარაა წლის მონაკვეთი, რო-
მელიც წმიდა მამებმა შობის თარიღად
განაწესეს.

მიუხედავად აღნიშნულისა, საზგა-
სმით უნდა ვთქვათ: სანამ უწმინდესი
სინოდი არ დააკანონებს „ახალ სტილს“
ანუ არ შეიყვანს ძალაში სრულად სა-
ქართველოს იქ საეკლესიო კრების და-
დგენილებას, ყოველი მორწმუნე კალ-
დებელია, დემორჩილოს მოქმედ ტრა-
დიციას.

ჩვენ კი კათოლიკე საყდრის დიდ
ბურჯს — იოანე ოქროპირს დავესეს-
ხებით და მასწავლებლად მის სიტყვებს
წავიმძღვარებთ: „რად იტყვიან და გვა-
ცილობენ, ვითარმედ ახალს რასმე მო-
იღებენ და გვაცილობენ? ესე კეთილად
დაიარწმუნე, მაგიტომადლო, რამეთუ
დღე ესე ძველი არს, დასავალისათა და
პრობოთა გარდაუქმევლად უყრების
დღე ესე შობისა და ნათლისღებისა და
ხარებისა და მიგვებისა. ხოლო ჩვენ
ათილა წელი არს და რაი-გვმწყნებოთ
ძველს მას და აღვიზარდებით და საყო-
ფი გვიხილავს: უკეთუცა არა იყო
ღმრთისა მიერ, განქარდებოდა. ხოლო
აქ ყოველი სოფელი საესე არს და შეი-
წყნარებენ დღითი-დღედ“.

ნუგზარ პაპუაშვილი

ხირჩლა ბაბურაული

ტიტულის კიდურ გახვრიტეს მითხოვლთ ქალებ ცქერითა:
„როს გამოჩნდება, ნეტარა, ბაბურაული ფრენითა?
ხირჩლავ, ნუმც გამასჩენილხარ თავის ლურჯაის ცხენითა!“

ფხოველი და შავანელი

ერთი ვაჟკაცი ფხოველი შავწყალს სამრად დადგაო,
ადგა და შინ წამოვიდა, გზას შავანელი შაჰხვდაო.
ჩაჭრეს, ჩაკაფეს ერთურთი, მაშველი აღარ შაშჩაო.
ციტა მოვიდა ყორანი, მაგათ ნაომარს დახვდაო,
ჭერა დაითვრა სისხლითა, მერე ღეშ ჰამა, გაძლო,
ადგა და ისევ წავიდა, მაგათ ვაგლახი დასცაო:
„ორნივ ყოფილან უჭკონი! ერთმ მაინც რად არ დასთმო?“

შავი ვარ

შავი ვარ, შავი ცხენი მყავს, შავი თექალთო მიღვია;
სახლი მაქვ ნაპირისაი, კარი ჯავრისა მიბია;
ლოგინი უძილობისა, შიგ ნარ-ეკალი მივია;
ტაბლათი ზარავანდისა, ზე კიცვის ხორცი მიწევიდა.
დანა დავავი ჯავარი, ზე გიშლის ტარი მივია,
მაველი ხთის ბრძანებასა, მიწამა, ვერ გამივია.

სამი მზე

ნეტავ თქვენ, ქურაზიშვილნო! სამი მზე მოვა თქვენზედა:
ერთ მოვას ბურადობისა, შუქ დაგიდგებისთ სკამზედა,
მეორე მამაცობისა, მტერ ვერ შავიდგათ ძალზედა,
მესამე თოფოსნობისა, ჩიხვნ ვერ გაგივლენ მთაზედა.

ხოლიგათ თათარას

მოგნატრი, გუროს ციხეო, ქვაო ნადებო ქვასაო,
მემრე შენ, გუროელაო, გაზრდილო სახლის ტანსაო.
შამახდეს მენადირენი, ვუუურებ თოფის ხმათაო.
თეთრ-ჩოხა რაიმ გადახდა, მასრან უცემენ თვალსაო.

უთხარით ჩემი ნათქვამი ხოლიგათ თათარასაო:
„დაგედვა ქორი, საძრახი, ნუ ჩამაიტან თავსაო.
ახალ ტალავარ ჩაიცვი, მაირთე ჩაფრულასაო.
არა გი, ნუ გეშინიან, არ გადმოვხდები მთასაო.
არ წავილაღავ შინითა გამახელაის ქალსაო!
კიდევ ვინ მისცემს ურბეთსა ჩემსა მამასა, ძმასაო.
კიდევაც წაუვიდოდი შენზე უკეთესს ქმარსაო.“

* * *

ცხვარი მყავ შუა-გორასა ემაგის მალექსარსაო;
შავხედავ მყინვართ ბოლოსა დაკრიახულთა მთათაო,
ეგ ღეშს გამოგიგზავნა მითხოვ პრიგაოს ქალმაო.
სათითე გამამიგზავნე, შამიხდებოდა ქალსაო;
გიკეთებ ხელისახოცსა, მამა დაგიწერს ჯვარსაო.

სალოცაგები

თეთრი კლდეა ბეთლემი, ზედ ოქროთ გადაღესული;
მარიამს ქრისტეს დედასა თოკვი აქვ გაკიდებული;
ალავერდს წმიდა გიორგი ხატებს ას გამეტებული;
გიორგი ხანშატის ჯვარი ქაჯებს ას აკიდებული?
ქაჯუეთს რად იარები, გიორგივ ქარის ფერაო?
— ვალი მიკიდავ, ვალსა ვსთხოვ, რას მკითხავ, ქრისტეს დედაო?

გარა თურმანაული

მშაველს უყვარდა გარასა ჟერება დროშაისაო,
შაყრაი მშავლის ლაშქრისა, ჩავლევდა შორის გზისაო.

ამანათი

არა ქრის ამანათის ცელი,
ამანათობა შასწყენიყო;
აისრე ამანათის ცოლსა,
მაგას დედათა ფერობაი.

ზენ ბაცალიგოს

ზენ ბაცალიგოს თოვლი თოვლს,
ქვენ ბაცალიგოს შრებაო,
თინიბექ შენსა ციხესა
მარჯვენა კუთხე ჰსქდებო,
თავს შემომჭლარა ყორანი,
ლიბოში გველი ძვრებაო,
შიგა წევს ალუდაური,
კვდება, აღარა რჩებაო,
გვერდს უზის ცოლი ლამაზი
ხანთელივითა დნებაო.

ანგელოზის წირვა დგება

ანგელოზის წირვა დგება,
როცა დაჰკრავს ნინო ზარსა,
ცხეთის ქალაქს მირონი დუღს,
ყველგნივ გააქვს ნიაფარსა,
გარს გუმბეთსა, სვეტს ეხვევა,

როგორც ნორჩი ვაზი სარსა,
იმის მადლი შეგეწევათ,
რაც იქ წირვა-ლოცვა დგასა.
განა ლალი ვარ, რომ ვმღერი,
გულისა დარდსა ვიქარგი,
ვინაც ჩემს იტყვის: „ლალია“,
ჩემსავით ლალიმც ის არი.
ძმასაც მაუკვლენ ლეკები,
მამას — ნასროლი ისარი,
ანამც მაუკვლენ ნაძმობსა,
არც ძმაზე ნაკლებ ის არი.

* * *

გამაგრდით, არხოტიონნო,
გატეხით რა იქნებისა,
ვისაც მოგვიკვლენ, დავმარხოთ,
სხვა კიდევ გაიზრდებისა.

ლომო, შე ლომის მოკლულო

ლომო, შე ლომის მოკლულო,
ხედხეორხაის ძირსაო!
ვინ შავიდება მხარ-ბეჭი,
წითელი პერანგისაო?!
ვინ ამოგტება კბილები,
თეთრები ბროლივითაო?!
ლამაზად დაგიტირებდი,
ხათრი არ მქონდეს ქმრისაო!

უცნაური ჩაცმა იცოდა გიორგი ჭაფარიძემ: მისთვის არ არსებობდა სიტუაციითა და ირგავარობა, აუდიტორიაში თუ ოპერაში ისევე იყო გამოწყობილი, როგორც საექსკურსიოდ ამგზავრებულს შეეფერებოდა. სამთო კურტაკი, სქელლანჩიანი ღვინოსა და განუყრელი, საკმაოდ შელანძღული სვანური ქუდი. ჩაცმის ასეთი მანერა ოდენ გარდერობის სიმწირით არ აიხსნება. სტილი იყო მისი: სადა, ტანზე მომდგარი სამოსი ერჩინება. ტყე-ღრეში, გინა მთაში მოულოდნელად წასვლა თუ მოუწევდა, რაც ძალზე ხშირად ხდებოდა. მზად უნდა ყოფილიყო, ტანსაცმლის გამოცვლა არ უნდა დაჭირებოდა. თითქმის განუწყვეტლად უხრჩოლავდა „პრიმა“, ხოლო სვანურ ქუდს უორმა იმიტომ ჰქონდა დაკარგული, ზოგჯერ სასმისის მაგივრად ხმარობდა: გაღმობარუნებდა და ღვინოს, ან ჟიბიჭურს ასხამდა შიგ. ეს მაშინ, როცა კაცობისა და სინდის-ნამუსის სადღეგრძელოს შესმას აძირებდა.

სვანური ქუდი არამარტო თავსარქმელი იყო მისთვის, არამედ ერთგვარი სიმბოლოც და იმას ნიშნავდა, რომ ფიზიკურად კი ცხოვრობდა და მუშაობდა ქალაქში, მაგრამ ცალკე ფეხი მაინც სოფელში ჰქონდა ჩარჩენილი, მთის ადამიანის წესებზე, ტრადიციებზე და წყნარობით საზრდოობდა და უშუალოდ ეხებოდა არქაულ, პირველქმნილ სიწმინდეს, რაღაცა მანქანებით ჭერ კიდევ რომ შემორჩენია ქართველი კაცის დაჩქვნილ, უღვთოდ გაძარცვულ სულს.

გარდასული საქართველოს ცოცხლად შეგრძნებასა და განცდაში ძალზე შევლოდა თავისი სპეციალობაც: ვინდა არ იცის, რომ ხალხური სიტყვიერება ის ოაზისი, სადაც, ჩვენსა სახელმწიფო, დამაშვრალი სულის მოთქმა და წმინდა ბინულის შესმა კიდევ შეიძლება ამ დუხბირ, პრაგმატულ დროში. და იურასათვისაც (ასე ვეძახდით შინაურობაში) სწორედ ხალხური ლექსი იყო გაუნელებელი ტრფიალების საგანი და შთაგონების უღევი წყარო. ზედმიწევნით იცოდა ზეპირსიტყვიერების ყველა ნიუანსი, უცდომელი სმენა და გემოვნება ჰქონდა და რიოშისა და ნამდვილის ერთურობისაგან გამორჩევა იოლად ხელეწიფებოდა. წლების მანძილზე ფოლკლორული ექსპედიციების მონაწილეა თუ ხელმძღვანელს, ასობით ახალი ხშირად უნიკალური ტექსტი აქვს მოპოვებული, რომელთა ანალიზი და მეცნიერული კლასიფიკაცია, სამწუხაროდ, ვეღარ მოასწრო და ახლა, როცა იგი ჩვენს შორის აღარ არის, პირდაპირ უნდა ითქვას, რომ მისი დაკარგვით, ხალხური სიტყვიერების შემსწავლელმა მეცნიერებამ დიდი დანაკლისი განიცადა. წავიდა, თვალდახელშეუა გაგვიქრა, ორიგინალური სტილის მეცნიერი — პედაგოგი, რომელმაც თვალსაჩინო ღვაწლი დასდო, როგორც უნივერსიტეტის ფოლკლორისტიკის კათედრას, ისე სტუდენტობაში ეროვნული ნიშანის გაღვივების საქმეს.

სწორედ ამიტომ იყო, მისმა შეგირდებმა მწუხრე კურცხალი რომ წაატანეს სამუდამო გზა-სავალზე. და მეტი ჭილო რაღა შეიძლება არსებობდეს პედაგოგისათვის, თუკი მოწაფეები გულმდუღარად დაიტირებენ? გიორგი ჭაფარიძე მართლაც განასახიერებდა

უკეთეს თვისებებს მაწავლებლისას, იგი დიდი წინამორბედის, ვახტანგ კოტეტიშვილის ტიპის პედაგოგი იყო, პედანტიზმის ნასახიც არ ეცხო, ლაღი, უშუალო, უკომპლექსო, სულ იმას ცდილობდა, ამბიციით გატენილი ზოგი პროფესორისაგან განსხვავებით, ლექტორსა და სტუდენტს შორის არსებული ზღვარი მოეშალა და ამით მათი შესაძლებლობების სრულად გამოქვავებისათვის შეეწყო ხელი, მზად გახლათ, თუნდაც კიბეებზე ჩამოქვადარიყო და ისე ებაძა ფოლკლორის საკვანძო საკითხებზე, ლიტერატურაზე საერთოდ. ამობდა ხოლმე: მე იმდენი რა ვიცი, ვინმეს ვასწავლო, პირიქით, აქეთ მასწავლეთ, თუ შეგიძლიათო. და

თამარაზ მაღლაშვიტი

რეპერიაში მეგობრისათვის

ლოკუმენტური მოთხრობა თანამედროვე
ინტელიგენციის ცხოვრებიდან

ვუძღვნი აწ უკვე შემთხვევით რიგს
მეგობრებისას, რომელთა მემბრძელობა
ჰაერშიც მიწა და გვირგვინი.

ეს მაშინ, როცა ერთ-ერთი ფრიად განათლებული პიროვნება გახლდათ, ღრმად მცოდნე ქართული და არა მხოლოდ ქართული მწერლობისა.

უფრო მეტი მოულოდნელი პარადოქსების გაღმოსროლა ერთხელ და საუბრად მიღებული, ლოგოკლექტულ აზრს, რაგინდ ავტორიტეტული ყოფილიყო, ვერ ეგუებოდა, რაღაც ახალი წახნაგის, ახლებური თვალსაზრისის აღმოჩენას ელტვოდა მუდამ. მისი აზროვნების სტილი და მანერა, ხშირად პარადოქსებზე იყო დაფუძნებული, რაც ინტელექტის დაუმცხრად მაძიებლობაზე მიგვანიშნებს.

კაცმა რომ თქვას, ამ პარადოქსებში არცთუ იშვიათად ღვრიდა სიმართლის მარცვალი, მაგრამ ზოგჯერ ნამეტან გადაჭარბებდა ხოლმე. ამას თვითონაც გრძნობდა და თუ შეგატყობდა, რომ მოთმინებიდან გამოდიოდა, ცოტაც და, წონასწორობა უნდა დაგეგარა, თვალზე კვიპატი ნაპერწკლები აუთამაშდებოდა და გულიან სიცილს მოჰყვებოდა. ეტყობა, ასეთი უწყინარი „თამაში“ დიდ სიამოვნებას ჰგვრიდა.

პოეტად იყო დაბადებული. მკაფიო, დრამატულ ხმის პოეტად. დრამატიზმი, გარდა გენტიკური კოდისა, ალბათ, იქიდანაც იღებდა სათავეს, რომ დიდი ზღვარი არსებობდა საშუალოს მისეულ, ფაქტზე, შეურყვანელ, ფერადოვან აღქმასა და უნებ, უტილიტარულ სინამდვილეს შორის, რომელიც აბეზრად ბუფუყებდა გარეშემო, რაც დიდი შეჭირვების, თუ გნებავთ, ღრმა პესნიშმის თავყვარო განსდლათ. გვიხსენოდა, აწ საქვეყნოდ განთქმული მისი ლექსი „დარდისას გეტყვი“, რომელიც, ვითარცა აბორგენული სულიდან ამოხეთქილი კივილის მხატვრული განსხეულება, უნდა ჩათვალოს ნამდვილ შედევრად:

„დარდისას გეტყვი, დარდისას,
გულში რა ნაღვლად დიდეს:
სისხარულს ვერ მივარბ,
სული სიმწრითა გვიდღეს.
დილა-საღამოს სსეულში
ნავ სვედად ჩამდიდღეს,
ცას მრდლის წვიმა უქვიდღეს,
მუნ ცალასადა გვიდღეს.
თვალწინ საჭმელი მღვართვან,
მიმწილით სული გვიდღეს,
ლუკვა გასინჯად და გიგლით
უკანვე ამდგვიდღეს.
გატყდან ლამაზად იყო,

მიგნი გულ-გვამი გვიდღეს.
ქალსა უცვარდელ ლამაზსა,
მუნს უგულმას ჩიდღეს.
ცვილი სიფყვის თქმა გინდღეს,
პირიდან მსამი გვიდღეს.
მარტიდან მთა გუბასდღეს,
მთაში აბრწივი ყიდღეს,
გაიღწე სანასავად,
ყვავი, ყდრწივი ჩხიდღეს.
ერთ ავგილს ვერ მთისვანთ,
სული დაბნდღეს, წიდღეს,
დღეს იმედი არ გვიდღეს,
სვალ მჭე არ ამდგვიდღეს,
ასე მთლენით ცსტვრდღეს,
სისხლი არსადა გვიდღეს,
ყვალს კაქვიით ეგონთ,
მუნ სანთლავით ღვიდღეს,
მითხარი, ამნაირ ყდვას

რა ყდვას უნდა ჰქვიდღეს?“

შეუძლებელია, დალხენილმა კაცმა დაწეროს ასეთი ლექსი. უთუოდ, სულში კომპარული ნაღველი უნდა ჰქონდეს ჩატბორილი და შავად უთმითიბდეს, სტანკადეს. იურა ჭაფარიძე, რაღა თქმა უნდა, არ ყოფილა დალხენილი კაცი. მთელი ხანმოკლე სიცოცხლის მანძილზე, ფარული სევდის ყორენბი „უგლეჯდნენ გულ-ღვიძლს“. მაგრამ ამის თაობაზე სიტყვას არ გავაგრძელებ. აქ კი წელანდელ ლექსს უნდა მივუბრუნდე:

თიანეთში, აონის ხეობაში, მეგობრულ სუფრაზე, როცა გუნება ავგიგუმბანდა, პოეტმა აღაზა ჩაიურმა ჩვეული რიხითა და განუშეორებელი ინტონაციით „დარდისას გეტყვი“ წარმოთქვა. როცა ვკითხე: თუ იცი ვისია ეგ ლექსი-მეთქი, რა კითხვა უნდა, ხალხურიო, მიპასუხა. აღაზა უნივერსიტეტიდან იცნობდა იურა ჭაფარიძეს, მაგრამ მიუხედავად მისდამი დიდი პატივისცემისა, ვერ დაიჭერა, რომ ლექსი მართლა იურასი იყო, არა, ნამდვილად ხალხურიო, გაიძახოდა.

მაგრამ, ახლა, როცა გიორგი ჭაფარიძემ ასე უმცრად და უღვთოდ მოგვტეხა ბეჭი, იქნებ დაიჭეროს ძვირფასმა აღაზამ ეს უცილობელი ჭეშმარიტება და მისი სულის საოხოდ ჟიბიჭურში ბურის ნატეხი ჩააწოს? იქნებ სხვებმაც, უცნობებმა, რომელთათვისაც ნამდვილი კაცობისა და ლექსის უადრი სულერთი არ არის, შეასრულონ ეს ათასწლოვანი რიტუალი? მერწმუნეთ, მაღლს იზამთ, პატონებო! ბოლოს კი, უნდა დავსძინო: ხშირია შემთხვევები, როცა პოეტი ერთი ლექსითაც სამუდამოდ შემორჩენია ლიტერატურას. მაგალითების მოხმობა შორს წავგიყვანდა.

* * *

ჩვენ მთაში დაუახლოვდით ერთმანეთს. უნივერსიტეტში მაშინ მტკიცედ იყო დამკვიდრებული კეთილი ტრადიცია საშემოდგომო აღმზიანების გამართვისა. ოქტომბრის ჩამტკბარი დღეები რომ დაიწყებოდა, ხევში, ხდეს ხეობაში დავცემდით ხოლმე ბანაკს. მარწყვის ქალაზე გაწვლილით კარვებს და ორი კვირით ვცხოვრობდით ბედნიერად.

აღმზიანში, ვვულისხმობ სამოციან წლებს, ძალზე პრესტიჟულ სპორტად ითვლებოდა და ჩვენი თაობის ახალგაზრდობა გატაცებითა და ვნებით ეტანებოდა, რასაც დროის კონკრეტულმა ვითარებამაც შეუწყო, ვგონებ, ხელი: ეს გახლდათ სულიერი თავისუფლების,

შინაგანი ავტონომიის მოპოვების დროულ-ბელი სურვილი, რის დამკვიდრებაც აღმზიანში დიდად უწყობდა სეზონის სტალინი შედარებით ახალი მკვლარი იყო, სისხლიანი მ მარტი 56 წლისა — ჩველილი, ახალგაზრდობა მისვდა, რომ „ხალხთა ბელადი“ დიხაც არ ბრძანდებოდა ის კერბი, რომლისთვისაც თავის გაწირვა ღირდა. ეს ის დროა, როცა საბჭოთა რეჟიმმა ოდნავ მოუფონა რკინის მარწუხები ადამიანთა ნაწამებ სულებს, გამოქვეყნდა სოლჟენიცინის „ივან დენისოვიჩის ერთი დღე“ (მშვენიერად თარგმნილი რევაზ თვარაძის მიერ), გულაგის ჭურღმულებიდან დაბრუნდნენ: ჭაბუა ამირეჯიბი, ოტია პაჭკორია, გივი მალულარია და სხვანი. ლიტერატურაში დიდი ძვრები შემჩნეოდა: რკინის ფარდა აიწია და ჩვენშიც ახალმა სიომ დაჰბერა. პირველად გავიგეთ პრუსტის, ჭოისის, კაფკას, სარტრის, კამიუს, დოს-პასოსის, ჰემინგუეის, რემარკისა და სხვათა სახელები. განსაკუთრებით გვიტაცებდა ჰემინგუეის ძლიერი მამაკაცის კულტი, სანტიაგო — სიმარში მოლანდებული ლომებით, რემარკის „სამი მეგობარი“, სრულიად ახალი თვლით წავიკითხეთ ვუა-ფშაველას გენიალური პოემები და იქაც სწორედ ძლიერი, უკომპრომისო მამაკაცების იდეალი გვზიზიზავდა. ჭერაც არ განელებულიყო შემზარავი შთაბეჭდილება, გალაკტიონის თვითმკვლელობამ რომ მოახდინა, მკაფიოდ ჩავგესმოდა მისი გრანდიოზული დაკრძალვის ექო. მწერალთა კავშირის ტრიბუნაზე ბობოქრობდა ნოდარ, ჩხეიძე, გაფთრებით უტეგდა სოცრეალიზმის გაქვავებულ დოგმებს, მაგრამ, როგორც მოგვიანებით ოტია პაჭკორია დაწერს, „ამბიონთან ცხენდაცხენ მიჭრილ მომთაბარეს ჰგავდა და გუმბათში ისრების შერჭობას ამაოდ ლამობდა“.

გამოვიდა ახალგაზრდული ჟურნალი „ცისკარი“, გურამ რჩეულიშვილის პირველი, სრულიად უჩვეულო მოთხრობებით, რომლებმაც გავავკვირვა და ცოტა დაგვაბნია კიდევ. ჩვენ ვიცოდით, რომ გურამი აღმზიანში მისდევდა და თავისი აბორგენული სულის ნავსაუდელს სწორედ მთაში ეძიებდა. მაღე იგი ტრაგიკულად აღესრულა, რამაც გამოგნებელი შთაბეჭდილება მოახდინა მომდევნო თაობის ახალგაზრდებზე. გავიდა ცოტა ხანი და, პამირში დაიღუპნენ თემო კუხიანიძე და ჭუმბერ მეძმარიაშვილი.

სწორედ ამ ხანებში ევერესტზე ფეხი შედგეს თენისიზ ნორკეი და ზილარიმ. მერმე თენისიზი თბილისსაც, კერძოდ, უნივერსიტეტს ეწვია (შემომრჩა იმდროინდელი მოსაწვევი ბარათი), ავტოგრაფები ჩამოგვირგია და ჩვენ საკუთარი თვლით ვიხილეთ ეს ტანმოჩილი, რიყის ქვასავით მკვიფი კაცი, განსახიერება ნებისყოფისა და კაცური სიკეთისა.

ნიშანდობლივია, რომ ჩვენც სწორედ რომანტიკა და ხიფათი გვწყუროდა, ვეღარ ვგუებოდით დამყაუბულ, რუტინულ ყოფას, ასეთ ვითარებაში აღმზიანში ერთგვარი პროტესტი იყო, არსებულისაგან განდგომა, სწრაფვა თავისუფლებისაკენ. და ჩვენ მივაშურეთ მთას! სწორედ აქ შეგხვდით იურა ჭაფარიძეს, ხდეს ხეობაში. ჩვენ ყოველგვარი დაწვევრისა და განსჯის გარეშე მივეკედლეთ ერთმანეთს. ამისთვის საკმარისი აღმოჩნდა, რომ ღამე, კარავში, მოცანცანხ სინათლის შუქზე, იურას თავისი ხაოიანი ხმით და არცთუ დახვეწილი რუსულით, ზეპირად წაეკითხა ბოდლერის „ამაღლება“. მე მაშინ არ ვიცოდი, ლექსი ბოდლერისა თუ იყო და სასიამოვნოდ გამიკვირდა, უნებლიედ პატივისცემა ვიგრძენი ამ სვანურქულებიანი ჭაბუკისადმი, რომელსაც ძალზე კოლორეტიული გარეგნობა ჰქონდა: სულ ახალგაზრდა კაცი, უფრო ბიჭი, ვიდრე კაცი, უკვე სავსებით მელოტი იყო. ერთხელ ვხვდებო: ნეტა როდის მოასწარი გამელოტება, შემთხვევით, მელოტი ხომ არ დაიბადე-მეთქი? არაო, ამირანივით გველმე შაბამა გადამუღა და მის მუცელში ჭდომისას გამცვივდაო, მიპასუხა სიცოლით.

ერთ მშვენიერ დღეს, უფრო სწორედ, საღამოს, ინსტრუქტორმა აღმზიანიდან ათი თუ თორმეტი კაცი გადარჩია, მათ შორის მე

მე-9 გვერდიდან

და იურაც და, ზვალ, სისხამზე, მყინვარზე-
რისკენ დავიძვრებითო, გვითხრა. ეს იყო დი-
დი სისხარული! სიტყვას აღარ გავაგრძელებ:
მორენაზე, თოვლში თუ ყინულზე, ჰანგებთან
ფეხსაცმელებით, შტორმოვებთან და წერა-
ყინებით, ჰანცისგამწვევები სიარულის შემ-
დეგ (ლამე მტეოსადგურში ვათით, გრივად
გლეჯდა არემარეს), კარგად იყო მოცირაბე-
ბული, მწვერვალზე რომ შევდგით ფეხი.

არ ვიცი, არსებობს თუ არა ჰეშმარიტი
ბედნიერება. ალბათ მაინც არსებობს, რად-
გან იმ წუთში, იურაც და მეც, ნამდვილად
ბედნიერები ვიყავით. ჩვენს ფეხთა ქვეშე,
მთელი კავკასიონი იყო გართხმული, ისფ-
რად მოღვივლები, ქულა-ქულა ნისლეული-
დან აქა-იქ ამოჩნდილი ჩამოთვლილი გუმ-
ბათები ამათუბ მწვერვალებისა. ჩვენ, რაღა
თქმა უნდა, მათი სახელები არ ვიცოდით,
მხოლოდ თეთრად მოსპეტილი იალბუზი
იყო იოლად საცნობი. მერმე ნელ-ნელა ამო-
იწვერა მზე და ისფერ ღრუბლებს, აქა-იქ,
მსუბუქი, ნარინჯისფერი ნალვენები მიმოე-
ფინა. ცა იყო ლურჯი, ლურჯი, მოწყრილდე-
ბული, ისეთი, „ახელაღო“ რომ დაინახავს
მოდარაჟე კაცის თვალი“. ვიდექით ენაჩა-
რდნილბა. შინაგანი თრთოლვით აყვანილ-
ნი, როცა სულის სიღრმიდან დაძრული ნა-
თელის ჩქერალი მთელ არსებას გისხივოს-
ნებს ღობილი სიამით და გინდა ასე გაგრძელ-
დეს დიდხანს, დიდხანს, სამუდამოდ, რამეთუ
ესაა ჰეშმარიტი მიახლება სამყაროს იდე-
მალ სულთან, სიყვარულთან, ღმერთთან.

გვ იყო და, ჩვენ სამუდამოდ დავმეგობ-
რდით.

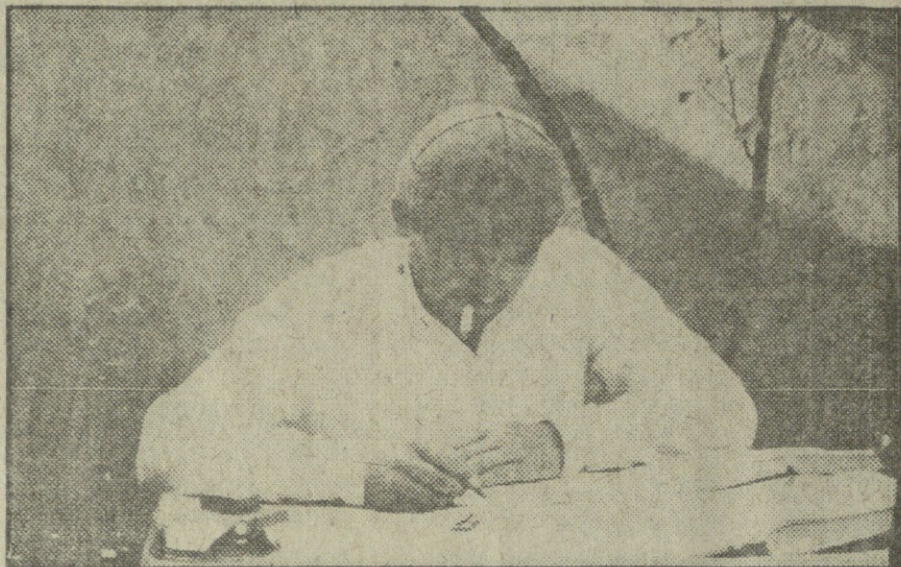
იგი გახლდათ ბრწყინვალე მცოდნე ხა-
ლხური სიტყვიერებისა. მერმე და მერმე
კიდევ უფრო დაიხვეწა და ერთი მნიშვნე-
ლოვანი სპეციალისტადი დადგა ამ საქმი-
სა, თუმცა, სამწუხაროდ, ცოტას წერდა, პრა-
ქტიკოსი იყო უფრო. თუნდაც ის რად ღირს,
რომ ჩვენი ექსპედიციების მიერ დაფუძნე-
ბული ტრადიცია, მან კიდევ უფრო გააფარ-
თოვა და გააღრმავა ფშავ-ხევსურეთში ზამ-
თრის ექსპედიციების მუშაობას ჩაუყარა ბა-
დავარი. მოგვსწავნებოდა, ზამთარში მთის ხა-
ლხი შედარებით მოცლილია და მოსვენე-
ბული, თოვლ-ყინულეთში ჩაჩუქრულს,
ზედითად განმარტოვებულს, სტუმარი და სა-
საუბროდ გულის გახსნა ღვთის გამოცხადე-
ბად მიაჩნია. იურამ იცოდა ეს, აიყოლიებდა
რამდენიმე თანამოაზრეს, გაუძღვებოდა, მი-
ჰკვალავდა წელამდე თოვლს; მერმე ჩაბუდ-
დებოდნენ ხევსურეთის რომელიმე სოფე-
ლში, სვამდნენ ღვინა და ყიბიჭურს, აწი-
ტებდნენ ცეცხლში, უსმენდნენ ენაზე „ხე-
ვსურ დანტეებს“ და იწერდნენ, იწერდნენ...
და მართლაც რომ ხურჩინებით ჩამოჰქონ-
დათ უნიკალური ფოლკლორული მასალა.

ეს იყო იურა ჭაფარიძის მოქალაქეობ-
რივი, თუ გნებავთ, მამულიშვილური ვალი,
რომელიც მან პირნათლად მოიხადა შთამო-
მავლობის წინაშე.

შემომჩნა ერთი სურათი, რომლის უკანა
მხარეზე წარწერილია თითქმის ყველა იმ
სოფლისა თუ ადგილის სახელწოდება, სა-
დაც ფშავში და ხევსურეთში ყოფნისას ვი-
მუშავეთ 1963 წლის ექსპედიციაში. ჩემთ-
ვის იმდენად სასიამოვნოა ამ ტოპონიმების
გახსენება, რომ თავს ვერ ვიკავებ, მომყავს
სია: ღუშეთი, ბაზალეთის ტბა, ჟინვალის, მა-
ლაროსკარი, ჩარგალი, შუაფხო, უძილაურ-
თა, ხოშარა, ლაშარისგორი, ახალი, თამარის
ხატი, უკანა ფშავი, ბარისახო, გუდანი, რომ-
ცა, არხოტის უღელტეხილი, არხოტი — ანი-
ელი, ამა, ჭიმა, ბლოს უღელტეხილი,
ბლო, დათვისჯვარი, ჭეჭეთი, შატილი, ანა-
ტორი, მუცო, ზონისქალა, არდოტი, ხაზბო,
წუბროვანი, ხაზმატი, ჩარგალის ქალა...

და ყველა ამ ადგილებში მკაფიოდ, თვა-
ლნათლად, ვხედავ გიორგი ჭაფარიძის, განუ-
ყრელი სვანური ქუდიო, სიცოცხლისა და
ხალისით სავსეს, ნამდვილ სულსა და გულს
ექსპედიციისას. მისი შუშხუნა იუმორი, ომა-
ხიანი შემოქაზილი, პოეტური იმპროვიზაცი-
ები, დაღლისა და მოღუნების, ცხვირის ჩა-
მოშვების უფლებას არავის აძლევდა.

ვხედავ:
გრანდიოზული მუცოს ჩამოქცეულ ქო-

რეპორაჟი გეოგრაფიკისათვის

ნგურზე წამოშორდით და გასძახის უკიდ-
ვანო სივრცეს: „გაფიცვით თქვენ, ასულნო
იერუსალიმისა, ველის ნამორებს და ირმებს
გაფიცვით, არ გაღვიძოთ, არ აღძრათ სიყვა-
რული, ვიდრემდის თავად არ ინებოს“ (სხვა-
თა შორის, თავგადაკლული თეატრალი იყო,
ზეპირად იცოდა ნაწევრები „ურიელ აკო-
სტადან“, ოტელოს, ჰამლეტის მონოლოგე-
ბი, მაგრამ ამ თავის ენებას რატომღაც არ
ამხელდა, თითქო ერცხვინებოდა).

ვხედავ:

იურა, ომარ გოგიჩაიშვილი, ნეტარსე-
ნებული თედო ბეჭიშვილი და კიდევ ორი
თუ სამი კაცი, როგორ მივითრევთ, უფრო
სწორად, ჩონჯა-ჩონჯით მივაფხვრავთ
მძიმე, მასიურ საფლავის ქვას შოთა ჩანტლა-
ძისას ვაკის სასაფლაოს ჭიშკრიდან სამარე-
მდე. ამ საქმიანობას მთელი დღე მოგუწოდო,
დავიტანეთ, გავსავადოთ, ბოლოს, მაინც
მივიტანეთ და სასტკად მოვიტყუდებმა,
ამავე ქვაზე გავშაღეთ „პურ-მარილი“; ყვე-
ლი, ძეხვი, არაყი... მაშინ იურამ თქვა: „იმდე-
ნი კაი კაცია წასული, აღარც კი ვიცი — აქ
გობია, თუ იქო“.

მასში არაფერი იყო ღუმე, „ფლაყე“, გო-
ველეთის მშვილდის ღარივით მოჭიმულის და
„მაგარის“ შთაბეჭდილებას ახდენდა მაგრამ აი,
უკანასკნელი ორი წლის მანძილზე, როგორღაც
„მოტყდა“, თვლები უთქმელი ნალექით აფე-
სო... არ წარიმართა ცხოვრება ისე, როგორც მას
სურდა და ეოცნებებოდა ეტყობა, ამას ძალიან
განიცდიდა, თუმცა ხმაშია თქმას ვით იკად-
რებდა ან სხვას აკადრებდა?

მატერიალურად გაუჭირდა, განსაკუთ-
რებით, მშობლების გარდაცვალების შემ-
დეგ, ისე, როგორც მრავალმა ჩვენთანაა, მა-
ნაც ხელი მიჰყო რეპეტიტორიანს, აბიტუ-
რიენტთა მზადებას — უმადურზე უმადურ.
ჰანცისგამწვევტ შრომას, თანაც, მისთვის
ყოველად შეუფერებელს. ეს დაახლოებით
ისეა, არწივს რომ სადილების კეთება დაავა-
ლო. სიღუპირეს მაინც არაფერი ეშველა.
იურა კი ფართო ფესტებისთვის იყო დაბადე-
ბული: ხელგაშლილობა, სტუმართმოყვარე-
ობა, გაცემა, გულუხვობა — ასეთი გახლდათ
მისი ცხოვრების სტილი.

ოო, ეს წვეული „თავის გატანის“ პრობ-
ლემა, შავ აჩრდილად რომ დასდევს ჩვენს
ილაგაწვევტილ ინტელიგენციას! კაცი, რო-
მელსაც ზღუდნივება ჰეშმარიტ ინტელექტუ-
ალურ ღირებულებათა შექმნა, ლუკმა-პურის
შოვინისთვის ხარკავს ძვირფას ღრის და გო-
ნების ძალიანობებს. არ იქნა და არ ღუგადა
სამედიო! ვერ მოიკლა ვერც მთავრობამ და
ვერც საზოგადოებამ იმაზე დასაფქრებლად,
რომ ინტელიგენციის იმ ნაწილს, რომელსაც
არაფერი ახალი გარდა ცოდნისა და შეუბ-
ღავი ზნეობისა, რომლისთვისაც უცხოა ვაჟ-
ფშაველასი არ იყოს, „ცეცხლი“ და „ბაღ-
ხალ“ ყოფნას ამჟღავნებს, რომელიც საქარ-
თ-

ველოს უკეთესი მერმისის რწმენით სულ-
ღმულობს მხოლოდ, შიმშილის მსახვრალი
ლანდი მოაშოროს და ოდნავ მაინც თავისუ-
ფლად ასუნთქოს ამ „უთვალავი ფერით“
გადაშლილ მზისქვეშეთში.

გიორგი ჭაფარიძე მძიმე წყალწყვის ხო-
მადლი იყო, შორეული ცურვისათვის ნიშა-
ნებული, მაგრამ „დამფერფლავმა წლებ-
მა“ (პასტერნაკი), უღმობოდ შეუმუსრა
ფერადი ოცნებანი, რკინის ჰანგებით დაუღ-
დრა სული, აშკარად დაინახა პირამიდული
უფსკრული — გათხრილი ადამიანურ სურ-
ვილებსა და შესაძლებლობებს შორის.

უცნაური ტრაგიკომიკური ამბავი მაიმბო:
ერთი ციკქნა მიწა, რომელიც რაჭაში, აბა-
რში ჰქონდა მამა-პაპით ნამეგვიდრევი, ნა-
თხოვარი ცნენით მოუხნავს და ხორბალი და-
უთესია, „ოცნებად მქონდა, საკუთარი პური
მომეყვანა და მექმია ოჯახისთვისო“. ელოდა
მოსავლს დიდი სასოებით, ღირბი და ჭილა-
ერბობს არ იყოს, გეგმებს აწეობდა ასე ვიწმ,
ისე ვიწამო, მაგრამ თესლი არ გამოდგა. თუ რა
იყო, ერთიან ჩაბუგულა თურმე და ფინისაც
ვერ მოუწვია ნალოლიაგები ჟანდიან.

აქ მთელი იურა: კეთილი, გულუბრყვი-
ლო, მეოცნებე, რომელსაც დონ-კიხოტისა
არ იყოს, ძალიან უნდა, „ამ რკინის საუკუნე-
ში ოქროს საუკუნე დაამყაროს“, მაგრამ ვე-
რა, ვერ დაამყარებდა, რადგან უღმობელი
რკინის საუკუნე მოუწევნელი აღმოჩნდა.

ბევრი ვიცინეთ, თუმცა, კაცმა რომ
თქვას, რა იყო სასაცილო? აი, ამაზე იტყვიან:
ცრემლიანი სიცილიო...

მერმე ის შორეული წლები გავისვენეთ,
მთაში რომ დავდიოდით, გავისვენეთ განთი-
ადი მყინვარწვერზე, ჩვენს ფერხთაქვეშ გა-
რთხმული, გრანდიოზული კავკასიონი —
მოლურჯო ნისლში ამომავალ მზის სხივებით
რომ იყო გაცრიატებული... ორივენი ავლე-
დით, წავიდა, გაქრა, ქვეშასავით ჩავვებნა
ცხოვრება თითებშუა...

იურამ თქვა:

ამასწინათ მესიზმრა, ვითომ მყინვარწ-
ვერზე ვიდექი, მაგრამ რაღაც შავი, მყრალი
ფრინველი, ალბათ ყორა-
ნი, დამტრიალებდა თავ-
ზეო.

ცუდად მენიშა, მა-
გრამ არაფერი მითქვამს,
უნებლიედ გამაჩნდება
მისი მწარე ლექსი: „დარ-
ლისას გეტყვი“.

მერმე მაიმბობდნენ:
„შაბათს თავი ვერ უგ-
რძენია კარგად, მაგრამ მა-
ინც წამოსულა უნივერ-
სიტეტში, დიპლომანტ-
თან შესახვედრად. ფოლ-
კლორის კაბინეტში ცუ-
დად გამხდრა, ველური
ტკივილები დასწყება
გულისა. სახეზე მთლად

გაშავებულია, რაღაც წამლები მიუცით სახე-
ლდახელოდ, მომჯობინეთ და ახლა ერთი
საათის შემდეგ, სახეზე — ცხელი წველია.
უთხოვნიათ: გაგაცნობთო, მაგრამ გაჩიქე-
ბულია და არავინ გაუყოლებია. შეეტენა გა-
ქვილი ტროლეიბუსში, მერმე გაჩერებთან
იარა ფეხით, მერმე ლიფტით... მეუღლესათ-
ვის, ბავშვებისათვის არაფერი უთქვამს —
დაფეთდებიანო (აქაც მთელი იურაა), დაწვა
და მთელი ღამე მარტო გაატარა. ვინ იცის,
ვინ გაიგებს, როგორი იყო ის ღამე? კოშმა-
რული. ტკივილები ჰქონდა და ითმენდა?
ცოლ-შვილის დაძახება უნდოდა და მათი
ძილის გაფრთხილებას მოერიდა? ან იქნებ
ტკილ სიზმრებში იყო, საამოდ უფშვენდა
სული, ეშმანებოდა თავისი ეზოს მუხა და
კვიპაროსი, ლუკა, რომელიც რაჭაში ჰყავდა
დატოვებული, ან იქნებ მამა, ან ბაბუა —
თეთრწვერა, კეთილი, დამაშვრალი? ვინ
იცის... მე კი მგონია, მინდა მეგონოს, რომ მის
სიზმარულ ხილვებში ნელ-ნელა ამოიწი-
და, ამოიბურცა და გამყარდა მყინვარწვერის
ყინვით ნაკვეთი თავი, რომელზედაც იგი
მკვიდრად იდგა და ნელაწეული, ძველებუ-
რად ავაზასავით შემართული, ესალმებოდა
ამომავალ მზეს და მარადისობას.

არის ერთი სიმღერის ზანგი, რომელიც
ჰამლეტ გონაშვილმა გიორგი ლეონიძის
ცნობილ ლექსს „შინ მოუსვლელი“, სადა
ხარ“, მოუსადაგა და გუნდის თანხლებით, ჩო-
ნგურზე დაამღერა. ვიღას არ მოუსმენია ეს
სიმღერა, რომელიც, ალბათ არ გადავაჭარბებ
თუ ვიტყვი, მისტიურ შთაბეჭდილებას ახ-
დენს, ვითარცა გადაძახილი, შენშიანება სო-
ფლისა და ზესთასოფლისა. მახსოვს, ერ-
თხელ, მეგობრულ სუფრასთან, სწორედ ეს
სიმღერა წავიდილინეთ. იურამ გაგაჩერა:
მოდიოთ, გვთხარა, სხვა სიტყვებზე ვიმღე-
როთო და გვიკარნახა:

ცოელი წუთისითყული,

ეს რა უღმერთოდ მიმიქცა,

მედის ჯეირანზე ვიჯექი,

გაგებლავდა და გაბეჭდა.

ტექსტი კარგად მოერგო მელორს. ვიმღე-
რეთ და მშვენივრად გამოვივიდა. ეს ლექ-
სიო, გვითხრა იურამ, ერთი პიტოვებული სა-
ფლავის ქვაზე ამოვიკითხეთ, ქვა დრო-ჟამისა-
გან გაღვულ-გაღარცხილი იყო, მიწაში
ღრმად იწდა და წარწერა ძლივს ამოვიკითხეთ.
იურას უჩვეულოდ მაღალი, თითქოსდა ხაოი-
ანი პირველი ჰქონდა, ერთხელაც რომ მოგეს-
მინა, აღარასოდეს დაგავიწყდებოდა. ეს ხმა
მთათა ორწოხებისათვის, ან გაშლილი სივრ-
ცებისათვის იყო ნაშობი და მათის კედლები
აშკარად ევიწროვებოდა. ასეთი ხმებით მღე-
როდნენ ალბათ ჩვენი ამაყი წინაპრები, „რაშო-
ვდას“ და „მალა მთას მოღვას“.

მაგრამ ეს ლექსი, ეს საბედისწერო, ნა-
ღვლიანი ლექსი რაღა იყო, ნეტავ?

ბედის ჭეირანზე ვიჯექი, გადმომაგლო და
გამეჭკა...

ნთუთ გულმა უგრძნო, წინათგრძნობამ
ააფორიაქა? განწვირტა მიღმური მომავალი?
მართლა ნახა წარწერიანი, გაღვული საფლა-
ვის ქვა თუ გამოიგონა? არ ვიცი, მაგრამ ლექსი
რომ ბედკრულ ილბაღზე ჰგოლებდა, ცნადა.
ტილი წუთისოფელი მართლაც უღმერთოდ
მოგეტყა ჩემო ამაყო და გულსაწყალო, ჩემო
სვანურქუდიანო მეგობარო, ჩემო გივარგი.

საქართველო

№ 8, ნოემბერი-დეკემბერი, 1993 წელი.

ვრცელდება 35 ქვეყანაში

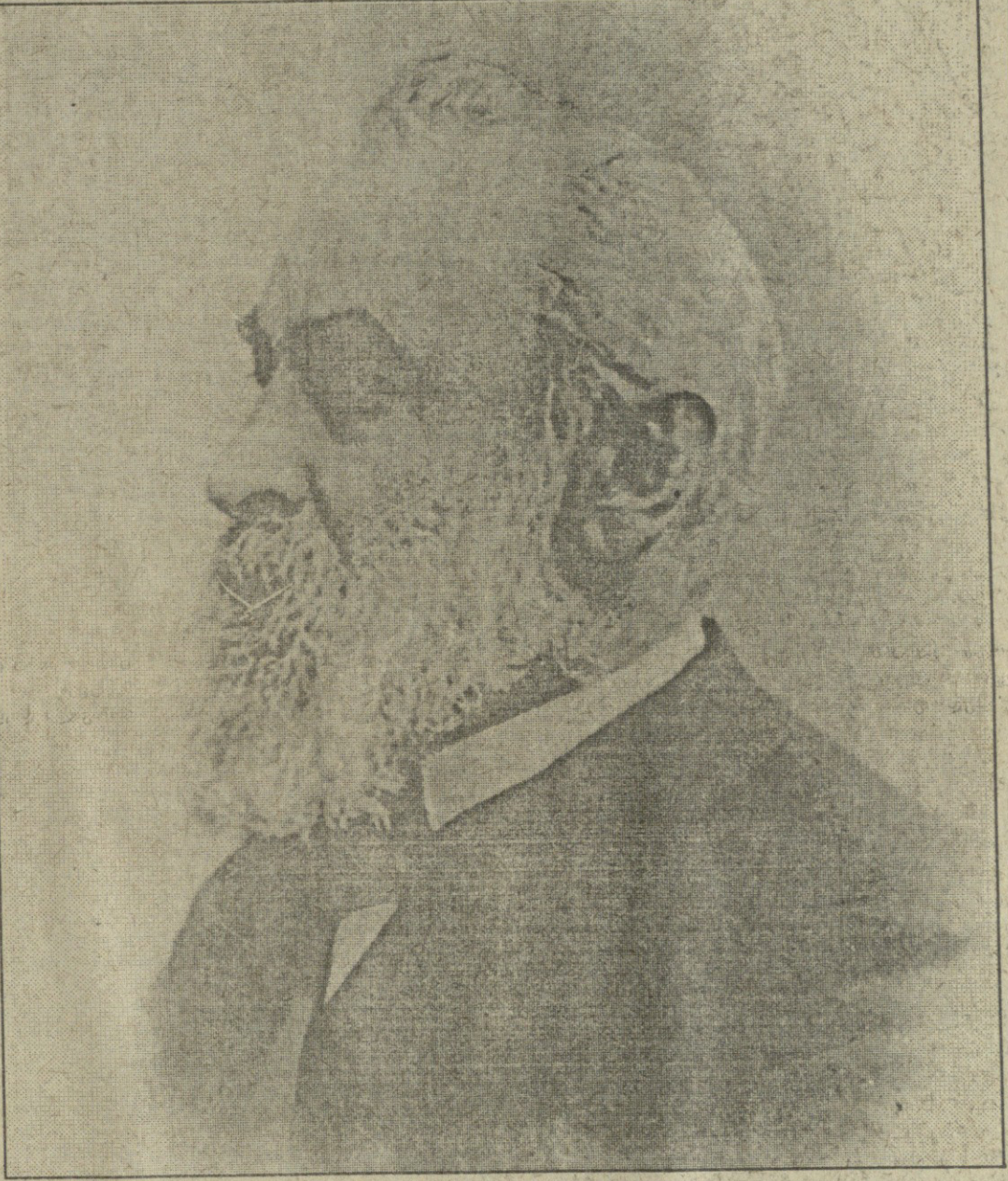
ნიკო ნიკოლაძე — 150

მიიწერა 1993 წელი — ერთი ყველაზე მძიმე და ტრაგიკული წელიწადი საქართველოს ისტორიაში. ბევრი ჩვენი თანამემამულისათვის იგი უკანასკნელი აღმოჩნდა — არაერთი დაეცა სამამულო თუ სამოქალაქო ომში, საკუთარი მიწიდან აყრილი მრავალი მშვიდობიანი მოქალაქე, ბავშვი თუ ქალი დაიღუპა თოვლსა და ყინულში. ხოლო ჩვენ, ვინც ეს წელი ასე თუ ისე გადავიტანეთ და ახალი წლის მიჯნას მოვატანეთ, 1993 განუკურნებელ იარად დაგვრჩება სულში. ომიანობისა და ჩვენთვის დღემდე წარმოუდგენელი სიღუბნის გამო ბევრი ფაქტი თუ მოვლენა, რაც ჩვეულებრივად საყოველთაო ყურადღების საგნად იქცეოდა, გასულ წელს გაფერმკრთალდა და საერთოდ იშლება არაფრის გახსენება.

1993 წელს ერთი ასეთი მოვლენა უნდა ყოფილიყო დიდი ქართველი მოაზროვნისა და საზოგადო მოღვაწის ნიკო ნიკოლაძის დაბადების 150-ე წლისთავი, იუბილე მოღვაწისა, რომლის ნააზრევო და ნამოქმედარი ჩვენს წინაპართან ალბათ ყველაზე მეტად ეხმიანება დამოუკიდებლობის გზაზე, ევროპული ცივილიზაციის გზაზე შემდგარ საქართველოს. მტერ-მოყვარესთან ბრძოლაში თუ ყოველდღიურ საზოგადოებაში გართულთ, დაგვაგონებდა ნიკო ნიკოლაძე, მაგრამ ნიკო ნიკოლაძეს არ დავგვიწყებდით.

ბევრი რამ, რაც მან 100-120 წლის წინ დაწერა თუ გააკეთა, თითქმის დღევანდელბისთვის დანერგა და გააკეთა. როგორც არასდროს, იქნებ სწორედ დღეს გვჭირდება ჩვენ ნიკო ნიკოლაძის დარი მოღვაწეები, იქნებ სწორედ დღეს გვმართებს მისი გახსენება და წინამძღვრობა!..

გაზეთის დღევანდელ ნომერში ჩვენ შეგვეძლო არაერთი სხვა ნიმუში დაგვეჩვენა მისი პუბლიცისტური მემკვიდრეობიდან, რომლებიც დღეს დანერგილით გაიჟღერებდნენ, მაგრამ ამ შობა-ახალწლის კვირადღეზე გადავწყვიტეთ მცირეოდენი შემოკლებით შემოგთავაზოთ გაზეთ „დროების“ 1877 წლის პირველ ნომერში დაბეჭდილი მისი

საახალწლო გოდება

„გოდებაო, მეტე სახალწლოო? ახალი წელიწად-დღეს ვის გაუგონია გოდების დაბეჭდვაო?“ იფიქრებს გაოცებული მკითხველი. „ახალ-წლის-დღეს ზვირიანმა კაცმა საშხარულო რამ უნდა გვიკვილოს, ოქრო, მყინვარე-შაქარი, თაფლი, ხილი, და არა გოდება ან ვაი-ვაგლახით“.

სხვათა, ჩემო მკითხველო, რაც უნდა ის გიკვილოს, რითაც უნდა, მით გამხიარულოს, მე კი, თუნდ უხიროთ ჩამოვალ, გოდების მეტი საახალწლო არაფერი მაქვს სამკვლეველი.

დღეს ჩვენ მართლა რომ აზიარებულ მდგომარეობაში ვართ, და გაჭირვებულ დროებას მოვსწარიო. რაც უწინ ჩვენი წინაპრების სარწმუნოებას და ზნეობით მცნებას შეადგენდა — ძმობა, ერთობა, ერთმანეთის დახმარება, ერთი საზოგადო სული, ერთი საქვეყნო გული, — ეს ყველაფერი დღეს უარსაყფი და დაიწყებული არის. ჩვენ როდისა გვწამს, რაც

ჩვენს ძეგლებს სჯულის საფუძვლად მიაჩნდათ, როდისა გვეშინია მისი, რაც იმით ცუდ ვნებებს ლაგვადგარო-დიდა გვენატრება ის სასიყდელი, რომლითაც შაით სარწმუნოება მათ სიკეთეს და ქველის მოქმედებას ღუზავდა.

დღეს დღისა და პატარას ჩვენში ეს ყველაფერი „ცრუ-მორწმუნეობა“, „შეცდომა“, „უმეტრება“ მი-აჩნია.

ამასთანავე ჩვენ არც ის ზნეობის მცნებები მიგვიღია, რომლითაც ევროპელებმა განაახლეს თავიანთი ცხოვრება და ძველი რწმუნების მსგავსათ ალაგმეს კაცობრივი ბუნების მანერე ვნებები. დღეს თითოეული ჩვენგანი გამოდის ცხოვრებაში როგორც ველური მხეცი, რომელსაც არაფერი სწამს, არაფერი ამაჟღერებს, არაფერი მიიზიდავს გარდა მისი საკუთარი მადისა და ქეფისა. თუ მოგვშივდა, შეგვიძლია საკუთარს ძმას ცხვირი მოგვეცითო და საკუთა-

რი შეილის ზორცი შევსტამოთ, ამიტომ, რომ ჩვენში არაფერი ლაგვას ჩვენს მადს, აღარაფერი გვასწავლის მოთმენას, სიმწრის ატანას, არაფერი გვეუბნება, რომ ის ქმნილება, რომლის ზორციო ჩვენ გაძლიერებს ვაპირებთ ჩვენი ძმა, „ზორცი ზორციოგან და ძველი ძველიაგან ჩვენთა“.

თუ ჩვენი წუთიერ მადის დაკმაყოფილება მას სანიაღვრე ტანჯვას მი-აყენებს, ამას ვინ კითხულობს? „მე ქე რა მენადლევაო!“ ეს აზრად — დღეს მე დაუთმობ სხვას, ზედა სხვა მე დამითმობსო, — ჩვენ თავში როდი მოგვდის. სხვისი დაჩაგვრა რომ შემდეგში ჩვენ-ვე დაგვაგვრავს, და ჩვენვე მოგვეკითხება — ეს აღარაფრის ახსოვს...

ამას ჰქვია ორი სახელი: „ხალხის ზნეობის დაცემა“ და „ქვეყნის დამხობა“. რათ მინდა პირადი კეთილდღეობა, სიმდიდრე, პატივი, თუ კი გარშემო ისეთი პირნი გვახვევიან, რომელსაც არაფერი დაუშლის ჩემ გატარცვას

შეჭმას, ღამობას, ღარობას? თუ კი ვერვის დავენდობი, ვერვისზე იმედს ვერ ვიქონიებ ვერვისგან შეშწივას ვერ ვეღირსები გაჭირვების დროს?

წარსული წელიწადი ჩვენს ქვეყანაში სწორეთ აი ამით არის საგოდებელი და შესანიშნავი, რომ იმან ცხადათ და სასიხელი სახით დაგვანახა ეს ჩვენი სენი, ეს ჩვენი უბედურება. უწინ ამ გვარზე უხირობები ჩვენ კერძო მოვლენათ გვეჩვენებოდნენ, იმ გვარათ როგორიც ყოველგან მოხდება ხოლმე. შარშან კი ეს მოვლენები ჩვენ წარმოვიდგენ სხვა-და-სხვა სფეროებში, და მერმე ისე როგორც საზოგადო მოვლენა, და არა კერძოობითი. მოდი, და ნუ ივლდება შენ, მოდი და მფინვარე შაქრით ან ფორთოხლით გაიქარწველ ამგვარი სიმწარე!

ქვეყანაზე იმისთანა საზოგადოება არ მოიძიება, რომელშიც ერთი ან ორი, ან ოცი ცუდი კაცი არ იპოვებულეს. მაგრამ ზვირიან საზოგადოებაში, როცა რომელიმე მისი წევრი ცუდს რასმე იმოქმედებს, დანარჩენები თვითონ სლევნიან და ლაფს ახსამენ ამგვარ წევრს, აგდებენ იმას საზოგადოებისაგან, გამოაშფარავებენ მის ცუდს

და მართლ ამნაირი მოქმედებით ამ წევრის ჩირქი არ მოეღება მთელს საზოგადოებას. ის საზოგადოება, რომელიც თავისი წევრის ცუდს მაღავს და აფუჩეხებს, თავის თავზე ყველა თავის წევრებზე იღებს მის ჩირქს და სიგლახეს. ეს ზღა მობრძანეთ, როცა ერთმა ან ორმა განათლებულმა კაცმა კაცი მოკლა, დანარჩენებმა რა ჰქნეს? ვინ გააკიცხა მათი მოქმედება, ვინ ჩაუღვა კეკლში მათ სიგლახეს, ვინ ააცილა მთელს ახალგაზრდობას დამნაშავეობის და კაცის მკვლელობის ჩირქი? — ერთმა თუ ორმა. დანარჩენები კი ჰქაღაბდნენ კარის კარამდე „არაფერი-აო, ტყუვილიაო, რა უფოთო, სისუო!“

ამ შემთხვევას რა გავლენა ექნება ჩვენი ხალხის ზნეობაზე და მის გონებაზე, ამას ჩვენ ამ ზუთ-ექვს წელიწადში დავინახავთ. და მაშინ კი გაგვიკვირდება რამ წაბილწა ჩვენი ხალხი, რამ წაუხდინა მას ნდობა, რწმუნება და მეცნიერების მორიდებაო...

აბა ეს ზღა მითხარით, მკითხველო, ჩვენი ქვეყნისთვის და საზოგადოებისთვის საგოდებელი გვექონია რამ საახალწლოთ, თუ სასიხარულო?

პირველი თანამშრომელი მოგმართავთ თქვენ, ყოველთა ქართველთ, სადაც არ უნდა ცხოვრობდეთ და მოღვაწეობდეთ — სამშობლოში თუ სამშობლოს გარეთ, მოგმართავთ ყველას, ვისაც ქართული სისხლი გიჩქვით ძარღვებში.

დღეს საქართველოს ძირძველი მინა — აფხაზეთი ოკუპირებულია. ქართველი კაცის მადლიანი მარჯვენიო, გარჯიო და ოფლიო ნაგებ აყვავებულ ეზო-კარს, აფხაზეთთან ერთად, ათასი ჯურის გადამთიელი დაპატრონებია. სასწაულებრივად, რომლებმაც ჩასახლება ჯერ კიდევ ვერ მოუხსნიათ, აფხაზურ, რუსულ, ჩეჩნურ, ადიღურ ენებზე გაკეთებულია წარწერები: „დაკავებული“.

მაგრამ ის, რაც აფხაზმა სეპარატისტებმა გააკეთეს, მართლაც ოკუპაცია ან, უფრო ზუსტად, ოკუპაცია ამ სიტყვის პირდაპირი გაგებით, არ არის. ოკუპაცია, ჩვეულებრივ, ერთი სახელმწიფოს შეიარაღებული ძალების მიერ მეორე სახელმწიფოს ტერიტორიის დაპყრობას გულისხმობს. აფხაზეთი ყოველთვის წარმოადგენდა და წარმოადგენს საქართველოს განუყოფელ ნაწილს. ასე რომ, აფხაზეთმა სხვა სახელმწიფოს ტერიტორიის დაპყრობა კი არა, არამედ აფხაზეთის მეკიდრი მოსახლეობის — ქართველების ეთნოგენეზს მოახსენეს. ამასთან, ეს მხედველად განხორციელდა ყველაფერ საშინელი მეთოდებითა და საშუალებებით. ავადმოსაგონარი შაბ-აბასის შემდეგ საქართველოს არ ახსოვს ქართველების საკუთარი მინაყლიდან აყრის უფრო შემზარავი სურათი. აფხაზმა სეპარატისტებმა თავიანთი საღიზნითა და უღმრთოობით ყველა ჯურის მოძალადე გადამატარეს. არსებითად, მათ მოახვედრეს აფხაზეთში მცხოვრები ქართველების წამდელი გენოციდი, რომლის შესაჯავს-იძვირებდა თუ იცნობს კაცობრიობის ისტორია.

აფხაზი სეპარატისტები და მათ მიერ დაქირავებული კაცის-მკვლელები გაქანებული ტანკების ქვეშ ისროდნენ თითო ქართველ ბავშვებს; ცოცხლად სწავდნენ საკუთარ სახლებში ძალით გამოძევებულ ბავშვებსა და ქალებს, მოხუცებსა და დაერდომილებს; ევლური ხარხარით ხერხდნენ სტადიონებზე შერეულ ასეულობით ადამიანს; ყველას თვალწინ საფაროდ ხდიდნენ ნამუსს ქართველ ქალებს, ხოლო შემდეგ სამხედრო ნაშებით — კისერზე ცეცხლმოდებული საბურავების ჩამოცმით ასაღმებდნენ სიცოცხლეს; მონინარებს დღემდე გამოაქვთ ზღვაში შიშველი, ძალადობით დასაზიარებული 10-12 წლის ქართველი გოგონების გვაშები; გაგარასა და კოჩარაში დღეების განმავლობაში ერთ კილომეტრამა რადიუსზე ირწვოდნენ მინა, რომლის ქვეშ გაუგონარი ნაშებით ღვებდნენ სულს ცოცხლად დამარხული ქართველები და ა.შ.

სოხუმის ტრაგედიის თვითმხილველი, ჟურნალისტი აჩელნოკოი გაზეთ „იზვესტიამი“, რომელსაც პროქართულ ორიენტაციას წამდელიად ვერ დაენამებთ, წერს: „ქალაქში დარჩენილმა ქართველი ეროვნების ადამიანებმა (არსებულ ინფორმაციით, რამდენიმე ასეული კაცი დღემდე იმალდა სარდაფებში, ქალაქის მიმდებარე ტყეებში და თავდაცვის სამინისტროს საინტერესოებში) სახვებით შესაძლოა შეაჯონ გენოციდის მსხვერპლთა ნუსხა. ჩემს თვალწინ შეზარხოშებულია სახალხო მოლაშქრეები მთავრობის მხრივ, რომელიც მათივე დატყვევებით ურთიკას. რატომ? ალბათ გადამწყვეტი, რომ მას ტიპური ქართული ცხოვრება ჰქონდა“. შემდეგ: „...აფხაზთა ფორმირების პატრული, ქუჩაში პასპორტების შემოწმებისას, ადგილზევე ხერხებს ყველას, ვისაც გრაფაში „ეროვნება“ „ქართველი“ უნერია“.

ამრიგად, მოხდა კაცობრიობის ისტორიაში უგონიერესი, გაუგონარი რამ: ადგილობრივი მოსახლეობის უმცირესობამ (17 პროცენტმა) წამდელიად გენოციდი მოუწყო ან თავისი საცხოვრისიდან მუხანათურად განდევნა მოსახლეობის აბსოლუტური უმრავლესობა (47 პროცენტი), რომელიც თავისი სანელებს ამ მიწაზე არგონატების დროიდან იღებს. ამჟამად თბილისში, ქუთაისში და საქართველოს სხვა ქალაქებსა და რაიონებში აფხაზთა მთავრობის მიერ მოწვევნილი 246 ათასი ქართველი ლტოლვილია განთავსებული. მათ წამდელი გოგონების გზა განვლეს, ვიდრე აფხაზურ ფოჯონებს თავს დაადევნდნენ. ბევრი ჯერ კიდევ გზაშია და ვინ იცის, საბოლოოდ სად მოუწევთ კარვების გაშლა.

არ შეიძლება არ ნამოიჭრას კითხვა: როგორ მოხდა, რომ სამშობლიონასეფარი ქართველი ასე სასტიკად დაამარცხა ოთხმოცათაისმა აფხაზმა? ამ კითხვაზე ერთმნიშვნელოვანი პასუხის გაცემა, რა თქმა უნდა, შეუძლებელია. მაგრამ ზოგიერთი მიზეზი, ვფიქრობთ, სრულიად ნათელია.

1. აფხაზების უკან იდგა მესამე ძალა — რუსეთი, განსაკუთრებით სახელმწიფო-რუსეთის რეაქციული სრუვა. ომის ბოლო თვეებში აფხაზები იყვნენდნენ უკანასკნელი ტიპის საბრძოლო ტექნიკას, რომლის არც შეძენა შეეძლოთ მათ და არც მართვა. დღეს უკვე ყველაფერს ცნობილია, რომ აფხაზური მხარის მიერ განხორციელებული ბევრი სამხედრო ოპერაციის გეგმა აღლანების ომგამოვლილ რუსი გენერლების მიერ იქნა შემუშავებული და მათივე ხელმძღვანელობით განხორციელდა. ამასთან, არ უნდა დავივიწყოთ კაზაკების, ჩეჩნების, ადიღელების, ყაბარდო-ბალყარელების და სხვათა დაქირავებული ბანდები, რომლებმაც ამდენი უბედურება მოუტანეს ქართულ ხალხს.

ასე რომ, სამშობლიონასეფარიანი საქართველო ომობდა არა ოთხმოცათაისთან აფხაზეთთან, არამედ მრავალმილიონიან ნეო-იმპერიალისტურ რუსეთთან და მის ბაზაზე წარმოქმნილ ე.წ. ჩრდილოეთ კავკასიის კონფედერაციის ურდოებთან.

2. ომის მსვლელობის დროს აფხაზი სეპარატისტები გაუმდებელი არღვევდნენ დადებულ შედეგურლებებს ცეცხლის შეწყვეტის შესახებ, მაგრამ მუდმივობის გარანტიას — რუსეთის მხრივ ისინი არავითარ წინააღმდეგობას არ სვდებოდნენ. განსაკუთრებით მუხანათური და თავისი შედეგებით ტრაგიკული იყო აფხაზების მიერ 27 ივლისის სოჭის ხელშეკრულების დარღვევა. ისარგებლეს რა იმით, რომ ხელშეკრულების ერთგული ქართველი მხარე თითქმის განიარაღებული აღმოჩნდა, აფხაზმა სეპარატისტებმა ა.წ. 16 სექტემბერს წამდელი წარლენა დაატეს თავს სოხუმს. ეს წარლენა 12 დღის განმავლობაში გრძელდებოდა. ქვემდებარდნად და „გრადის“ ტიპის დანადგარებიდან სოხუმს ყოველდღე ხუთასიდან რვაასამდე ჭურვი სვდებოდა.

და ეს მაშინ, როცა ქალაქი სახსე იყო ლტოლვილობიდან ასეულადარუნებული, მშობლიურ კერას მონატრებული სოხუმელებით.

3. ათეული წლების განმავლობაში ჩვენ, ქართველებს, განსაკუთრებით — აფხაზეთში მცხოვრებ ქართველებს, ვზრდიდით იმ შეგნებით, რომ აფხაზები ჩვენი ძმები და ქართული ოჯახის განუყოფელი წევრებია. აფხაზის სახე ქართულ ცნობიერებაში გაიგივებული იყო რაინდობისა და ვაჟკაცობის იდეალით. ამასობაში აფხაზი სეპარატისტები აფხაზ ხალხში, პირველ რიგში ახალგაზრდაობაში, მეთო-

დურად წერგდნენ ქართველოფობიას, საქართველოსადმი მიმართულ სიძულვილის იდეოლოგიას. ქართველი ისტორიკოსების წაყრებისა და მიუტყვევები გულგრილობის წყალობით მათ მთელ მსოფლიოს მოსდეს მითი ქართველი ოკუპანტების შესახებ.

ერთად თანაცხოვრების ორი ათას წელზე მეტი ხნის გამოცდილება გვიჩვენებს, რომ აფხაზს, თავისთავად, არ შეიძლება ასეთი ორგანული სიძულვილი აქონდეს ქართველისადმი. წინააღმდეგ

საქართველოს დაფუთილ-დანაწევრებული არ ყოფილიყო, საქართველოს გამოლიანება-გაერთიანება რომ მოხერხებულიყო, აფხაზეთის პრობლემა, ალბათ, არც (თუ ვერც) წამოიჭრებოდა. ყოველ შემთხვევაში, იმის თქმა წამდელიად შეიძლება, რომ აფხაზები 27 ივლისის სოჭის ხელშეკრულების დარღვევას ვერაფრით ვერ გაბედადნენ და, მაშასადამე, სოხუმის ტრაგედია არ დატრიალდებოდა, რომ ექსპრეზიდენტის მომხრეებს წამდელი

სცნობენ მათ ტერიტორიულ პრეტენზიებს, აღიარებენ საქართველოს ტერიტორიულ მთლიანობას და საზღვრებში, რომლებშიც იგი გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის მიერ იქნა დაფიქსირებული.

მაგრამ, ცხადია, ჩვენს სახუეკარ მიზანს მართლ საზღვარგარეთული გარანტიებითა და პუშინიტარული დახმარებით ვერ მივალნეთ. დადგა უამი მოქმედებისა და აქტიურობისა, სამშობლოსადმი ლამაზი დიოთი-რამბებიდან და კეთილი სურვილებიდან რეალურ საქმეზე გადასვლისა.

ძვირფასო თანამემამულეო! მოგმართავთ რა ამ წერილით, ჩვენ ღრმად გვჯერა, რომ თქვენ გულთან მიიტანთ საქართველოს სატიკიარს და, შეძლებისდაგვარად, ყველაფერს ილენებთ მისი გაყრუება-დაამებისთვის. ნუ შეგაშინებთ და გულს ნუ აგიცრუებთ საქართველოზე ყოველდღე ის, რაც დღეს აქ სდება. საქართველო დღეს გარდამავალ პერიოდში ცხოვრობს. ჯერ ერთი, მიმდინარეობს კაცობრიობის ისტორიაში ჯერ არანახული პროცესი — სოციალიზმიდან კაპიტალიზმზე გადასვლა. და მეორე: სდება მართვის ტოტალიტარული სისტემის მხსნევა და დემოკრატიული, ჭეშმარიტად პარლამენტარული რესპუბლიკის მშენებლობა. არ შეიძლება ამ პროცესებს სერიოზული კატაკლიზმები არ მოუყოლოდა. და მოჰყვა კიდევ.

მაშინდა სოციალ-მოლიტიკურმა კატაკლიზმებმა და კოლიზიებმა მთლიანად მოშალეს საქართველოს სახალხო მუხრება. საქართველოს ეკონომიკა აშკარად კატასტროფის წინაშე დგას. მას სჭირდება შევლა. საჭიროა ფინანსები, ინვესტიციები, კრედიტები, ახალი ტექნოლოგიები, იდეები, ყველა ამ პრობლემას საქართველო, ცხადია, მხოლოდ საკუთარი ძალებით ვერ გადამწყვეტს.

ჩვენ ძალიან დიდი იმედი გვაქვს საქართველოს გარეთ მცხოვრები ქართველებისა. მოგმართავთ თქვენ, ჩვენო ძვირფასო თანამემამულეებო, მიუხედავად თქვენი ადგილობრივად და პოლიტიკური მრწამსისა, მოდით, გავერთიანდეთ იმ წმიდა-თანამდა მიზნის გარშემო, რომელსაც საქართველოს გადარჩენა შეემა.

ჩვენ, რა თქმა უნდა, ვერ შემოვთავაზებთ კონკრეტულ წინადადებებს, თუ რა ფორმებით უნდა მოხდეს ამ საშეიშეიშელი საქმეში თქვენი ჩართვა. ეს თვითონ თქვენვე უნდა მოიფიქროთ და გადაწყვიტოთ. ამ მხრივ ბევრი რამის გაკეთება შეუძლიათ ქართული სათვისტომოების ხელმძღვანელებსა და ჩვენს დროებით წარმომადგენლებს. ამა თუ იმ ქვეყანაში. მოხსენებთ ერთმანეთი და იმსჯელეთ ბედკრული საქართველოს ანმყოფა და მომავალზე.

დასასრულ, გვინდა გაუნყოფთ, რომ ჩვენი ორგანიზაცია მომავალი წლის გაზაფხულისათვის გეგმავს ყოველთა ქართველთა პირველი მსოფლიო ფორუმის ჩატარებას თბილისში. ჩვენ საშუალება გვაქვს შევედეთ ერთმანეთს და ერთად შევიშუშაოთ ურთიერთთანამშრომლობისა და საქართველოს სხნის, მისი აღდგენისა და მომავალი აღორძინების გეგმა.

ფორუმის ჩატარების ზუსტ თარიღს და დამატებით ინფორმაციას მოგანვლით უახლოეს მომავალში. მანამდე კი გთხოვთ, დაგვიკავშირდეთ, მოგვწეროთ, დაამყაროთ ჩვენთან კონტაქტი, გახსოვდეთ, რომ ნებისმიერი თქვენი რჩევა, წინადადება, მოსაზრება ჩვენივე უაღრესად სასარგებლო იქნება.

მოუთმენლად ველით თქვენს გამომხატულებას.

ჩვენი კოორდინატებია: 380012; თბილისი — 12, დავით აღმაშენებლის პროსპექტი, 154, IX სართული, ყოველთა ქართველთა მსოფლიო კონგრესი

თუველთა პარტოველთა მსოფლიო კონგრესი

პრეზიდიუმი პრეზიდიუმი სახალით —

რეზო ჩხიძე

ყოველთა ქართველთა მსოფლიო კონგრესის მიმართვა

შემთხვევაში, გაუგებარი იქნებოდა ამდენი შერეული ქორწინებები ამ ორ ვრს შორის. ქართველოფობიური სიძულვილის იდეოლოგიით აფხაზის ცნობიერების მოწამელა სჭირდებოდა მესამე ძალას და სამსუხაროდ, მან ეს, ჩვენი დაუდევრობის გამო, შესანიშნავად მოახერხა.

თუმცა, კაცმა რომ თქვას, ძნელიც კია იმის განსაზღვრა, კიდევ რა უნდა გაკეთებულიყო ამ მხრივ. მესამე ძალის იდეოლოგიური დანაოლა რომ შეგვენდებინა, ჩვენ ყოველთვის განსაკუთრებული სიფრთხილითა და ყურადღებით ვეკიდებოდით აფხაზეთის ავტონომიური თვითმმართველობის განვითარების საქმეს. ამის გამოხატულებას წარმოადგენდა აფხაზური უნივერსიტეტი, აფხაზური თეატრი, აფხაზური ტელევიზია, აფხაზური გამოცემლობა, აფხაზური ჟურნალ-გაზეთები და ა.შ. საბჭოთა ხელისუფლების წლებში ეს იყო წამდელი ეროვნული ფუფუნება, რისი მსგავსიც მაშინ არც ერთ ავტონომიურ რესპუბლიკას არ ჰქონებია.

აფხაზები განსაკუთრებული უპირატესობით სარგებლობდნენ კადრების შერჩევის საკითხშიც. ე.წ. „პრეგალების“ ხელისუფლებამ აფხაზებს, ქართველების საზიანოდ, წამდელი პოლიტიკური ფორაც კი მისცა. აფხაზეთმა, რომლებიც მოსახლეობის 17 პროცენტს შეადგენენ, აფხაზეთის უმაღლეს საბჭოში დეპუტატის 28 მანდატი მიიღეს, ქართველებმა (მოსახლეობის 47 პროცენტი) — 26 მანდატი, ყველა სხვა დანარჩენებმა — 11 მანდატი. აფხაზები მაინც უსინდისოდ გაჟივრიდნენ: გვიშველეთ, ქართველები გერგარევენ და გვდევნიან!

აფხაზ სეპარატისტთა პროპაგანდისტურ არსენალში ხშირად შეხედებით ხოლმე ე.წ. „დემოგრაფიული აგრესიის“ ცნებას, რაც თითქმის 40-იან წლებში სტალინ-ბერიას მითითებით აფხაზეთის მიმართ განხორციელდა. აფხაზეთის დემოგრაფიულ დინამიკაზე ლაბარაკი ახლა, რა თქმა უნდა, ძალიან შორს ნაკვიყვას, აღვნიშნავთ მხოლოდ რომ 1886 წელს (ე.ი. სტალინამდე და ბერამდე დიდი ხნით ადრე) აფხაზეთში სულ 63,8 ათასი კაცი ცხოვრობდა. აქედან აფხაზი მხოლოდ 28 ათ. იყო. ქართველი — 36 ათ. ამასთან, სოხუმში სულ 3 აფხაზი — 2 მამაკაცი და 1 ქალი ცხოვრობდა. ქალაქის მოსახლეობის უმრავლესობას ქართველობა შეადგენდა. აფხაზებსა და ქართველებს შორის დემოგრაფიული ბალანსი კიდევ უფრო დაირღვა ე.წ. მუხაჯირობის შემდეგ, რაც მეფის რუსეთის და არა საქართველოს წყალობით მოხდა.

4. აფხაზეთის ამებზე უაღრესად უაფიოთი, შეიძლება ითქვას, დამოუკველი გავლენა მოახდინა ჩვენმა ეროვნულმა შინაშლილობამ. საქართველოში მოლიტიკურად დაფუთილ-დანაწევრებულ არ ყოფილიყო,

სამოქალაქო ომი არ წამოეწყოთ და საქართველოსათვის მეორე ფრონტი არ გაეხსნათ ცხნისწყალზე.

იმედის ნაპერწკალი ჩაისახა გამწარებული ქართველი კაცის გულში, როცა პრესასა და რადიო-ტელევიზიაში გამოჩნდა ცნობები იმის შესახებ, რომ ლოთი ქობალია თავის „ლაშქარს“ ცხნისწყალზე ხსნის და აფხაზეთისაკენ უბედურებაში ჩავარდნილი ქართველების მისამდევლებად მიეშურება! მაგრამ ვაი, რომ ეს იმედი უნაყოფო აღმოჩნდა. ჩვენ არ ვიცით, რას აკეთებდა ლოთი ქობალია თავისი ლაშქრით აფხაზეთში, მაგრამ მას რომ სოხუმის გადასარჩენად არაფერი გაუკეთებია, ეს აშკარაა.

და რომ გაეკეთებინა, და რომ სრულიად საქართველოს ძალები როგორმე გაერთიანებულიყვნენ, ვინ იცის, ეგებ სოხუმიც გადაგდებინა და საქართველოს სამფეოვანი დროშა მდინარე ფსოუს ნაპირზე აგვეფრიალებინა.

ნაცვლად იმისა, რომ აფხაზეთის სამხედრო ტრაგედიით გამოწვეული შოკიდან საქართველოს გამოყვანაზე, ასიათასობით ქართველი ლტოლვილის დალაგება-დაბინავებაზე, გაპარტახებული საქართველოს აღდგენაზე და ა.შ. ვზრუნათ, ექსპრეზიდენტმა და მისმა მომხრეებმა თავიანთი მოღალატური ლაშქარი უკან შემობრუნეს და დასავლეთ საქართველოს ქალაქებსა და სოფლებს შეუსიეს. ჩვენდა სამარცხვინოდ, ეს უკვე მერამდენედ მეორდება ბაზალეთში.

მოვე დრო და ისტორია ყველას და ყველაფერს მიუზღავს. მაგრამ ადამიანებს, რომლებმაც თავიანთ თავზე გადაიტანეს ომის მთელი საშინელება, რომელთაც ეანდალურად ამოუწევიტეს ოჯახები, თვალწინ დაუხოცეს ნათესავები და ნაცნობ-მეგობრები, რომლებიც სამუდამოდ ხეივრები დარჩნენ და ა.შ. ნაკლებ შევბას პატივით ისტორიის შორეული განაჩენი. ისინი ახლავ მოითხოვენ მართლმსაჯულების განაჩენს და ასეთი განაჩენი შედგება. მალე მსოფლიო მონაშე გახდება მეორე ნიურნბერგის პროცესისა.

მაგრამ საქართველოს პრობლემები, ცხადია, დამნაშავეთა დასჯით არ ამოიწურება. ჩვენ წინ უაღრესად რთული და ზიგზაგებით აღსავსე გზა გველოდება.

ჩვენი უპირველესი და უზუნავესი მიზანია აფხაზეთში დაბრუნება და საქართველოს ტერიტორიულ-სახელმწიფოებრივი მთლიანობის აღდგენა. ორასორმოცდაექვსი ათასი ქართველი ლტოლვილი თავის მშობლიურ კერას უნდა დაუბრუნდეს და დაუბრუნდება კიდევ. ამის ერთ-ერთი გარანტია ის არის, რომ მსოფლიოს ნამყვანი ქვეყნების მთავრობები და საერთაშორისო ორგანიზაციები ერთსულოვნად გამოიტან აფხაზ სეპარატისტთა შემადრწუნებელ ქმედებებს, არ

კიდევას ვნახავთ გაზაფხულს!...

ამ სულისშემძვრელი, სისხლითა და ტკივილით აღსავსე ფოტოების ავტორი გახლავთ გიორგი ცაგარელი — საქინფორმის ფოტოკორესპონდენტი, ახალგაზრდა კაცი, რომელიც თბილისში დაიბადა და გაიზარდა, რომელმაც რუსთაველის გამზირზე დაამთავრა საშუალო სკოლა.

როცა სწავლის გასაგრძელებლად საქართველოს პოლიტექნიკურ ინსტიტუტში შევიდა, არ იცოდა, რომ ინიჭირობას სულ მალე გაცვლიდა ფოტოჟურნალისტიკაზე. მოყვარული ფოტოგრაფიით ჰაინე და მაღალპროფესიულ, მხოლოდ სიმართლის ამსახველ, პრინციპულ, უშიშარ ფოტოხელოვნებამდე ამაღლდა.

მე-20 საუკუნის ბოლოს ვინღა უნდა გააკვირვო ფოტოგრაფიის მაღალი დონით? მაგრამ თუ ფოტოაპარატი ხელთ უპყრია

დასასრული 33-4 გვერდზე

სანუშა — სინათლისა და თავისუფლების დღესასწაული

საქართველოსა და მსოფლიოს სხვა ქვეყნებში მცხოვრებო ქართველო ებრაელები, გილოცავენ ამ სა-
თელ და საამაყო დღესასწაულს;
ღმერთმა ნუ მოგმართო ერთი კვი-
რის მანძილზე თქვენს სახლებში ან-
თებული განსაკუთრებული შანლის
— ხანუქის სახილვების შუქი და ელ-
ვარება. თქვენ კარგად უწყით, რა რიგ
ესმის ქართველ ხალხს ამ დღესას-
წაულის ფასი და მნიშვნელობა. და
თუ რატომ, რამდენიმე სიტყვით შე-
ვასხუებთ იმ მკითხველს, ვინც არ
იცის, რა მოხდა ორი ათასი წლის
წინათ, როცა აღექვანდრე მაკედო-
ნიის სიკდილთან ერთად დაიშალა
მისი უზარმაზარი იმპერია სამ ნაწი-
ლად — ბერძნულ, სირიულ და ეგვიპ-
ტურ ნაწილებად.

ისრაელის მიწა სირიის ბატონ-
ობაში მოხვდა.

ხმელთაშუა ზღვის სხვა ხალ-
ხების მსგავსად, გარკვეული დროის
განმავლობაში ებრაელებიც იმარ-
ნებდნენ თავიანთ ეროვნულ ავტო-
ნომიას, მაგრამ როცა ხელისუფლე-
ბის სათავეში მოვიდა რიგით მეოთ-
ხე ანტიოქი, ებრაელთა მდგომარეო-
ბა მკვეთრად გაუარესდა.

ყოველივე იმით დაიწყო, რომ

ებრაელებმა კატეგორიული უარი
თქვეს ბერძნულ-სირიული კერა-
ვის თაყვანისცემასა და მსხვერპლის
შეწირვაზე, რადგან თავიანთი არსე-
ბობის აზრს ისინი ერთი ღმერთის
რწმუნაში ხელდადნენ.

აჯანყება დაიწყო იერუსალი-
მის მასობრივ მოღმინში, როცა მა-
ტიტიახემ ხანძარების მოდგმიდან
უარი განაცხადა მსხვერპლად შესა-
წირად ღირის დაკვლაზე. მატითია-
ხესა და მისი ვაჟიმიელების მიერ
დაწყებული აჯანყება მსწრაფლ მო-
ვლო ისრაელთა მთელ მოსახლეობას.
ეს იყო სახალხო ომი თავისუფლები-
სათვის. მოგებში გახიზნულთა რიცხ-
ვი სწრაფად იზრდებოდა. თბი, რო-
მელიც პარტიზანობით დაიწყო, იე-
რუსალიმის განთავისუფლებით
დამთავრდა. ხალხი აღფრთოვანე-
ბით ეგებებოდა მკაცრებს „მაკაბი“
იერიოზე „ჩაქუნის დამრცმელს“
ნიშნავს. ასე უწყობდნენ ხანძარ-
ში მატითიახეს ერთ-ერთ ვაჟი-
მიეს — იეჰუდას, რომლის რაზმიც
ჩაქუნის მსგავს დარტყმებს აყენებდა
მტერს.

სწორედ იმ დღიდან აღინიშნება
ხანუქის დღესასწაული, რომელიც
არა მარტო განთავისუფლების,

აღორძინებისა და დამოუკიდებე-
ობის, არა მარტო გარეშე მტერზე გა-
მარჯვების აღმნიშვნელია, არამედ
ეს არის ბნელზე სინათლის გამარჯ-
ვების, მუხრობის სახილვების ანთების
დღესასწაული. ამიტომ როცა ებრა-
ელები რაღა დღის განმავლობაში ან-
თებენ ხანუქის სახილვებს, ამით ისი-
ნი აღნიშნავენ მუხრობის სასწაულს,
რომელიც სულიერი აღორძინების
სიმბოლოა.

„სამშობლოს“ რედაქციის
სახელით — ლამბარა თელავი.

მუზეუმი არ უნდა დადუმდნენ!...

ამ დღეებში საქართველოს
მეცნიერებათა აკადემიაში გაიმარ-
თა ქართულ-ებრაელ ურთიერთო-
ბათა ასოციაციის დარბაზის
სხდომა. სხდომა ესწრებოდა ის-
რაელის სრულუფლებიანი ელჩი
საქართველოში ბატონი ბარუხ
ბენ-ნერი ბირენბაუმი.

სხდომა გახსნა ქართულ-ე-
ბრაელ ურთიერთობათა ასოციაცი-
ის პრეზიდენტი გივი დამბაშიძემ.
იგი ებრაულად მიესალმა ელჩს
და ასოციაციის სახელით მთელი
მსოფლიოს ებრაელობას მიულო-
ცა ხანუქის დღესასწაულის დაწ-
ყება.

დარბაზის სხდომაზე სიტყვ-
ებით გამოვიდნენ დავით ბაახოვის
სახელობის საქართველოს ებრა-
ელთა ეთნოგრაფიული მუზეუმის
დირექტორი შალვა წიწუაშვილი,
აკადემიკოსები კოტე წერეთელი
და მარიკა ლორთქიფანიძე, პრო-
ფესორი მუქელა შანიძე, მწერა-
ლი გურამ ბათიაშვილი. გამომს-
ვლელებმა ისაუბრეს ქართულ-ე-
ბრაელ ურთიერთობაზე, რომელიც
26 საუკუნის წინ იღებს სათავეს.

სხდომის მონაწილეებს სიტ-
ყვით მიმართა ბატონმა ბარუხ

ბირენბაუმმა. მან თქვა, რომ უკვე
ოთხი თვეა ელჩია საქართველოში
და, შეიძლება ითქვას, რომ უკვე
კარგად იცნობს ქართველებსა და
მათს ცხოვრებას. მართალია, მთე-
ლი ამ პერიოდის მანძილზე
საქართველოში „ქვეყნები ქუხდ-
ნენ“, მაგრამ მუზეუმი მაინც არ
უნდა დადუმდნენ, რადგან სწო-
რედ კულტურა გადაარჩენს სწო-
რედ ისეთ ქვეყნებს, როგორიც
საქართველოა. ამიტომ ელჩმა
პირველი რიგის მნიშვნელობის
ამოცანად დასახა საქართველოსა
და ისრაელის შორის კულტურულ
და მეცნიერულ ურთიერთობათა
დამყარება. — მე, როგორც ელჩი,
— თქვა ბატონმა ბირენბაუმმა,
ყოველმხრივ მივესალმები და
ხელს შევეწყობ ჩვენი ხალხების
მეგობრობის შემდგომ განვითარე-
ბას. რაც შეეხება საქართველოს
ებრაელთა მუზეუმის შენობის —
ძველი სინაგოგის რესტავრაციისა
და კეთილმოწყობის პრობლემას,
ელჩის აზრით, ამ საქმეში აქტი-
ური მონაწილეობის მიღება შე-
უძლია ქართველ ებრაელთა თემს.
მთელ მსოფლიოში გაფანტული
და განსაკუთრებით კი ისრაელში

მცხოვრები ქართველი ებრაელე-
ბის, შეიძლება ითქვას, ვალა
მონაწილეობა მიიღონ ამ საშვი-
ლიშვილო საქმის მოგვარებასა და
მუზეუმის აყვავებაში.

ქართულ-ებრაელი ურთიერ-
ობის ასოციაციამ წინადადება
წამოაყენა საქართველოს მწერალ-
თა კავშირის წინაშე აღიძრას
შუამდგომლობა ებრაელი ბიბლი-
ის ახალი ქართული თარგმანის
აგროების; თამარ მაბისთვალო-
ვი-კეხუთაშვილის; გერმონ ბერ-
ტონის (წიწუაშვილის) „დაბრ-
მამისთვალოვის“ ივანე მაჩაბლის
სახელობის პრემიაზე წარსადგე-
ნად. მოსეს ხუთწიგნეულის თარ-
გმნა და ქართულად გამოცემა
უდიდესი მნიშვნელობის ფაქტია
და მთარგმნელთა შრომა უდავოდ
ღირსია მაღალი შეფასებისა.

სხდომის დასასრულს ბატონ-
მა გივი დამბაშიძემ ასოციაციის
ლიტერატურული პრემიები გადას-
ცა ქალბატონ ნესი ღვებგიშვილსა
და ბატონებს გურამ ბათიაშვილს;
ჯემალ აჯაიშვილსა და გიგლა
ხუბაშვილს.

საპაუთარი ინფორმაცია

აკირფასო თანამეამაშულენო!

საყმაწვილო ურნად „დილასთან“ შეიქმნა „ვეფხისტყაოსნის“ ზეპირადმცოდნეთა
კლუბი „გონებანი გონიერსა“, რომლის მიზანია დააინტერესოს ქართველი ბავშვები
რუსთაველის პოემის ზეპირად დასწავლით. ამით, ვფიქრობთ, გაავარძელოთ და
საყოველთაოდ დაეპყვიდნენ ქართულ სინამდვილეში საუკუნეების მანძილზე
არსებული „ვეფხისტყაოსნის“ ზეპირად ცოდნის ტრადიცია, რომელიც დღემდე
შემონახული. მაგრამ, სამწუხაროდ, თუ „ვეფხისტყაოსანი“ ადრე ბევრმა იცოდა
ზეპირად, ახლა, სულ ცოტა ხნის წინ, მხოლოდ სამი ადამიანი იყო ასეთი. დღეს კი ამ
სამი ადამიანის მეცადინეობით ეს ციფრი 25-მდე გაიზარდა.

„ვეფხისტყაოსნის“ ზეპირადმცოდნეთა კლუბს გადაწყვეტილი აქვს „დილას“ ყოველ
ნომერში პატარებს დასაზეპირებლად მიაწოდოს პოემის მცირე ნაწყვეტები,
ათორიზმები. მაგრამ ეს არ გმარა, საჭიროა მოეწყოს „ვეფხისტყაოსნის“
ზეპირადმცოდნეთა კონკურსები, საზეიმო შეხვედრები, რაც წაახალისებს და
სტიმულს მისცემს ბავშვებს. საბოლოოდ კი ხელს შეუწყობს ჩვენი მიზნის
აღსრულებას.

გთხოვთ, შეგვეწიოთ ამ დიდ საქმეში — „ვეფხისტყაოსნის“ ზეპირად ცოდნის
ტრადიციის აღდგენაში.

ჩვენი ანგარიში: საქართველოს ბინსოცბანკი, ანგარიში N 002700530, მფო 521017.
„ვეფხისტყაოსნის“ ზეპირადმცოდნეთა კლუბისათვის „გონებანი გონიერსა“.
გვჯერა თქვენი თანადგომისა, რისთვისაც წინასწარ გინდით მადლობას.

შოთა სოღაშენი,
„ვეფხისტყაოსნის“ ზეპირადმცოდნეთა კლუბის პრეზიდენტი.

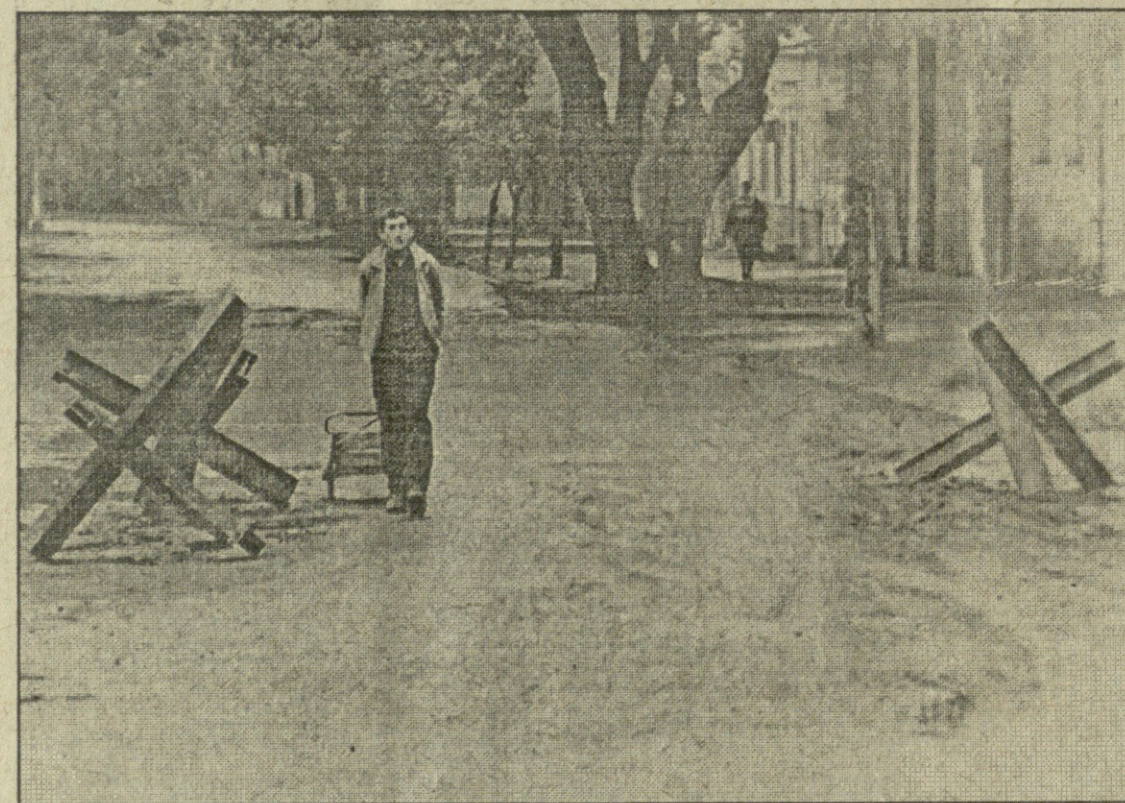
კიდევეს ვნახავთ გაზაფხულს!

მესამე გვერდიდან

ინტელიგენტი, განათლებული, შინაგანი ტაქტიკითა და კულტურით აღსავსე პიროვნებას, თუ ის პიროვნება ცაგარელთა სახელოვანი გვარის შვილი, უშიშარი და პატრიოტი კაცია, მაშინ მისი შემოქმედება იქნება ისტორიულად დასაბუთებულ, დოკუმენტურ, ქვეყნარტ დირექტორებს, გიორგი ცაგარელის მაღალი ოსტატობა კარგად გამოჩნდა მის პერსონალურ გამოფენაზე, რომელიც ამას წინათ გაიმართა თბილისში.

1984 წლიდან იწყება გიორგი ცაგარელის მოღვაწეობა ფოტოჟურნალისტიკაში. იყო ყარაბაღში, სამაჩაბლოში, აფხაზეთში. თავისი თვალთა ნახა ომის საშინელება, ფირზე აღებულ დასახირებულ, დაღუპული ქართველი ბიჭები, გადამწვარი და გაპარტახებული სახლები, უსამშობლოდ და უჭეროდ დარჩენილი ათასობით ლტოლვილი.

უკანასკნელი სამი წლის მანძილზე შეიცვალა საქართველო, შეიცვალა ქართველი კაცი, შეიცვალა ცხოვრება, შეიცვალა ფოტოჟურნალისტიკის, თემატიკა, შეიცვალა თვით გიორგი ცაგარელიც. არ შეცვლილა მხოლოდ ზეპირდღეი დღის იმედით ყოფნის სურვილი, რწმენა იმისა, რომ ქართველთა ახალი თაობა, მათ შორის გიორგის ორი ბიჭი — ირაკლი და სანდრო ცაგარელეებიც თავისუფალ, ძლიერ და აყვავებულ საქართველოში იცხოვრებენ.

არღვიწყაბა მოუპრისა...

ქართულ-ებრაული ურთიერთობების მატანეს კიდევ ერთი ფურცელი შეემატა: სპორტულმა ჟურნალისტმა გაბრიელ ბარჩაქამ გამოსცა წიგნი „ერთ გუნდში“, რომელიც ჩვენს თანამემამულე ებრაელ სპორტსმენებს ეძღვნება. ამით დიდი საჩუქარი მიიღო როგორც ქართულმა, ისე ებრაულმა სპორტულმა საზოგადოებრიობამ.

საუკუნეების მანძილზე ებრაელი ხალხის ერთმა ნაწილმა საქართველოში ჰყოფა თავშესაფარი. იგი დიდხანს ელოდა უამთავლოს წაღმა შემოტრიალებას და ერთი წუთითაც არ დაუკარგავს იმედი წინაპართა მიწაზე დაბრუნებისა. დღეს ჩვენი ქვეყნები — ქართველი ებრაელობა მკვიდრდება აღთქმულ ქვეყანაში, ჩვენს გულებს კი კაეშანი მოხმალბია — ჩვენ ხომ ერთი ჭირისა თუ ლხინის მოზიარენი ვიყავით. ახე იყო სპორტშიც. და ეს თვალნათლივ ხჩანს ამ სიუჟარულით დაწერილ კრებულში.

საქართველოს სპორტკომიტეტის თავმჯდომარის მოადგილე ჩანო ბაგრატიონი წიგნის შესავალში წერს:

„ქართველი კაცი ყოველთვის განსაკუთრებულ პატივს სცემდა სხვა ეროვნების წარმომადგენელს, იქნებოდა ეს საქართველოში, თუ მის ფარგლებს გარეთ.

თბილისში (და არა მარტო თბილისში) ბავშვობისას ერთ ევროპელ დასვლედით ბურთს და ასევე ერთად ვთამაშობდით კოჭობანას თუ ჩილკაოხს. ეს რაა — ხშირად ერთი ჩამიდან შევექცეოდით ულუფას ქართველს, ებრაელს, სომეხს, ქურთს თუ აისორს.

და რა გასაკვირია, რომ საქართველოში მცხოვრებმა ებრაელებმა თავიანთ თავს იმთავითვე „ქართველი ებრაელები“ უწოდა და ახე, არც მეტი არც ნაკლები. სპორტში ხომ უველა ერთ გუნდში გამოვდიოდით. ერთად ვვარჯიშობდით, ერთად ვიცავდით ჩვენი საუკარელი საქართველოს სპორტულ ღირსებას.

არაერთი ნიჭიერი სპორტსმენი გამოხულა საქართველოს სახე-

ლით დიდ ხაერთაშორისო შეჯიბრებებში, მნიშვნელოვან წარმატებებსაც აღწევდნენ და სხვადასხვა სახის მდლებიც ჩამოქონდით მშობლიურ თბილისსა თუ ქუთაისში, და ვინ მოთვლის კიდევ სად. მართლაც საამაუოა აქ ანატოლი მოშიაშვილისა და მოსხე დავარაშვილის, გაბრიელ ხანუკაშვილისა და გაბრიელ ათანუელაშვილის, რომან ჭინჭისაშვილისა და ხაიმ ხანუკაშვილის გახსენება.

მეტად კარგი საქმე იტვირთა ავტორმა.

წიგნი „ერთ გუნდში“, რომელიც ჩვენს ქვეყნში — ქართველ ებრაელ სპორტსმენებს ეძღვნება, ექვცარეშა მკითხველთა ინტერესს გამოიწვევს და კიდევ უფრო გააღრმავებს ქართველი და ებრაელი სპორტსმენების მეგობრობას.

წიგნში მოთხრობილია ორმოცდაათზე მეტი ქართველი ებრაელი სპორტსმენის შესახებ. ამასთან, წიგნი ორენოვანია — ქართული და ინგლისური; იგი უხვად არის ილუსტრირებული; ახლავს რამდენიმე ზოგადმომხილვითი მასალაც. ტირაჟია 10 000. ამ უკიდურესი შეჭირვების ფაზს საქართველოს სპორტკომიტეტის მიერ პოლიგრაფიულად საკმაოდ კარგ დონეზე გამოცემული წიგნი კიდევ ერთი დატურია იმისა, რომ საქართველო არახოდეს დაივიწყებს მის წიაღში გამოზრდილ ებრაელ სპორტსმენებს. და წიგნის სათაურიც — „ერთ გუნდში“ — სიმბოლურ მნიშვნელობას იძენს.

„სამშობლო“ გიგლიორაზში

იღებან ვიდეოფილმს „ქართული ანბანი“

ამ ბოლო დროს საქართველოში რამდენიმე ათეული დამოუკიდებელი კინოსტუდია შეიქმნა. მათგან ერთ-ერთი გამორჩეულია კინოკომპანია „შემოქმედი“, რომელსაც ახალგაზრდა მწერალი და რეჟისორი მიხეილ ანთაძე ხელმძღვანელობს. ამჟამად კინოკომპანიაში იღებენ სასწავლო-მხატვრულ ვიდეოფილმს „ქართული ანბანი“, რომლის სცენარი შექმნილია იაკოვ გოგებაშვილის „დედა ენის“ მიხედვით. ფილმი განკუთვნილია უცხოეთში მცხოვრებ ჩვენი თანამემამულეებისათვის, აგრეთვე მათთვის, ვისაც ქართული წერა-კითხვის შესწავლა სურს.

ეს საშაათიანი ვიდეოკასეტა იმდენი მხატვრული ნოველისაგან შესდგება, რამდენი ასოცაა ჩვენს ანბანში. მათი სიუჟეტები მრავალფეროვანია და ასახავს ჩვენი ქვეყნის აწმყოსა თუ წარსულს, მის კულტურულ ცხოვრებასა თუ ყოველდღიურობას. ფილმი მოი-

ცავს საქართველოს ყველა კუთხეს და უცხო თვალებს ნათლად უხატავს საქართველოს ეთნოგრაფიულ, გეოგრაფიულ და ისტორიულ სურათებს. მასში უხვადაა გამოყენებული ქართული ხალხური სიმღერები, თანამედროვე მუსიკა, მხატვრობა. ასე რომ, ეს ფილმი მხოლოდ ქართულ ანბანს კი არ ასწავლის უცხოეთში მცხოვრებ ქართველობას, არამედ საშუალებას მისცემს მათ თავიანთ მონატრებულ სამშობლოსაც გაეცნონ.

ფილმის სცენარის ავტორები არიან არმაზ ბურნაძე და ნუგზარ შატაძე. დამდგმელი რეჟისორია არმაზ ბურნაძე. ოპერატორები — თური კიკაბიძე და გია კუსრაშვილი. დამდგმელი მხატვარია გია ლაფაური. კომპოზიტორი — გომარ სიხარულიძე. კონსულტანტი — შალვა ამონაშვილი. პროდუსერები — მაღნაზ ასათიანი და პეტრე ხოჯაძე. ფილმს ავინახსებს „კავკასიის ბანკი“.

გაზეთ „სამშობლო“ შეადგინა:

საქართველოს შარანლისტთა ფედერაცია — 100 ათასი

კუპონი;

ამირან ბაშინიძე — 500 ათასი კუპონი.

ეს ნომერი უსასყიდლოდ აიწყო და დაეაბალონდა კომპანია „მესტა“ს კომპიუტერულ ცენტრში. რედაქცია დიდ მადლობას მოახსენებს მის ღირეცტორს ბ-ნ გინა შავლაშაძეს თანადგომისათვის.

გაზეთ „სამშობლო“ს რედაქცია თანაგრძნობას უცხადებს რედაქციის კორესპონდენტს ლეილა ნოდინას ვაჟიშვილის — პატარა გიორგის ტრაგიკულად დაღუპვის გამო.

შეიძლება თბილისს განაწილა ვიფსები. დათვები და მგლები მოვლინებოდნენ, მამრამ...

ჩვენი გაზეთის მე-11 და მე-12 ნომერებში დაიბეჭდა ჟურნალისტ ნინო კირთაძის ინტერვიუები სამეცნიერო ცენტრის — „ნოეს კიდობანის“ ხელმძღვანელ ბ. ნ. იასონ ბადრიძესთან და ცხოველთა დაცვის მსოფლიო საზოგადოების წარმომადგენელ ბ. ნ. ნილ ტრენტთან. ისინი ეხებოდა თბილისის ზოოპარკის პრობლემებს. ბ. ნ. იასონმა და ბ. ნ. ნილმა აღწერეს შექმნილი კატასტროფული მდგომარეობა, რომელიც დაღუპვის რისკს მყოფ ზოოპარკში სუფიებს, სრული სურათის წარმოსაჩენად ჩვენი კორესპონდენტი კახა ჯანუაშვილი შეხვდა და ესაუბრა თბილისის ზოოპარკის დირექტორს ბ. ნ. ვალერი სხვინტრაძეს.

— გაზეთ „კავკასიონში“ გამოქვეყნდა ინტერვიუები ბატონებთან იასონ ბადრიძესთან და ნილ ტრენტთან, სადაც თქვენდამი წამოყენებულია მრავალი პრეტენზია. რას იტყვით არის თათბარზე?

— სამწუხაროდ, ამ მასალებს არ გავცნობივარ, თუ შეიძლება ჩამოთვალეთ, რა სახის პრეტენზიებზეა საუბარი.

— ბ. ნ. ნილი მოითხოვდა გაზეთის დასუფთავებას, მის გათბობას, ცხოველებისათვის იატაკის დაგებას, მოკლედ იმას, რასაც ელემენტარული ყურადღება სჭირდება.

— ასეთ ფაქტს მართლაც ჰქონდა ადგილი. სტუმარი მოითხოვდა ყველაფრის ერთ დღეში გაკეთებას. კი, ბატონო! ასეც უნდა იყოს, მაგრამ ჩვენ ვერ ვახერხებთ: არ გვაქვს ხის მასალა, სახელოსნო, დაზგები, ამიტომ ერთი ყუთის შეკვრას ორი დღე მოვანდომეთ. იყო შემთხვევა, როცა კავკასიური დათვების გოლიფი დაუსუფთავებელი აღმოჩნდა — იმ დღესვე დავასუფთავეთ.

— კი ბატონო, მაგრამ ჩემი თვალთვინიდან, ზოოპარკის ტერიტორიაზე ხის უამრავი მორი, რომლებიც ყუთის შესაკრავად გამოიყენება.

— ზუსტად მაგ მასალები შეგკარბო ყუთები და დავაგეთ ხის იატაკი. საერთოდ უცხო, ჩამოსული ადამიანი, ბუნებრივია, უფრო მეტ ხარვეზს ამჩნევს, ვიდრე ჩვენ. სტუმარი სიბინძურე გაანაწყენა, მაგრამ ადამიანს ხანდახან სახლი რჩება დაუსუფთავებელი. ასე გოლიფიდან შეიძლება ერთი იყოს უფურადღებოდ მიტოვებული, თუმცა დროთა განმავლობაში მასაც მივხედავთ.

— ნილ ტრენტმა ზოოპარკში შემოგვლისთანავე მიგვითითა ან-

ტისანიტარიაზე. მას ისეთი პიროვნებები ახლდნენ, რომ, ეტყობა, წინასწარ იცოდა, რაზე ელაპარაკა. სტუმარმა ზუსტად გვიჩვენა ის ვოლიერები, რომლებიც წინა დღით არ იყო დასუფთავებული. ეს სიტყვები თავის მართლებასთან არ მითქვამს, მაგრამ, არც იმის თქმა შეიძლება, რომ ცხოველთა მდგომარეობა არ გვანტერესებს. დიან, იყო ასეთი ხარვეზი, თუმცა გამოსწორდა და წასვლის წინ ნილ ტრენტმა ჩვენდამი დადებითი დამოკიდებულება გამოხატა.

— ნილ ტრენტი ჩამოვიდა ზოოპარკისთვის ფინანსური დახმარების გასაწევად. როგორ ფიქრობთ, რატომ არ დაგვხმარა?

— სტუმარს სხვა ორგანიზაციისთვის დაუტოვებია გარკვეულ თანხა. ალბათ, ჩვენ არ გვენდო, იფიქრა, რომ ფულს სხვა საქმეს მოვანხარებდა.

— როცა მდგომარეობა გართულდა და ცხოველები ყრველდღე იხოცებოდნენ, რატომ არ ატყუებთ განგაში მთავრობის, საზოგადოების წინაშე, რატომ არავინ იცოდა, რა ხდებოდა, სანამ უცხოელი სპეციალისტები არ დაინტერესდნენ?

— როგორ არ იცოდა, ყველამ იცოდა, რომ დონემდოლიფებით, რომ წინამორბედმა დირექტორმა — ბარათაშვილმა დასვა საკითხი ცხოველების ბაქოში გადაყვანის თაობაზე, მაგრამ წინადადება უარყოფილი იქნა.

— ბარათაშვილმა ვის წინაშე დააყენა საკითხი?

— ამაზე შარშან რამდენჯერმე ვისაუბრეთ ტელევიზიით, პრესის საშუალებით, ხოლო უშუალოდ საკითხი დადგა შემდგომ ორგანოებში — კულტურის სამმართველოში და ქალაქის მერიაში.

— შემოგვთავაზეს კიდევ ერთი ვარიანტი, ცხოველთა დაძინება.

— ამას უკვე ზოოპარკის თანამშრომლები დაუბრისბირდნენ.

— რატომ?

— რატომ უნდა დაგვეძინებინა. თუ ხელისუფლებას დახმარება შეუძლია, დაგვხმაროს, თუ მთავრობასთან ერთად უცხოელებიც დაგვეხმარებინ, დიდ მადლობას მოვასწავნებთ, ხოლო თუ კრიტიკული სიტუაცია შეიქმნება, მაშინ გამოვიყვანოთ ცხოველები და გავუშვათ.

— დავძინოთ, სათქმელად ადვილია, მაგრამ, როცა ცხოველს 10-15 წელი უვლი, უკვე ძნელია მისი დაძინება. დაძინო — ე.ი. უნდა მოკლა ხომ? ... მაშინ ნახევარი საქართველო, ვისაც საქმელი არ აქვს, დასაძინებელია.

— თქვენ ჩამოთვალეთ პრობლემები, არ გაქვთ ფული, საკვები. მცირე ანაზღაურების გამო განიცდით სპეციალისტთა დეფიციტს. თქვენი აზრი მიიტერყვის, თუ პრობლემები ვერ მოავარდეთ და ცხოველთა მდგომარეობა კიდევ უფრო გართულდება, მაშინ რას აპირებთ?

— კულტურის სამმართველომ წლის ბოლომდე გამოყო ორასი მილიონი კუბონი. მომავალი წლისათვის ალბათ ინფლაციამ იმატებს და ჩვენი მდგომარეობაც გართულდება. თუ თანხა გამოვებნეთ, ყველაფრის მივხედავთ, ხოლო, თუ ასე გაგრძელდა, მაშინ აქცენტს იმ ცხოველებზე გადაიტანთ, რომლებსაც მოვუვლით, დანარჩენებს კი ან გავყიდით, ან დროებით სარგებლობაში გადავცემთ სხვა ზოოპარკებს.

— როცა საქმე ცხოველთა დაძინება-გადაცემაზე მივიდა, ამდენი მხეცი დაგეგოდათ, გენშერის ნაჩუქარი ლომი რატომ მიიღეთ?

— ის ლომი გენშერს არ ჩამოუყვანია. ცხოველი კახეთიდან ჩამოყვანეს და აჩუქეს გერმანელ სტუმარს, ხოლო მან ჩვენ გადამოგვცა. როგორ არ მიმელო, იმას ხომ არ ვეტყვოდი, მომავალში ხორცი არ შეჭებოდა და ვერ გამოვკვებდებოდი. თანაც მაშინ, დღევანდელთან, შედარებით, ბევრი საკვები გვქონდა.

— დაშეთანხმებით, ისეთი მდგომარეობაა, კრიტიკულსაც ვერ უწოდებ. ზოოპარკის დახურვაზე ხომ არ გიფიქრიათ?

— თუ ზოოპარკი დაიხურა, მას ვეღარასოდეს გავხსნი. ამიტომ მე დახურვის სასტიკი წინააღმდეგ ვარ. თუმცა, ამ საკითხის გადაწყვეტა ჩემს კომპეტენციაში არ შედის, იგი წყდება მთავრობის დონეზე, კულტურის სამმართველოში ან ქალაქის მერიაში.

— ე.ი. ზოოპარკი არ უნდა დაიხუროს, მაგრამ ცხოველების უზრუნველყოფა არ შეიძლება არც თქვენ, არც კულტურის სამმართველოს, არც ქალაქის მერიის, უბრალოდ ხომ არ იქნება, ზოოპარკი იმ ხალხს გადასცეთ, ვინც ცხოველებს ელემენტარულად მაინც მოუვლის?

— ზოოპარკის განხილვა-დახურვა ან გადაცემა მე არ შეეხება. ამ საკითხს მერია გადაწყვეტს. თანაც ხალხი, რომელიც სერიოზულად მოეკიდება საქმეს, არ ჩანს.

— არსებობს საქართველოს რესპუბლიკის გარემოს დაცვის სამინისტროსთან არსებული რესპუბლიკური სამეცნიერო ცენტრი „ნოეს კიდობანი“, რომელსაც, ჩემი არაოფიციალური ინფორმაციით, სურს ზოოპარკი ორმაგ დაქვემდებარებაში გადაიყვანოს, რათა მეცნიერული მუშაობა აწარმოოს. კი ბატონო! მაგრამ ამჟამად ცხოველთა ყოფნა-არყოფნის საკითხი დგას. დაგვეხმარონ, დაგვაფინანსონ და თუ შემდგომში პრობლემა „მეცნიერულად“ დააგვიგვიანებენ, ამას რა სჯობია.

— რა ფინანსური შესაძლებლობები გააჩნიათ?

— ამჟამად დიდი არაფერი, მაგრამ „ნოეს კიდობანს“ უცხოეთთან თანამშრომლობის იმედი აქვს. ისინი ფიქრობენ, რომ მომავალში უცხოელ სპეციალისტებთან ერთად გაართმევენ თავს პრობლემებს და გადაარჩენენ ზოოპარკს.

— და ბოლოს, უახლოეს მომავალში რა ღონისძიება გაქვთ დაგეგმილი ცხოველთა გადასარჩენად?

— სამიზნად გვქვია შეხვედრა შესაბამის სამთავრობო კონსილიუმთან, სადაც მომავალი განვითარების გეგმებს ვახსენებთ. კომისია სავალდებულოდ კომპეტენტურია და მაღალი დონის სპეციალისტებისგან შედგება. ალბათ, ამ სხდომაზე დაიხსნება ის საკითხები, რომლებზეც დღეს ვისაუბრეთ. იმედი მაქვს, რომ ყველა პრობლემას გავწვდებით.

კახა ჯანუაშვილი

რედაქციისათვის: ჩვენს გაზეთში ერთი თვის განმავლობაში სამი ინტერვიუ გამოქვეყნდა ზოოპარკის შესახებ. ამ მოკლე ხანში სამეცნიერო ცენტრის წარმომადგენელი ნინო კირთაძის ინტერვიუები დაიბეჭდა. საბოლოო არსებობა ალბათ არ იცოდნენ, რომ ა ინტერვიუ ზოოპარკის განვითარების გეგმა უნდა განიხილოს კომპეტენტურმა კომისიამ, თორემ ერთ-ორ კვირასაც მოითხოვდნენ. მაგრამ მშველამ საინტერესო ის არის, რომ ა ინტერვიუ შეიძლება ალბათ სხვა ცხოველებზე მოიხსროს დაცვა. იმ არსებული საცოდაობის ფონზე, რაც ქალაქის უბანულში, ზოოპარკად წოდებულ დაფსებაშეშეშეში ბრიალებს, მები რომ არ ვთქვათ, ცინიზმია ცხოველების დაძინების, ან სხვაბინთის გადაცემის მართებულობაზე მსჯელობა. როგორც ჩვენში ბრადიციად იქცა, რასაკვირველია, არ გამოჩნდება არავინ, ვისაც პასუხი მოეთხოვება ცხოველების ბედზე. ესე იგი თვალშეშეშეში ნაცარი უნდა ვიპოვოთ და სხვაბინთ ჯიშად ვარწმუნოთ, რომ მილიონნახევარიან ქალაქში რამდენიმე ცხოველის სამყოფი საშუალო არ მოიძებნა. საზოგადოებრივ თანხება არიან, თავისი ხარჯით კვებონ ზოოპარკის ბინადარი, მაგრამ ვერ მოხაზს ფორმა, როგორ მოახერხონ ეს. დარწმუნებული არიან, რომ მოთხოვნებს ფულს მოკვარავთ და მათი ეჭვი არცთუ უსაფუძვლოა. ჩვენ თავს მაინც ხომ უნდა ვუთხრათ სიმატელე. თავს ნუ მოვიტყუებთ, ცხოველების დახრცვა არ არის ბაჭირვების ბრალი. უბრალოდ, დიდ ცოდვას ჩავდივართ და გავვიწყდებ, რომ ადამიანობა მხოლოდ ორ ფეხზე სიარულს არ ნიშნავს. იქნებ, ამიტომაც გვხვს, ღვერთი?

P.S. სანამ ზოოპარკის განვითარების დიდი გეგმა დაუშვავდება, იქნებ მოხერხდეს და საახალწლოდ თოვლის ბაბუა ცხოველებს მიაწოდოს ერთი-ორი ლუკმა საჭმელი. ისე კი ზორი დადის, რომ ზოოპარკი გვანს ხელს უშლის, რადგან მის ბარიტორიკაში საცხოვრებელი სახლების მშენებლობას აკრებენო. „კავკასიონის“ რედაქცია დაბეჯითებით სთხოვს აკრებულებს, ასეთ შეშფოთებულ ინფორმაციას ნუ აქვებია. ჩვენ, მართებულები მსაბავს რამეს არ ვიკადრებთ.

P.P.S. რედაქციისათვის, საზოგადოება არ უნდა შეაშინოს ზოოპარკის დირექციის მიერ გამოთქმულ რაციონალურ წინადადებას. ცხოველების გახსების, თამაშის შეიძლება თბილისს გაუხსნას ვიფსები, დათვები და მგლები მოვლინებოდნენ, მაგრამ, მათ წინააღმდეგ კი არა, განძების თაბიკ ალარ აქვთ, ასე რომ, სახანაშო არაფერი!

სტუდენტთა
კოოპერატივი
სტუდენტთა

საცხოვრებელი და საბაღე სახლების, ოფისების, საზოგადოებრივი და სხვა ტიპის შენობების პროექტირება, მშენებლობა და ინტერიერების გაფორმება მაღალი პროფესიონალიზმით და საუკეთესო გემოვნებით.

შეგიძლიათ საუკეთესო გარემოს ცხოვრებისა და მუშაობისთვის.

ტელ.: 31-66-86; 72-25-26

ყურადღება!!!

ყოველსაშუალოდ ერთი პირველი
პროვინციული ჩამოყალიბება

VI ტურის პასუხები

(თემა — „ანტიკური სამყარო“)

1. „დიდესობა“; 2. საფოსტო; 3. ანტონოვი; 4. ვესპერ; 5. შარვალი; 6. სერტორიუსი; 7. სტესიონარული; 8. ესპანელი; 9. ქორეგოსი; 10. „შიშველ-პარტალინი“; 11. „დალექტიკა“ და „პერიტორიანი“; 12. „თამარაინი“.

VII ტური

25.12.93

(თემა — „საქართველოს გეოგრაფია“)

1. რომელი მთის სახელია — „დომი“ და „ურსაზი“?
2. „ხოლო არს ქვეყანასა შინა უდიდესნი მდინარენი აღაზანი და მეორე მცირე აღაზანი ანუ...“?
3. „ტფილისი არს სამი ქალაქი — ტფილისი, კალა და...“?
4. რომელია საქართველოს უმოკლესი მდინარე?
5. სად მდებარეობს მწვერვალი კიჩინი და რატომ ეწოდა მას ასე?
6. რას უწოდებენ მეცხვარეები მთის ფერდობებზე ცხვრის ფარის მიერ შექმნილ ვიწრო ბილიებს?
7. სად არის ორბელიანის კუნძული?
8. „მზრუნავი მთა“ კავკასიონის მთვარე წყალგამყოფ ქედზე?
9. კავკასიის ყველაზე გრძელი მიწისქვეშა მდინარე, რომელიც ორჯერ იკარგება მიწისქვეშ და ორჯერვე გამოდის ზედაპირზე.
10. ღებია ვახაში მაგანა, წყალწითელია — რა აქვთ ამ მდინარეებს საერთო?
11. სად არის საქართველოში „ფრინველთა ბაზარი“?
12. რა არის „საეკლესიო ქა“ და სად მდებარეობს ის?

პასუხები:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____
7. _____
8. _____
9. _____
10. _____
11. _____
12. _____

— მიიღება მხოლოდ „კავკასიონიდან“ ამოჭრილი და გარკვევით შევსებული ბლანკები.

— პასუხების მიღების ბოლო ვადაა 1994 წლის 12 იანვარი — 16 სთ. 00 წთ.

ჩვენი მისამართია: 380009 თბილისი, პეტრიაშვილის ქ. N7. ტელეფონი 29-48-05

ფირმა „კოკა-კოლა“ და გაზეთი „კავკასიონი“
გისურვებთ წარმატებას!

სახელი, მამის სახელი, გვარი: _____

ასაკი: _____ ; პროფესია: _____

მისამართი, ტელ.: _____

ნახევრად ხუმრობით

შევიდეთ!

მარტივი და გენიალური
წმინდა ქართული პოლიტიკური ეშმაკობა

შევიდეთ ამ „ესენგეში“,
დავტყუოთ ბლომად „ნურსები“,
გავხსნათ ჩვენი ჩვენი სამარშლო
და საგენერლო კურსები,
მოვიმარაგოთ ტანკები
და მიკროავტობუსები,
კომპოტის სახურავები,
პარკეტი და „პლინტუსები“,
პურ-კარაქ-შაქარ-მაწუთი
და დიდი ზომის ტრუსები,
ისე რომ, ერთი საწყობიც
არ დარჩეს ამოუვსები.
და სანამ რამეს იგარძნობენ
ეს გულუბრყვილო რუსები,
მანამდე კარგად გავსუქდეთ,
მამაპაპურად გამოვძღვოთ,
და თულა გამოვძეგვოთ,
ერთ მშვენიერ დღეს გამოვძვრეთ...

პერსპექტივა

„საქართველო მოკლე ხანში შეიცვარება იქცევა“
ოპტიმისტური ტელეგამოსვლები

შრომასთან ჩვენი მიდგომით,
სოფლისგან პირის მიქცევით,
შევიცარიად კი არა
შევიცარებად ვიქცევით.

„პერსპექტივის“ ფინალი

დავწვიოთ წითელი დროშები,
დავკიდოთ შავ-თეთრ-მუქი,
ტაშის გრიალში, ღრიალში
გაქრა „ცეკა“ და „სუკი“.
ზოგ „იად“ ინფორმაციას
ახსენს გრიფი და ლუქი
და როცა ქარმა გაფანტა
„პერსპექტივის“ ბუქი,
დარჩა რუსეთის ჯარები,
გაქრა პური და მუქი.

რუსლან მიშაბერიძე

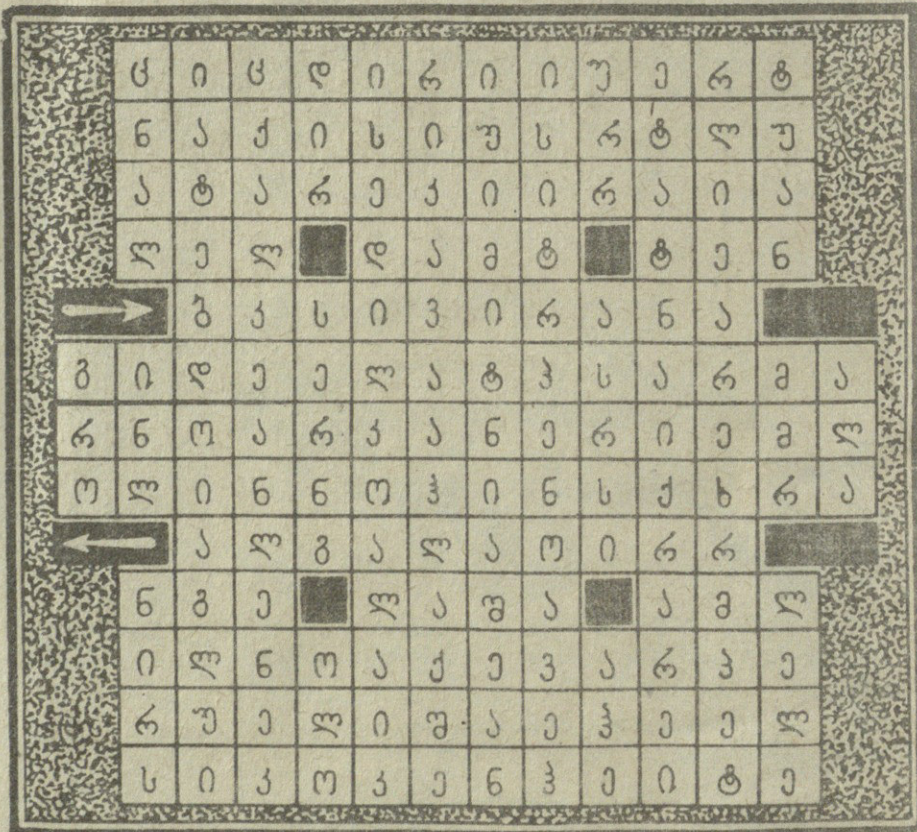
ლაბირინთი

ლაბირინთში შესვლა ადვილია — „ღია კარი“ თქვენს წინაა, გამოსვლაში კი თითოეულ სტრიქონში მოთამაშებულ ახლომდებარეობაზე — უკლებლივ ყველა მათგანი მზადაა „დახმარება გაგიწიოს“ — თქვენს ომონდ მიხედვით, რომელი თანამდებარეობით უნდა ისარგებლოთ მათი „სამსახური“: სავალდებულოა, კითხვებს თანამდებარეობით გაეცნოს პასუხი; ორ გეოგრაფიკულ სიტუაციაში (ნაბიჭი და უზუალდობის მომდებარეობა) შეიძლება რამდენიმე საერთო ასო ჰქონდეთ; მოძრაობის ტრამპტორია მთლიანად უნდა იქნოს და არა წყვეტილი, რაც შეეხება მიმართულებას, დასაწყისში ნაბიჭი, გარდა დიდიგონალურისა (ნახევრად — მხოლოდ ჰორიზონტალური ან ვერტიკალური) პერსპექტივა: ლაბირინთში მოძრაობისას „დაბნეულობა“ ხომ გულისხმობს, ამიტომ შესაძლებელია ერთი და იმავე ასოს (ან შემთხვევითი მხოლოდ ერთს) რამდენჯერმე გიპატიოსნოთ. მაშ, ასე: უპასუხეთ კითხვებს და აზრა გეგვი-დომისა!

პითხვები:

1. უნგრეთის მეფეთა სახელი; 2. თბილისის „დინამოს“ და

იენის „კარლ ცეის“ შორის 1981 წლის 13 მაისს გამართული საფეხბურთო მატჩის არბიტრი; 3. პერსონაჟი სპექტაკლის „იეთიმ-გურჯი“; 4. ქალაქი, რომელშიც ჩატარდა მეოთხე მსოფლიო საეკლესიო კრება; 5. ძრავის სახელი ზეთი; 6. ქალაქი ესპანეთში, სადაც მოხდა კურორტი; 1972 წელს საქართველოს ხალხური ცეკვის სახელმწიფო აკადემიური ანსამბლის მსოფლიო ვაგეზე სცენა ჩაიწვინა; 7. ნავთობის ტარის ქარხნის მფლობელი ბათუმში, მეოცე საუკუნის დასაწყისში; 8. ვარსკვლავი; 9. საფრანგეთის სამეფო პოლიცია; 10. ქრისტიანი ღვთისმეტყველ და მწერალი; 11. წმინდანის ეპიტეტი; 12. ლექსთმცოდნეობის დარგი; 13. „მის ბრაზილია“ — 1959; 14. ქალაქი ალბანეთში; 15. ქსოვილი; 16. ფრანგი პოეტი; 17. ქალაქი ძველ საქართველოში; 18. საფრანგეთის დიდი რევოლუციის მოღვაწე, ვისი სიკვდილიც აისახა ჯაკოტის დავიდის ტილოზე; 19. მთელის ნაწილები და ელემენტების გაღრმავება; 20. გერმანელი ფილოსოფოსი; 21. საეკლესიო წმინდა კურთხევა; 22. ტრადიციული მიმართულება, სტილი აბონურ ხელოვნებაში; 23. გასაშრობად და შესანად გრძელად დაწვრილი ბოსნეული ან მწვანეღვრული; 24. ალექსანდრის ფილოსოფი; 25. მოფერებთ-ირონიულ მოსახერხებელი ქალის მოხვედრა მეტყველებაში — ვითომც „შაქოვალა“, ვითომც ლაპაზა; 26. საღიზიანო ტანსაცმელი; 27. ტროპიკული ამერიკის მცენარე; 28. პორტუგალიის სამხედრო და პოლიტიკური მოღვაწე; 29. სოფი ღორენის ნამდვილი გვარი; 30. გალის გასწვლის საშენობის დატოვებული რვა; 31. ქიდაობის ხერხი; 32. მტკიცის პირადი მსახური; 33. ცეცხლის საჩხრეკი.

მე-13 ნომერში გამოქვეყნებული კროსვორდის პასუხები:
თარაზულად: 5. ჩაფი; 6. ოკეი; 9. „მინდია“; 10. გრილი; 12. იოსია; 15. „ნილოზა“; 16. ბეგია; 19. ლოცია; 21. ოპტანტი; 22. შარია; 23. ზურაბიშვილი; 24. პადრე; 27. ნირვანა; 28. იკასა; 33. ცურტავი; 34. „ბუსთანი“; 35. მოინა; 37. პრერია; 38. ლიფარი; 39. უჭრა; 40. „ვალა“.

შემაშულად: 1. „ლანდები“; 2. მიჩა; 3. ფოლგა; 4. გერილი; 7. ქობონი; 8. ალბა; 11. „ციცო“; 13. სარატიშვილი; 14. ბინი; 17. აბლაზი; 18. უტეგანი; 20. არზენი; 22. შიკი; 25. ანუ; 26. როტორი; 29. კიოარი; 30. სენა; 31. სვარაქი; 32. ლუთვილი; 35. მაღალი; 36. ალავი.

გიორგი ბასიშაშვილი